

PAZARTESİ

kadınlara mahsus gazete

- Nazmiye Güçlü: "Araba aldım, kadın oldum"
- İyahlı Kadınlar Türkiye'deydi
- İstanbul Barosu kadınlara savaş açtı
- Susan Sontag lösemiye yenik düştü
- İlyaz Lunch ve Chiks On Speed'le görüştük
- Teksenli çalışan kadınlar Pazartesi'ye anlattı

PAZARTESİ

kadınlara mahsus gazete

98 OCAK 2005

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu-İstanbul

Tel-Faks 0212 249 5959 / 0212 245 8358

GSM 0532 510 0965

E-Posta pazartesi@pazartesi.org

pazartesidergi@mynet.com

Sahibi Sorumlu Yazı İşleri Muavuru

Kadın Kültür ve İletişim Vakfı adına

Beyhan Demir

Katkıda Bulunanlar

Amy Spangler, ayşe düzkan, Ayşegül Babalık, Ayşegül Oğuz, Bilge Seçkin, Çiğdem Öztürk, Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergün, Emine Çelebi, Eylem Polat, Gözde Akgüngör, Gülfer Akkaya, Handan Koç, Hatice Tekdal, Hülya Uğur Tanrıöver, Haziran, Marina Crespin, Mürüvvet Yılmaz, Nazan Askeran, Necla Akgökçe, Nermin Yıldırım, Nilgün Yurdalan, Nur Gönül, Özlem Güneş, Övgü Güner, Özgen Atlas, Özgün Akduran, Yelda Yücel

Fotoğraf Özlem Güneş

Görsel Yönetmen Ömer Süvari

Renk Ayrımı 4 RENK 212 324 5450

Baskı Dünya Yayıncılık A.Ş.

Posta Dünyası Basınevi 100. Yıl Mah. 34440 Bağcılar

İstanbul Tel: 212 440 2010

Dağıtım Yay-Sat

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz. Abone olmak istiyorum

Soyadı:

İs:

Fon:

Posta:

Abone Süresi 1 yıl () 6 ay ()

Aboneliği Tarihi:

Türkiye içi

Yıllık 36 Milyon TL / 36 YTL

Altı aylık 18 Milyon TL / 18 YTL

Aboneler için posta çek numarası: 662965

Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi

Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı

Yıllık 60 Euro 6 aylık 40 Euro

Döviz Hesabı

T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No

1052 301000 3330429

Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay

PAZARTESİ'nizi gönderelim.

MERHABA,

2004 yılının son sayısı ile bir yılı daha devirdiğimizi tam anlamıyla idrak ettik. 98. Sayısını çıkardığımız Pazartesi'nin 100. Sayısını 2005 Mart ayında hep birlikte kutlayacağız. 100 sayıdan sonra hep birlikte biraz eğlenmeyi de hak ediyoruz değil mi? Mart ayındaki 100. Sayı kutlamalarının duyurularını önümüzdeki sayımızda bulabilirsiniz. 2004 yılını kadınlar açısından yoğun bir gündemle geride bıraktık. Kadına yönelik şiddetin yıllardır süren kadın mücadelesiyle görünür kılınır hale gelmesi, Türk Ceza Kanunu ve Medeni Kanununda kadınları ilgilendiren değişikliklere kadınların müdahil olabilmesi 2004 yılının önemli gündemlerinden oldu. AB'ye giriş tartışmalarının giderek hızlandığı, bu tartışmalarda devletin, kadınların taleplerini göz boyama niyetiyle onaylıyormuş imajı altında kendine payanda yaptığı bu yıl, biz kadınlar taleplerimizin AB'yi aşar nitelikte olduğunu bir kez daha söylemek isteriz. Umuyoruz ki önümüzdeki yıl daha güzel günler göreceğiz.

Bu sayımızda, ilk haberimiz İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi'nde üç feminist avukatın Baro yönetimince saf dışı bırakılmaya çalışılmasıyla ilgili. 1999 yılından bu yana kadınlara ücretsiz hukuki danışmanlık ve avukatlık hizmeti veren merkeze ve avukat arkadaşlarımıza yapılan yok etme politikasını kınıyoruz. Geçtiğimiz sayıda Bursa'da babasının işkencesine maruz kalan D.A.'nın hikâyesini anlatmıştık. Şu anda D.A. ne yazık ki yeniden babasının yanına gönderildi. İlk sayfalarımızda Bursa'ya ve Bursalı kadınlara dair bir panorama çizmeye çalıştık. Geçtiğimiz ay Türkiye'ye gelen Siyahlı kadınlarla Mürüvvet Yılmaz görüştü. Siyahlı kadınların Türkiye izlenimleri hepimiz için çok önemli. Kadın Sığınakları Kurultayı'nın yedincisi bu yıl Çanakkale'de yapıldı. Gülfer

Akkaya'nın kurultay izlenimleri kadın hareketine önemli tartışmaların ipuçlarını gösteriyor. Petrol-İş sendikasında bir yıldır bir kadın dergisi çıkıyor. Sendikalı kadınları yaşamlarına bir soluk olmayı hedefleyen derginin çalışanlarıyla Özgün Akduran görüştü. Nazmiye Güçlü'yü Pazartesi'deki yazılarından da tanıyoruz. Yazılarını Araba Aldım Kadın Oldum adlı kitapta derleyen Nazmiye, sakatlara yapılan ayrımcılığı Pazartesi'ye anlattı. Latife Tekin'le son kitabı Unutma Bahçesi vesilesile görüşen Gözde Akgüngör, söyleşiyi Pazartesi için yazdı. Geçtiğimiz ay iki ayrı müzik şöleni gerçekleşti, Lydya Lunch ve Chiks On Speed şahane iki konserle İstanbul'daydılar. Amy Spangler ve Haziran'ın söyleşileri oldukça ilginç. Hülya Uğur Tanrıöver bu sayımızda da diziler ve televizyon kültürü üzerine incelemelerini sürdürüyor. Çitlembik Yayınlarından çıkan Balkonlar isimli kitabın yazarı Sheree Barka ile görüşen Nermin Yıldırım, balkonların kadınların sosyalleşmesinin önemli bir parçası olduğunu tartışıyor yazarla. Evlerinde çocuk bakımı, yemek, bulaşık, çamaşır gibi işleri patriyarkal bir sömürü ile boğaz tokluğuna yapan kadınların, eve aldıkları boncuk işleme, ilik açma gibi işlerle ev içinde yaşadıkları ikinci bir sömürü daha var. Mürüvvet Yılmaz, ev eksenli çalışan kadın işçilerin kooperatif kurarak yanyana geldiği Avcılar Kadın Kooperatifine giderek, kadınlarla hangi şartlarda çalıştıklarını, taleplerini ve sorunlarını konuştu. Orta sayfamızda, üç kadının kandilerinden yaşça küçük erkeklerle yaşadıklarını bulacaksınız. Son olarak 2005'in tüm kadınlara, hepimize mutluluk, sağlık, başarı ve barış getirmesini diliyoruz. İyi yıllar...

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

istanbul barosunda da

KADINLAR VARDIR*

Biz kadınlar yıllardır Medeni Kanun, TCK, "namus" cinayetleri gibi elimizi kolumuzu bağlayan kanuni engellerle uğraşıyoruz, tüm bunlar yetmiyormuş gibi bir de güzide memleketimin hukukçu, kanuncu adamlarıyla uğraşmak zorunda kaldık. İstanbul Barosu kadınlara karşı savaş açtı, duydunuz mu?

İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi (KHUM) 1999 yılında feminist kadın avukatlarca kurulmuştu. Merkez, o yıl itibariyle de bilfiil, özellikle şiddete uğrayan, ekonomik gücü olmayan kadınlara gönüllü olarak hukuki destek sunmak, davaları kadın duyarlılığına sahip avukatlar tarafından sürdürmek için çalışıyordu ve hepimiz bu konularda bizlere müracaat eden kadınları sonsuz bir güvenle bu merkeze yönlendiriyorduk. Bildiğiniz gibi KHUM, Medeni Kanun'daki kadınlarla ilgili bölümlerin oluşmasında ve Türk Ceza Kanunu'ndaki değişiklikler yapılmasında da epeyce mücadele vermişti. Yine Türk Ceza Kanunu'ndaki (TCK) bir çok kanunu değiştirmek için birlikte sokaklara dökülmüştük. Yeni TCK kadınlar için ne anlama geliyor okumasını bu derginin sayfalarında arkadaşımız Ayten Ağırdemir hepimiz için defalarca yazdı.

Baroda yaşanan sorunlara geçmeden evvel KHUM'nin çalışmasından bahsetmek istiyorum. Şiddete uğrayan kadınlar merkeze başvurduklarında ilk olarak görevli (nöbetçi) avukat kadını görüyorlar. KHUM'de görev alan kadın avukatların kendilerine başvuran kadınlar ile konuşabilmeleri için, merkezin daha önceden verdiği eğitim programına katılmış olmaları gerekiyor. Bu eğitim sadece hukuki bir eğitim değil. Kadına yönelik şiddet alanlarında yıllarca çalışmış kadınlar tarafından verilen bir eğitim. Şiddete maruz kalan kadınlarla nasıl ilişki kurulacağına ilişkin deneyim ve bilgi aktarımının olduğu bir program.

Yine Ayten Ağırdemir ve Filiz Kerestecioğlu yıllardır KHUM'nin kurumsallaşması için mücadele vermiş ve aynı zamanda da gönüllü olarak bugüne kadar merkezde çalışıyorlardı. Geçtiğimiz günlerde beş ayrı listenin yarıştığı Baro Genel Kurulu yapılmış ve yeni yönetim de böylece iş başına geçmişti.. Bu seçimde, İstanbul Barosu Kadın Hakları

Uygulama Merkezi'nin kurulmasında ve bugüne dek çalışmasında katkıları olan feminist kadın avukat arkadaşlarımızdan Filiz Kerestecioğlu şimdi yönetimde olanların listesinde yer

almamış, başka bir listede Yönetim Kurulu adayı olmuş. Filiz'in günahı bu. Ayten Ağırdemir ise Genel Kurulda Yönetim Kurulu'nu eleştiren bir konuşma yapmış. Onun günahı da bu. Sonuç olarak yeni yönetime yakın değiller ve onlar gibi düşünmüyorlar. Barosu Yönetim Kurulu yönetime gelir gelmez ilk icraat olarak Kadın Hakları Uygulama Merkezi'nde değişiklikler yapmayı önüne koymuş ve KHUM'nde çalışan

feminist avukat

arkadaşlarımızdan Nurdan

Düvenci'yi görevden almış ve yerine başka bir kadın avukatı yerleştirmiş. Atanan ve atanmasını nedense sorgulamayan avukat kadın arkadaşımız, merkezin eğitim seminerlerine dahi katılmamış, ayrıca kadın hareketi ile hiç temas olmayan biri. Bu kadın arkadaşımız tam gün merkezde görev yapacak, başvurular dışında da, her türlü

koordinasyonu yürütecek. Ayrıca merkezde yapılacak eğitim seminerlerini, içeriğini falan belirlemek

İSTANBUL BAROSU

üzere de, bir başka kadın avukat görevlendirmiş bile. Böylece merkezin hem içi boşaltılmış oluyor hem de başvuruda bulunan kadınlarla

ilk olarak görüşen kadın avukattan davasını üstlenen avukata kadar merkezin eğitimini almış avukatlar yerine, tüm bu duyarlılıklardan bihaber, sıradan avukatlara bu dosyalar rast gele gönderilmeye başlanmış bile.

KHUM'ndeki görevinden alınan Nurdan Düvenci'yi Avukat Hakları Merkezine atayan belgeyi Yönetim Kurulu üyesi Nazan Moroğlu imzalıyor. Filiz ve Ayten'in Merkezden alınması çabalarına da suskun kalması, Nazan Moroğlu'nun eleştirildiği başlıca iki nokta. Bununla da yetinmeyen yeni yönetim Filiz Kerestecioğlu ve Ayten Ağırdemir'in merkezden atılmalarını istiyorlar. Ayten ve Filiz'in merkezden atılmasını isteyenlerden biri yönetim kurulu Başkanı Kazım Kolcuoğlu, diğeri ise Yönetim Kurulu üyesi Muammer Aydın. Üstelik bu iki kadın avukata öyle takmışlar ki bunu açıktan söylüyorlarmış.

Arkadaşlarının merkezden atılmalarını engellemek için genel üye toplantısında oluşturulan altı kişilik komisyon Yönetim Kurulu ile görüşüyor ve alınan cevap arkadaşların istifalarının beklendiği yönünde oluyor.

Hepimizin anlayacağı, bu konuda nuh diyor, peygamber demiyorlar.

İstanbul Barosu'nda yaşananlar sadece Baro'nun iç sorunu değildir. Kadın Hakları Uygulama Merkezi Türkiye feminist hareketinin kazanımlarından biridir, feminist mücadelemizin bir parçasıdır. Hepimizin bu soruna asılması şart. Hem kazandığımız alanlara sahip çıkmak, hem de arkadaşlarımızla dayanışmak zorundayız. Feminist kadınlar olarak bu konuda harekete geçelim.

* Kadınlar Vardır Filiz Kerestecioğlu'nun kadın kurtuluş hareketimiz için yazdığı şarkının adıdır. Başlığı kasten atık yani, bilerek ve isteyerek.

Günyüzü'nde buluşan kadınlar

Geçtiğimiz sayıda, Bursa'da babası tarafından işkence gören on beş yaşındaki D.A.'nın ve işkenceci babanın (İsrafil Aktursun) yirmi yaşındaki eşi Esra'nın hikâyesini paylaşmıştık. Bu olayın üzerinden bir ay geçmeden Bursa'daki başka bir olayla sarsıldık. On yedi yaşındaki F.E. teyzesinin oğlula evlendirilmeye karşı çıktığı için kurşunlanmıştı. F.E., Esra ve D.A. hepsinin hayatları bir yerde aynı kadınlarla kesişmişti. Günyüzü Kadın Kooperatifindeki kadınlarla. Bursa'ya ikinci yolculuğumuzda, Günyüzü'nden Gülay karşıladı bizi.

Geçen ay, Bursa'ya gidip, Esra ve D.A.'yla görüştüğümüzden sonra ilk işimiz, Esra için avukat bulmaya çalışmak olmuştu. Daha evvelden Bursa'da bu konuyla ilgili basın açıklaması yapan Günyüzü Kadın Kooperatifinin adını duymuştuk. İstanbul'a döner dönmez onları bulmaya çalıştık. Bulduk da. Günyüzü'nün ve Bursalı kadın avukatların çabasıyla Esra 28 kadın avukata birden ulaşmış oldu. Avukatların bütünü davaya müdahil olmak istediklerini açıkladılar. Esra'nın hayatını yeniden inşa etmesi, kendisini ve psikolojisini toparlaması için önemli bir adımdı bu. Hepimiz açısından da ümit vericiydi. Ama aklımız hep D.A.'da kaldı. O ne yapacaktı acaba? Babasının ya da genelev işletmecisi (pezevenk) amcasının yanına dönmek dışında bir seçenek yaratamamıştık ne yazık ki. F.E.'nin uğradığı saldırıyı Günyüzü

Kadın Kooperatifinden kadınların haber vermesiyle öğrendik. Aklımızın bir ucunda D.A. diğer ucunda F.E. yine düştük Bursa yollarına. Günyüzü'ne gittiğimizde, kadınlar hummalı bir faaliyet içindeydi. Yerlerde dövizler, kurumaya bırakılmış bez pankart, dövizlerin üzerinde gezinen altı aylık melek bir bebek, eylem saatini bekleyen, telefon eden, koşturan kadınlar...

Erkekler vuruyor, devlet koruyor

Eylem kurşunlanan F.E. için yapılıyordu. Namus gerekçesiyle işlenen cinayetlere, kadına yönelik şiddete bu kez de F.E.'nin ismiyle karşı çıkılıyordu. En fazla kırk kadın ellerinde megafonla Bursa sokaklarında yaptıkları eylemin sebebini, kadına yönelik şiddetin son iki örneğini duyurmaya, birlikte mücadele etmeye çağırıyorlardı. Elinde megafon tutan kadın (Ayla) anlatıyordu; "F.E. on yedi yaşında teyzesinin oğlula evlendirilmek istedi. Söz kesildi. Ama o kabul etmedi. İki aile arasında namus meselesine dönen bu olayda F.E.'nin ailesi F.E.'nin karşı taraf tarafından öldürülmesini engellemek için on beş yaşındaki küçük kızlarını kurban vermeye

karar verdiler. Küçük kardeş evlendirilip yollandı. F.E. ise yaptığı itirazın cezasını yine de çekecekti. Nasıl olur da ailesine karşı çıkar, sözlendiği kişiye gitmeyi reddederdi. Teyzesinin küçük oğlu F.E.'yi kurşun yağmuruna tuttu. Ağır yaralı olarak kurtulan F.E. hastaneye kaldırıldı. Birçok ameliyat olması gerekiyordu. Öldürülmeye teşebbüs edildiği halde, hastane kapısına tek bir koruma konulmadı. F.E.'nin annesi kendince bir koruma önlemi geliştirerek odanın kapısının arkasına serdiği battaniyenin üzerinde yatarak kızının başında bekledi." Hikâyenin tüyler ürperticiliği yürüyüş boyunca özellikle sokaktan geçen kadınların gözlerinden de hissediliyordu. Tamamlanan yürüyüşün ardından, F.E.'yi ziyaret etmek istediğimizi söyledik. Fakat geç kalmıştık. F.E. hastaneden çıkarılmıştı. Bağışsakları dışarıda olmasına rağmen onu hastaneden kaçırmışlardı. Üzülük. D.A.'yı aramak istedik. Aradık, yurttan ayrılmıştı. Babasının evine geri gönderilmişti. Kendisine işkence yapan, göz altlarından elektrik veren, hortumla döven, saçlarını kazıyan babasına teslim edilmişti. Günyüzü'lü kadınlarla birlikte

değil, omzuna isabet ettiğini anlatmış. Diğer iki kurşun karnına isabet etmiş F.E.'nin. Bağışsakları parçalanmış. Hastanede yatarken annesi hep yanındaymış. Büyük kızını kurtarmak için küçüğünü kimlere verdiğini düşünmüş müdür acaba? Ona söz düşmüş müdür ki? Sorulan hiçbir soruya cevap vermemesi bundandır belki. Kimseyle konuşmamış. Öylece beklemiş hastanede. Belki bu defa korurum diye düşünmüştür kim bilir. F.E. konuşuyormuş ama. Gücü yettiğince. Sevmek bile yasak

üzerimizde eylemin coşkusu, buruk buruk çaylarımızı içtik. Telefonda konuştuğumuz D.A. evden çıkamayacağını, bizimle görüşemeyeceğini söyledi. Artık okula da gitmeyecekti. Baban sana bir şey yapıyor mu sorumuza, "hayır" dedi sadece. Yapsa da söyleyebilir miydi ki? Her zaman yanında olacağımızı söyleyerek kapattık telefonu biçare.

F.E. hastaneden kaçırıldı, D.A. işkenceci babasına teslim edildi. Moral bozucu bu haberlerin içinde, yüzümüzü aydınlatan Günyüzü'lü kadınların çabaları ve enerjileri oldu. F.E.'yi bulmaya çalışıyorlardı. Kooperatifte altı aydır onlarla yaşayan E. Ve bebeği ile birlikte yeniden kurulabilecek hayatlara örnek yaratıyorlardı. E'nin hikâyesi de diğerlerinden farklı değildi aslında. Ne Güldünya'dan ne Şemse'den... Birlikte olduğu erkek hamile olduğunun anlaşılması üzerine onu terk etmiş, ailesi de memlekette kalamayacağını söyleyerek ve dolayısıyla canını "bağışlayarak" onu sokağa atmıştı. O gün bugündür, şehir şehir geziyor. Son altı aydır da bebeğiyle birlikte Günyüzü'nde yaşıyor. Bebek tüm Günyüzü'lü kadınların sevgilisi, maskotu, eğlencesi...

Kızlar koroda öğrendikleri şarkıları ona söylüyor, o da yeni emeklemeye başladığı yerlerde minik ayaklarıyla tempo tutuyor şarkılara. Bendirin içine oturuyor, dövizleri yırtmaya çalışıyor. Gülüyor bir de, çok güzel gülüyor. Önde iki çapa diş, gülünce ortaya çıkan. Umut vermemesi mümkün değil...

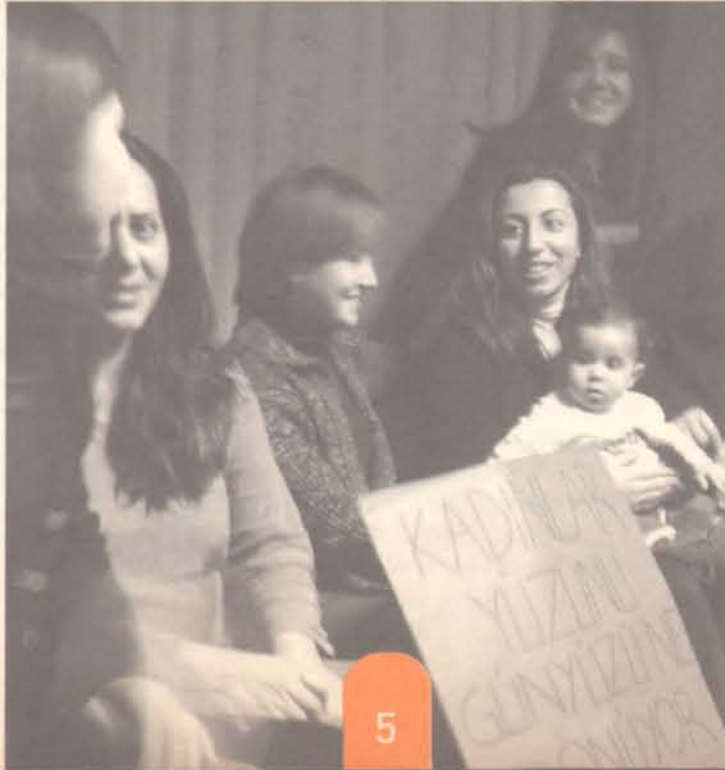
Günyüzü'nden Ayla Yıldırım'a F.E.'yi soruyoruz. Hastanede ziyaret etme şansı bulabilmiş onu. F.E.'nin ağır olmasına rağmen ettiği birkaç cümlede, şikâyetinden asla vazgeçmeyeceğini söylediğini anlatıyor. F.E. kendisini vuran kişiyi gözlerinden tanıdığını söylemiş. Teyzesinin küçük oğlu olduğunu söylediği kişi, silahı son kez kafasına nişan aldığı anda göz göze geldiklerini, silahın tepmesiyle kurşunun kafasına

diyormuş. Ayla bunları anlatırken, D.A. F.E. ve Esra'nın Günyüzü'lü kadınlarla buluşmalarını konuşur bulduk kendimizi. Günyüzü'lü kadınlar Bursa'da ve Türkiye'de olan biten şiddete karşı sürekli bir şeyler yapıyorlar. Bursa caddelerinde yaptığımız yürüyüşte, sadece birlikte slogan atmadık, yeni umutlar da kazandık bu sebeple... Dilek, Bilgesu, Gülay ve Ayla da Günyüzü'nü nasıl kurduklarını, hayallerini ve çalışmalarını paylaştılar bizimle. Birbirlerinden sözü ala ala anlattılar bir bir.

kadınlar "Günyüzü" görmek istiyor

"Kadın meselesi üzerine zaten kafa yoran kadınlardık. Ve on beşe yakın kadın bu konuda daha örgütlü bir şeyler yapmak istedik. Bulduğumuz platformlarda, kadınlarla ilgili çalışmaların sınırlı olduğunu, yetmediğini fark ediyorduk ve daha geniş bir kadın kurumuyla bu ihtiyacı karşılamak istedik. Altı aydan uzun bir tartışma yürüttük bunun için. Birçok kadın kurumunun bir yerde sönmesi bizi kaygılandırıyor. Ama eğer bir kadın kurumu bir yerde sönümleniyorsa, yaşamla bağı eksiktir diye düşünerek ve bu eksikliğin üzerine gitmeyi

hedefleyerek çalışmalara başladık. Yaşamla bağı kurduğumuz yerde o yaşam bizi sürekli besleyecektir çünkü. Bir de erkeklerin yapıp bozduğu birçok şey var. Deneyelim, bir tane de bizim başarısızlık örneğimiz olsun ne olur ki dedik sonunda. Nasıl bir kurum olacağını tartıştık. En sonunda da kooperatif olması uygun geldi bize. Yanyana gelişimizde çok basit normlar ve kriterler üzerinden hareket ettik. En önemli kriterimiz, kadın olmak ve bu konuya samimiyetle yaklaşmak oldu. Hiçbir kimliğin birbirinin önüne geçmediği bütün kimliklerin eşit olduğu bir ilişki benimsedik. Bir de herhangi bir kurumun, görüşün, siyasetin yan kolu olmamak da bizim ilk kararlarımızdan biriydi. Buna da kurulduğumuzdan beri çok dikkat ediyoruz. Bugün eylemde de gördüğümüz, örtülü kadınlar da vardı, farklı farklı kadınlar vardı. İlk bir yıl çok zorlandık. Ekonomik olarak da zorluk yaşadık. Ama şu an geldiğimiz noktada, kendi kiramızı çıkarıyoruz. Yaşadığımız zorlukların bir kısmı, deneyim eksikliğindendi. Deneye deneye aşık bunları da. Faaliyetlerimiz de asıl olarak Ocak 2004'te başladı. Bir kampanyayla başladık. Kendimizi tanıtmayı hedefledik. Farklı farklı kesimlerle görüştük. Geniş bir ilişki portföyümüz var. Bir çevre yarattık.-Bütün bunlar olurken, çevremizde ya da mesela İstanbul'da olan herşeye karşı sesimizi duyurmaya, sözümüzü söylemeye çalıştık. Bunların yanı sıra da kendi çalışmalarımız da var. Tiyatro çalışmamız var. Koro çalışmamız var. Tabii amatör çalışmalar aslında. Tiyatro oyununu kendimiz yazıyoruz, kendimiz oynuyoruz." Ayla tıkr tıkr anlatırken Günyüzü'nü, diğer kızlar araya girip oyun yazarlarının Ayla olduğunu ispiyonluyorlar. Gülay toparlıyor durumu, "aslında yaptığımız herşey kendi emeğimiz sonucunda ortaya çıkıyor. Hazırladığımız pankarttan, dövizlere kadar, tiyatro oynamaya, koro çalışması yapmaya kadar hepsini birlikte yapıyoruz." Günyüzü'lü kadınların Bursa'da sığınmaevi talebi için yaptıkları kampanya sonuç da vermiş üstelik. Kar kış demeden, kendi deyimleriyle donma tehlikesi geçirerek Bursa'da çadır kurup, önünde imza topluyorlar. İnatları ve yaptıkları sonunda seslerini duyurmalarını sağlıyor. Ve Osmangazi Belediye Başkanı ziyaretlerine gelerek, onlara sığınmaevi sözünü veriyor. Kazanımlarla birlikte sürdükleri mücadelede birçok da hayalleri var. Oyunlarını sergileyecekler. Şubat ayında bir tiyatro salonunda hazırladıkları oyunu sergilemeyi planlıyorlar. Belli ki bağlantılar için çoktan çalışılmaya başlanmış. Koro çalışmasını genişletip, etkinliklerde sahne almak istiyorlar. Lazca, Türkçe, Kürtçe kadın şarkıları söylüyorlarmış. Söyleyecekleri şarkıların kadın şarkıları olacağını özellikle vurguluyorlar. "Gücümüz yettiğince, yapacağız," diyor Ayla. Diğerleri de ekliyor, "bizde daha çok iş var." Velhasıl, kızlarla ayrılmamız çok güç oldu. Son kez bebek kokusunu içimize çekip, ufaklığın yumuk ellerini öpüp, vedalaştık. Şubat'ta oyunlarını izlemeye gideceğiz. Bizi otobüse dek uğurladılar. İstanbul'a, Pazartesi'deki kadınlara, dergiyi okuyacak kadınlara, herkese çok selam söylediler bir de...

Silahlı değil, siyahlara bürünmüş vücudumuzu kullanıyoruz...

siyah sessiz caydırıcı

WOMEN IN BLACK

Siyahlı kadınların, silah yüklü trenlerin geçtiği rayların üstüne yattıklarını, canlı raylar oluşturduklarını duyduğumda içimde büyük bir coşku oluşmuştu. Seslerini Filistin-İsrail savaşı esnasında duymaya başladığımız Siyahlı Kadınlarla, söyleşimizi iki aşamalı gerçekleştirmek zorunda kaldık. İstanbul'daki buluşmamızın ardından apar topar Mardin ve Diyarbakır'a gittiler. Dönüşlerinde bölgeye dair izlenimlerini de konuşma fırsatı bulduk. Bulduğumuzda, kadın hareketi, AB, militarizm ve kendi çalışmaları üzerine söyleştik.

Siyahlı Kadınların oluşum sürecini ve amaçlarınızı anlatır mısınız?

Nadia Cervoni: Yolumuz feministtir. Çalışmayı ilk olarak İsrail-Filistin savaşı döneminde İsrail'de önümüze koyduk. Savaş döneminde barış için çalışmaya başladık. İntifada'nın olduğu dönemlerdi. 6 Ocak 1988'de (İsrail-Filistin diye ikiye ayrılan bölgenin) İsrail tarafında kurulduk.

Neden siyah?

Siyah suskunluk demek ve siyahlar giyerek vücudumuzu gösteriyoruz. Vücudumuzu savaşı protesto etmek ve barış mücadelesi için kullanıyoruz. Bu biçim İsrail'de çok etkili oldu. İsrail'de barış için mücadele edenlerin arttığını ve politikaların değiştiğini gördük.. 90'lardaki Irak savaşı başlamadan önce İtalya'ya döndük, çünkü İtalya hükümeti Irak savaşından yana tavır aldı. Biz de bunun üzerine siyahlar giyerek sokağa çıktık. Böylece tüm vücudumuzla bu savaşa karşıydık dedik. 91'de Balkanlar'da kadın-erkek konvoyu oluşturduk. Siyahlı Kadınlar olarak kadınlar için Saraybosna, Belgrat vb. yerlere gittik. 4 Ekim'de döndük. Döndükten sonra çok fazla faks ve telefonlar aldık, kadınlar çalışmamıza katılmak istiyorlardı. Gittiğimiz şehirlerde Siyahlı Kadınlara katılan kadınlar olduğunu gördük. Bu şekilde uluslararası bir kurum haline geldik. Zorluk çekilen yerlerde, çatışmanın olduğu yerlerde vücudumuzla tavır koyuyor ve savaşa karşı çıkıyoruz. Çatışmanın olduğu yerde iki

karşı taraf arasında köprü oluşturmaya çalışıyoruz.

Türkiye'ye yönelik nasıl bir çalışma yürütmeyi düşünüyorsunuz?

Giannina Dal Bosco: Türkiye'de hem Türk feministlerle hem de Kürt kadınları ile bir köprü oluşturmak istiyoruz. Bu doğrultuda çalışmalar yapıyoruz. Leyla Zana için çalışmalar yaptık. Çatışma olan yerlerde iki tarafla da görüşüyoruz. Farklılıkları bir araya getirip beraber çalışma yapacağız. Çalışmalarımızı farklılıkları ayıran değil birleştiren bir noktadan yürütüyoruz. Geçen sene yapılan kadın konferansı önemliydi. Kürt, Türk, Ermeni kadınları ile bir arada olmak çok anlamlıydı. Ordu ile talepleri olanlar arasına bu çalışmalarla giriyoruz. Kürtlerin durumu iyi değil. Yargıda bulunmak istemiyorum ama Kürt

halkı açısından iyi bir durumdan bahsetmek mümkün görünmüyor.

Nadia Cervoni: Kürt halkının da kafasının net olmadığını düşünüyorum; beraber yaşamak isteyenler ve Kürdistan'ı isteyenler; bunlar arasında çelişki var. Dolayısıyla TC bu çelişkileri biliyor ve bunları gerekçe göstererek yapılan reformları uygulamaktan kaçınıyor.

Şu an hangi ülkelerin kadınları ile çalışıyorsunuz ve çalışmalarınız hangi boyutta yürüyor?

Afganistanlı, Filistinli, İsraili ve Kürt kadınları ile ilişkilerimiz var. Iraklı kadınlarla ilişkilerimiz yok, kaçırılan iki İtalyan gazeteci ile ilişkilerimiz vardı, ama Iraklı kadınlarla yok. Filistin ve İsrail'de çalışmalarımız var. İntifa

zamanı İsraili kadınlar da savaşa karşı çıktılar. Filistin için Cenin'de belli projelerimiz var. Okul için mecburi vergi, mikro kredi çalışmalarımız var. Hem Filistinli, hem Afgan kadınlara mikro krediler vererek onların ekonomik bağımsızlığını sağlamak yönünde çalışmalarımız var. Kadın kooperatifleri oluşturarak el sanatları vb. ürünler üretip satarak hem kredi ödemeleri hem de yaşamaları için gerekli parayı temin etmelerini sağlamış oluyoruz.

Arap-İsrail çatışmasında askerlik yapmaya gitmeyenlere destek veriyoruz. Vicdani Ret'te bulunanları destekliyoruz. Vicdani Ret'çiler askerliğini yapıyor ama Filistin ile ilgili kısma katılmıyorlar. Onlara karşılaştıkları baskılarla ilgili hukuki destek sunuyoruz.

Kürt ve Türk kadınları için nasıl bir çalışma yürütüyorsunuz?

İlişkileri sağlamlaştırmayı düşünüyor ve bunun için çalışıyoruz. Kadın belediye başkanları ağı oluşturmaya çalışıyoruz. Son seçimlerde on yedi belediye başkanlıklarını kadınlar kazandı. Bunlardan sekizi Türk, dokuzu ise Kürt kadınlarından oluşuyor. Kadın Belediye Başkanları'nın daha fazla dayanışmaya ihtiyaçları olduğu pratik içinde açıkça ortaya çıktı. Çünkü patriyarka, belli farklılıklar olsa da kadınlara karşı aynı politikaları uygulamakta. Bunlar da gösteriyor ki daha fazla dayanışmaya ihtiyaç var. Biz bu konuda çalışma yürütüyoruz. Örneğin: Doğubeyazıt Belediye Başkanı ile bir inisiyatif oluşturmaya çalışıyoruz. Bunun dışında, bir Kürt ve bir Türk kadın belediye başkanını, Roma'ya çağırıp bir köprü kurmaya çalışacağız. Ayrıca barışın sağlanması ve özgürlükler için bir gerilla annesi, bir de asker annesini buluşturup bir diyalog, bir köprü oluşturma yönünde çalışmalar yürüteceğiz.

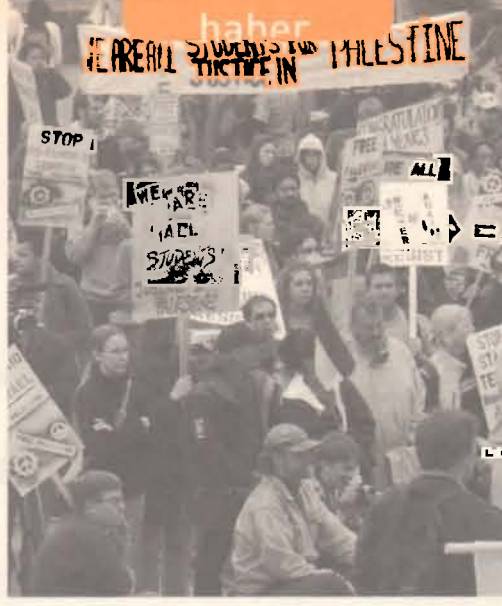

AB ile ilgili ne düşünüyorsunuz, özellikle kadınlar açısından AB'nin kadınların taleplerine yanıt olduğunu ve olabileceğini düşünüyor musunuz ?

Giannina dal Bosco: AB'ye olumlu bakmıyoruz. Bizim anladığımız Avrupa, yurttaşlar Avrupa'sıdır. Antlaşmalar var ama yaşama geçirilmiyor. Örneğin, İsrail insan haklarını ihlal etmeye devam ettiği için bütün ekonomik ilişkiler askıya alınacaktı, ama bu sadece üç gün sürdü. Biz AB'ye girdiğimizde kadınlar açısından geriledik. Çünkü girmeden önce oldukça ileri bir anayasamız vardı. Ama girdikten sonra AB anayasasına tabi olduk ve bu bizim anayasamızdan geri bir anayasa idi. Ama Türkiye açısından tam tersi olduğunu düşünüyorum. Türkiye anayasası geri, üstelik darbe anayasası, bunun yerine, ona göre daha gelişmiş olan AB anayasası daha olumlu bir durum yaratacağı diye düşünüyorum. Bunun kadınlara da iyi olanak sağlayacağını düşünüyorum.

Kürt ve Türk kadınları açısından AB'yi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Patriyarkal sisteme gelince bu bir kültür sorunu. Erkek egemen sistemi yıkmak lazım.

Şiddete uğrayan kadınlar için evler gerekiyor. Türkiye AB'ye girerse bunlar rahat oluşturulur. Ve bu evleri devlet değil kadınlar idare eder o zaman. Çünkü Avrupa'da kadınlar idare ediyor sığınma evlerini, devlet karışmıyor. Kürdistan ve Türkiye'de işsizlik oldukça fazla. Ama AB sürecinde bunu aşmaya yönelik yerel yönetimlerin yetkileri artırılıyor. İş imkanlarının oluşturulması için fonlar aktarılıyor. Bu fonlar özellikle kadın ve gençlere yönelik kullanılmak üzere veriliyor. Bu şekilde yıllardır birikmiş sorunlar çözülmeye çalışılıyor. Türkiye'nin AB'ye ancak 2014'te alınacağını düşünüyorum. 2006 yılında Kürt politikacıların parlamentoya girmeleri, AB sürecinde açılım sağlayabilir.

Diyarbakır ve Mardin'e gidip geldiniz, izlenimlerinizi anlatır mısınız?

Giannina Dal Bosco: Kürdistan'a gitmek çok heyecan duyduğum bir şey. Yolculuğumuz Sürgüç'eydi. (Sürgüç Mardin'in Savur ilçesine bağlı bir belde) Sürgüç'e daha

önce seçimler zamanında gitmiştik ve seçimlerden dolayı beldeyi çok iyi tanıyamamıştık. Ama şimdi iki gün oldukça yoğun geçti ve daha iyi oldu. **Rita Milizia:** Siyahlı kadınlar olarak altı belediye başkanı ile diyalogumuz var. Üçü Diyarbakır'da, diğer üçü de Mardin'de. Biz Sürgüç Belediyesi ile daha fazla ortak çalışmayı düşünüyoruz.

Neden Sürgüçü Belediyesi?

Başkanları kadın olan belediyeler arasında her şeyden en çok yoksun bırakılan Sürgüç. Bu nedenle biz Sürgüç'ü seçtik. Diğer bir neden ise belediye başkanının somut ve çok güvenilir şeyler sunmasıydı. Belediye Başkanı halkın içinden çıkan, gerçekçi talepleri olan bir kadın. Su yolunun yapılmasını, evlere su getirilmesini istiyor. Kadınlar dışarıdaki çeşmeden su getiriyorlar ve su bakraçlarını omuzlarında taşıyorlar. Bu kadınları zorlayan bir durum, özellikle sağlıkları açısından. Başkan ortak bir çamaşırhane yaptırmak istiyor. Kadınlar kışın soğukta buzları kırarak çamaşır yıkıyorlar çünkü. Bunların dışında sosyal talepleri içeren şeyler de yapmak istiyor belediye başkanı.

Önemli olan bir konu da yalnız yaşayan kadınlar...

Beldede oldukça fazla yalnız yaşayan kadın var. Bunların bir kısmı eşlerini ve çocuklarını kaybetmiş kadınlar, yaşlılar ve genç kadınlar. Köyün erkekleri bu kadınların özellikle genç olanları ile evlenmiyorlar. Erkekler çalışmak için şehirlere gidiyor ve oralarda evleniyorlar. Dolayısıyla yalnız yaşayan bu kadınların kira ödemedi, rahatça kalabileceği yerlere ihtiyaç var. Belediye başkanı bu kadınlar için bir ev yapmak istediğini söyledi. Bunlar gerçekçi ve yapılabilecek şeyler. Biz de Siyahlı Kadınlar olarak bu projeler doğrultusunda onlarla birlikte çalışma yürüteceğiz.

AB sürecinin kadınlara ve bölgeye yansımaları konusundaki gözlemleriniz nelerdir?

Mardin'de öldürülen on bir yaşındaki çocuk ve babanın evini ziyaret ettik. **Terese Quattrociocchi:** Evde korkunç bir hava vardı. Bu aslında Türkiye yurttaşlarının demokrasi içinde yaşayıp yaşamadığını gösteriyor. AB, bu olay karşısında ağırlığını gösterebilecek mi? Demokrasi için ağırlığını koyması çok önemli. Neden anlamlı olduğunu açıklayalım; birincisi, öldürülen baba ve çocuk Kürt halkının üyeleri. Türkiye'nin Kürt halkını koruması için adım atması gerekiyor. İkincisi; o iki insanı öldüren silah Türkiye'nin resmi silahıdır. Yani hükümetin adamlarının devlet in resmi güçlerinin silahıdır. Üçüncüsü ise; adli tıp raporuna göre elli cm uzaklıktan 13 kurşun sıkmak, öldürmek için, bilinçli yapılmış bir harekettir. Çocuğa yaklaşılarak öldürülmüş. Ailenin anlattıkları, komşuların söylediklerinin dışında bunlar resmi olgular. AB'nin, bu olayı dürüstlük ve dikkatle sonuna kadar izlemesi gerekiyor. Burada dürüstlük çok önemli. Türkiye hükümeti AB'ye ekonomik nedenlerden ötürü girmek istiyor. Oysa biz AB yurttaşları olarak, özellikle Siyahlı Kadınlar olarak temel haklara saygı gösterilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ve bunun için kampanyalar yürütmek gerektiği kanaatindeyiz. Biz Mardin'deki acıya dokunduk ve bu da bize sorumluluk yüklüyor. Tüm bunların ordunun işi olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle de özellikle ordunun etkin olduğu yerlerde, militarizme karşı çalışmak istiyoruz. **Giannina:** 10 Aralık'ta militarizme karşı eylemler yapacağız. Militarizme, patriyarkaya karşı barışçıl bir mücadele sürdürüyoruz. Irak savaşı çıktığında silah taşıyan bir çok ABD üssünün önünde eylem yaptık. Trenlerin önüne yattık. Silahla değil vücudumuzla eylem yapıyoruz. Barışçıl eylem yapıyoruz. Biz Kürt ve Türk'lerin birlikte gösteri yapmasını çok önemli buluyoruz.

Nasıl bir mücadele?

Dünyada sorunlar yaşanıyor. Sorunların sorumlusu sol. Ne zaman kadınlar iktidarı alırsa o zaman çözüm olacak. Kadınların çözüm bulma yöntemlerinin ilginç ve başarılı olduğunu düşünüyorum. İtalya'da faşizmin yaşandığı dönemlerde, faşizme karşı partizan hareket oluştu ve kadınlar zor koşullarda oldukça yaratıcı mücadele yöntemleri geliştirdiler. Askeri kışlalarda çalışmak zorunda bırakılan kadınlar Alman askerlerini rehin alıp, politik tutukluların serbest bırakılarak, kaçmalarını sağlamışlar.

25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son Günü etkinliği kapsamında ilki 1998 yılında gerçekleştirilen Kadın Sığınakları ve Danışma / Dayanışma Merkezleri Kurultayının 7. toplandı. Her yıl değişik bir ilde düzenlenen kurultay bu yıl da 3-4-5 Aralık 2004 tarihlerinde Çanakkale’de Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği – Kadın Danışma Merkezinin (ELDER) ev sahipliğiyle gerçekleştirildi.

Yalnızca ilk günü basına açık olan ve diğer iki günü asli katılımcılarla toplanan Kurultaya 76 kuruluştan toplam 155 kadın katıldı. Her geçen yıl çoğalarak toplanan Kurultay’a bu yıl ilk defa Karadeniz Bölgesinden (Bartın) de katılım oldu. Bu yıl yedincisi yapılan Kurultay, Türkiye’deki Feminist Mücadeleler ve bu mücadeleler sonunda elde edilen kazanımların kutlanması, kurultayda gelenek haline gelen ayakta alkış eylemi ve Kadınlar Vardır marşının söylenmesiyle açıldı.

Açılış konuşmasını yapan ELDER üyesi Canan Ertekin, “kadınlar şiddete maruz kaldıkları için sığınaklar istiyoruz,” dedi. Sığınak açmanın kendilerinin ilk hedefi olduğunu belirten Ertekin, asıl isteklerinin ise şiddetin olmadığı bir dünya olduğunu söyledi.

Deneyim paylaşımına ihtiyaç var

Böylece birinci günün programı başlamış oldu. İlk gün, hazırlanan sunum ve tebliğler aktarıldı. 1980’lerden bu yana kadın mücadelelerinden bahsedildi, bugünlere gelirken yapılan birçok eylemler hatırlandı ve deneyim aktarımları

sığınaksız bir geleceğin

yapıldı. Kurultay’da en çok ihtiyaç duyulan şeyin deneyim aktarımı olduğu yeni katılımcılar tarafından defalarca dillendirildi. Yeni değiştirilen TCK’da 50 bin nüfus üzerindeki tüm yerlerde sığınak açma hakkının kazanılmasıyla bundan sonra feministleri bekleyen yeni görevler olduğuna dikkat çekildi. Kadın örgütlerinin bulunduğu yerlerde belediyelere sığınak açtırmak için dilekçeler vererek baskı yapılması önerildi. Açılacak sığınaklarda görevlendirilecek kadınların kadın bakış açısına sahip olması gerektiği ve buradan yola çıkarak kadın bakış açısının ne olduğu üzerine tartışıldı.

Bir başka tartışma konusu da gerek kadın grupları içinde bir arada çalışan kadınların, gerekse de farklı kadın gruplarının birbirlerine karşı ilişkilerinde nasıl olmaları gerektiği idi. Buradan yola çıkarak feminist etik tartışıldı. Tüm bu tartışmaların ardından Kurultaya yeni katılan kadın gruplarının kendilerini tanıtmalarıyla ilk gün sona erdi.

İkinci gün ise yukarıda saydığım tartışmalar göz önünde bulundurularak atölye çalışmaları için konular belirlendi, çalışma grupları oluşturuldu ve bu gruplarda çalışma raporları hazırlanmak üzere tam gün tartışmalar devam etti..

Üçüncü gün atölye çalışmalarının sonuçları okunarak Kurultay Sonuç Bildirgesi oluşturuldu. Oldukça tartışmalı geçen Kurultay’da kadınlar hem tanıştı, kaynaştı, hem de sığınakların kadınlar için aciliyeti konusunda bir kez daha hem fikir oldular.

KSGM Sorunları Aşmış(!)

Hemen belirteyim, biz feministler devletle ilgili

ileri geri düşünüp dururken, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’nden (KSSGM) gelen arkadaştan duyduk ki KSSGM bir süre önce adının içinde geçen ‘S’lerden birini atmış ve (KSGM) olmuş. Biz kadınlar da merak edip sorduk atılan hangi ‘S’ diye. Ortaya çıktı ki ‘Sorunları’nın ‘S’i atılmış. Böylece yeni adı Kadının Statüsünü Geliştirme Müdürlüğü’ne dönüşmüş, sorunsuzlaşan kadınlara devletimiz tarafından statü yollarında çalışmalar yapmak düşmüş. Bu hamleyi kadınlar olarak hem ti’ye aldık hem de kıyasıya eleştirdik.

Bir başka nokta ise Canan Arın tarafından fark edilmişti. Arın, yaptığı sunumda 13-14 Aralık 2004 tarihleri arasında Cenevre’de yapılacak Birleşmiş Milletler Pekin+10 ön toplantısına katılacak Hükümet Dışı Kuruluşlar’ın hangileri olacağı konusunda toplantı bilgisinin devlet tarafından kadın örgütlerinden gizlendiğini söyledi. Toplantıya Türkiye’den katılacak iki kurumdan biri ise maalesef KAGİDER. Arın, devleti hem bu toplantı bilgisini gizlemek, hem de aynı toplantıya katılımcı olarak KAGİDER’i seçmesini eleştirerek, Türkiye’deki kadın hareketini KAGİDER gibi kurumların temsil edemeyeceğini söyledi ve devleti bu konuda doğru davranmaya çağırdı.

Tartışma Konuları

Kurultay’da başlıca iki konuda ateşli tartışmalar yaşandı.

Birincisi Kurultay katılımcıları konusundaydı ve aslında bu tartışma birkaç yıl evvel dayanıyordu. Kurultaya katılımcı sorunu: Tüm kadın arkadaşlar Kurultaya gelen kadın gruplarının tamamının birinci günkü oturuma

katılmasını onaylıyorlar. Ancak ikinci ve üçüncü günkü oturumlara katılma konusunda fikir ayrılıkları vardı. Son iki gün katılacak grupların asli katılımcılardan oluşması gerektiği konusundaki tartışmalara özellikle Kurultaya yeni katılan gruplar itiraz ettiler ve böyle toplantıların kendileri üzerinde sağladığı faydalardan bahsettiler. Asli katılımcılardan kasıt ise doğrudan kadına yönelik şiddet üzerine çalışma yapan kadın gruplarıydı. Asli katılımcı konusunda ısrar eden kadınlar ise diğer kadın arkadaşların taleplerini karşılayacak olanın bu kurultay değil -çünkü bu kurultay her sorunu karşılayamaz- toplanacak başka bir kadın kurultayı olduğunu söylediler.

Konu yine zamansızlık dolayısıyla daha çok tartışılması ve sonuçlandırılması için önümüzdeki bir yıllık süreçte çözümlenmeye bırakıldı.

İkinci sorun ise fonlar meselesiydi. Herkes fonların hem bütünsel kadın mücadelesine, hem kurumlar arası ilişkilere etkileri bakımından, hem de aynı kurumda çalışan kadınlar arasında yarattığı sorunlar nedeniyle zararlı buluyordu. Ancak fon almadan çalışmaları yürütmek de mümkün değil. Bu paralar kadınların hakkı ve kadınlar için harcanmalı. Bu noktalardan hareketle kimi ilkelerde anlaşılabilirliği konuşuldu. Mesela fon alınacak kurumun feministlerden oluşması gibi. Ya da fon verenlerin hiçbir surette kurumların iç işleyişlerine karışmayacakları, eğer karışırlarsa fonların reddedilmesi gibi. Ayrıca devlet kadınlara yönelik harcamalar için yerel yönetimler ve kamu bütçelerinde ödenek oluşturmak zorundadır diyerek konu bağlandı. Ancak bu konudaki tartışma yeterince açılmadı, derinleştirilemedi. Ne devletle ilişkiler, ne de fon veren kurumlar, hatta fon alma koşulları dahil üzerinden atlanarak tartışıldı.

Tartışılmayan konular

Kurultaya temel eleştirim içimize giren devlet kurumlarını ve devlet yanlısı kurumları kabul etmesiydi. Üç gün boyunca devletliler ve feministler beraberce tartıştık. Önümüzdeki Kurultay için önümüzde duran en acil problem bu. Çünkü biz kendimizi devlet feminizmiyle eşitlemiyoruz. Arkadaşlar da elbet böyle düşünüyorlar, aksi zaten düşünülemez. Bundan dolayı hızla bu sorunu çözmemiz lazım.

Kurultaya düzenli katılan, herhangi bir Kurultay katılımcısı kadar söz hakkına sahip SHÇEK ve KSSGM gibi devlet eli kadın siyaseti yapan kurumlarla ilişkinin nasıl kurulacağına karar vermemiz gerek.. Çünkü devlet o kadar içimize girmiş, öyle rahat davranıyorken ne oluyor demeden edemiyorsunuz. O kadar bizden olmuşlar ki! Akıllara sağlık. Mesela kadınlar KSSGM'nin atılan "S" sini sorgulayınca, Müdürlük'ten gelen kadın arkadaş hiç rahatsız olmadan, bu işin feministlerin çabalarına karşı yapılmış bir hamle olduğunu bilerek ama buna rağmen kadınların sorunlarının olmadığını canla başla savundu. Bizi karşısına almayı önemsemedi. Devleti eleştirmek zahmetine girmedi.

Ayrıca duymuşsunuzdur Hürriyet Gazetesi

İstanbul'un kenar mahallelerinin dördüne Aile İçi Şiddete Son otobüsünü yavaştırmış, oradan insanları "bilinçlendirmişti" aile içi şiddete karşı. İşte bu güzide çalışmasına sırtını dayayarak Kurultaya katılma hakkını kendinde bulmuştu ve ilk günün sonunda Kurultaya yeni katılan gruplar bölümünde elinde mikrofon kendini tanıtıyordu bir kadın kurumu olarak. Daha ilginç, divan ve kadınlar da bu tanıtımı normal bulup öylece dinliyorlardı. Tanıtım esnasında söz alamadım divandan, ancak gene de bir yerinden söze girip Hürriyet Gazetesi'nin kendini kadın kurumu olarak tanıtmasına cinsiyetçiliği, antifeminist anlayışı, ırkçılığı vs gibi noktalardan karşı çıktım. Yine bu gazetenin kurultaya katılmasını da doğru bulmadığımı

belirttim. Bence böyle durumlar için daha dikkatli olmalıyız. Bu güne dek devletle aramıza koyduğumuz mesafeye ve siyasi hassaslıklara aynı özeni göstermeliyiz.

Sığınak İstiyoruz

Kadınlar değişen yeni TCK'nın hayat bulması açısından devletten sığınakları açmasını ve bu sığınaklarda görevlendirilecek kadınların gerekli eğitimi almış, kadın bakış açısına sahip kadınlarca idare edilmesini söylediler. Ayrıca devletin buralarda kadrolaşma risklerinden de bahsedildi.

Açılacak sığınakların maddi külfetinin devlet tarafından karşılanması ve bunun için yeterli bütçe oluşturmasını talep eden kadınlar

buraların iç işleyişinde ise devletin değil kadın kurumlarının söz sahibi olması gerektiğini vurguladılar.

Sığınakların gizliliği konusu ve özellikle doğu illerimizde açılacak olan sığınakların gizlilik sorunu ayrıca ele alındı.

Kadınların bir de ortak talepleri vardı. Bu Kurultay'da sığınakların iç işleyişleriyle ilgili ortak ilkeler oluşturmak ve sığınak açarken bu ilkelerle ülkenin her yerinde tek ağızdan devletle muhatap olmak. Ancak zaman yeterli olmadığından bu talep somutlaşamadı.

Bağımsız iki sığınak olan Mor Çatı ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı'nın sığınaklarının derhal açılması talebi de yinelenildi.

Önümüzdeki Bir yıl

Kurultay sonunda önümüzdeki bir yıla ilişki kimi eylemler için kararlar da alındı. 4320 sayılı yasanın devlet politikası haline getirilip, otomatik olarak uygulanması için kampanya düzenlenmeli önerisinde kadınlar ortaklaştı.

Ortaklaşa alınan bir başka öneri ise üzerinde, "hem sığınakları istiyoruz, hem de sığınaklara gerek duyulmayacak günleri" talebi ile tüm milletvekillerine yeni yıl tebrik kartı gönderilmesiydi.

Okuducu okuyamadı!

Deniz Baykal ve Mustafa Sarıgül'ün arasında yaşanan gerilim Aralık ayında yapılan CHP Kadın Kolları Kurultayında da kendini gösterdi.

Geçtiğimiz aylar karma örgütlerde bulunan kadınlar açısından hayli hareketli idi. Peşpeşe duyurusu yapılan Kadın Kurultayları ortaya çıkardı ki kimi olumlu değişikliklere rağmen kurultaylar hala erkek genel başkanların açılış konuşmalarıyla başlıyor. Öyle arsız ve pişkinler ki, dersiniz bu adamlar süttan çıkmış ak kaşıklar, uluorta kasma görüntülerine rağmen. Geçen sayımızda haberi yapılan KESK Kadın Kurultayı'nda Sami Evren hazretleri konuşma yapmakla kalmamış, "sendikalarda kadına dair sözü kadının söylemesi gerektiğinin bilincinde olduklarının (buraya dikkat), kadınların irade olabilmesi, kendi sözlerini söyleyebilmelerinin ancak erkek egemen kültürün yok edildiği, insanlığın eşitsizliğini sürdüren sistemin ortadan kalkması ile mümkün olacağını" da deyinmiş. Madem kadının kendi sözünü söylemesine o kadar inanıyorsunuz bari Kadın Kurultaylarında susmayı akıl etseniz demeden geçemiyor insan. Benzer bir başka pişkin tavır da CHP'nin koltuğuna yapışmış Genel Başkan Deniz Baykal

Beyden. Sekiz yıldan bu yana toplanamayan CHP Kadın Kolları Kurultayı geçtiğimiz Aralık ayında onuncu Kurultayı toplanmış, Seksen bir yılda ancak on Kadın Kurultayı. Neyse hiç olmazsa öğrenmişler. Deniz Baykal da erkek olduğuna bakmadan hemcinsi Sami Evren gibi kürsüde kadınlara yaptığı konuşmasında atıp tutmaya başlamış. Ne inciler döktürmüş, ne inciler... Baykal, kadın sorununun Türkiye'nin temel sorunu olduğunu söyleyip ekleyivermiş kadınlar olmadan sorunların çözümünün imkansız olduğunu. Bu kadarla sussa gene iyi. Adamcağız nasıl sussun, kafası durmuyor üretiyor, kafa üretince de diline vuruyor. Üretici kafanın son orijinal üretimi ise laiklik sorununun aslında kadın sorunu olduğu. Her şey illa bir yerinden Kemalizme bağlanacak ya, bunu da böyle bağlayivermiş Deniz Baykal. Yeniden kurultaya dönecek olursak.... Kurultayın bir başka konuşmacısı da sekiz yıldır Kadın Kolları Başkanlığı koltuğuna oturmuş, yapışmış olan bir kadın Güldal Okuducu.

Okuducu'nun konuşmasının ardından kendilerine CHP Kadın Hareketi adını veren ve ellerinde ilk kopya koyun Dolly'nin fotoğraflarının bulunduğu pankartlar taşıyan bir grup partili kadın, üzerinde "biz koyun değiliz" yazan dövizlerle içeri girip kendilerine haber verilmeden seçim yapıldığını ve delegelerin baskı altında tutulduğunu söyleyerek kurultayı protesto etmişler. Ne gam! Truva Atı diye adlandırılan Mustafa Sarıgül'ü ezmeyi önüne parti çalışması olarak koyan halk partisi CHP, içindeki üç-beş kadını mı ezemeyecek, yok sayamayacak? Tüm protestolara rağmen eski tas, eski hamam. Kurultay'da tek aday olan Güldal Okuducu 501 delegeden 467'sinin oyunu alarak ikinci kez Kadın Kolları Başkanlığı'na seçildi. Protestocu kadınlara kulak asmadan, tek aday olmasına aldırmadan, kısaca kadınlara rağmen kadınların başkanı seçildi. Keşke hırsına gem vurup, biraz düşünseydi. Muhafif kadınlarla görüşüp, onları anlamaya çalışsaydı. Çünkü aldığı oy oranı yüksek olmasına rağmen Okuducu sırtını kadınlara dayamış mı, orası flu. Adet gereği yolları açık olsun diyelim geliyor ama görünen köy de kılavuz istemiyor, değil mi?

Senin annen bir melekti

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali 8. kez sinemaseverlerle buluşmaya hazırlanıyor. 5-15 Mayıs 2005 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilecek olan festival, her yıl olduğu gibi bu yıl da "Kısa Film Öyküsü Yarışması" ile start alıyor.

Bu yıl yarışma için konu ya da tür değil, bir "ipucu" belirlendi:

"Senin Annen Bir Melekti Yavrum!"

"Senin annen bir melekti yavrum..."

Bu kalıp sözün arkasında ne hikâyeler, ne mutluluklar, ne dramlar vardır. Artık orada olmayan bir kadındır "melek" olan. Oradayken başına gelen her şeyden "melek" olarak uzaklaşabilmiştir ancak. Bizi hayata hazırlayan ve hayata hazırlıksız yakalanmamıza sebep olan anne şefkati... Bizi hayattan alıkoyan ve hayatımızın amacı olan annelik görevleri... Anneliğin böyle yaşanması şart mı? Annelerimize ve çocuklarımıza öfkemizi ifade etmek ve onları gönül rahatlığıyla sevmek için annelikle hesaplaşmaya ihtiyacımız yok mu? "Ayaklarımın altında cenneti değil, dünyayı istiyorum" derse

bu melek, ne olur peki?..

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali, "anne olma" haline kısa film öyküleri üzerinden bakmak istedi. Bu ipucunu izleyerek kaleme alacağınız kısa film öyküleri için son gün **4 Mart 2005**.

Bu tarihe kadar, rumuz belirtilerek gönderilen öyküler **Seçil Bükler, Gülden Treske ve İnci**

Demirkol' dan oluşan bir jüri tarafından değerlendirilecek ve aralarından seçilen 10 öykünün yazarı festival tarihlerinde düzenlenecek olan üç günlük "Senaryo Nasıl Yazılır" konulu atölye çalışmasına davet edilecek. Türkiye'nin önde gelen senaryo yazarlarından biri olan yazar-yönetmen **İşıl Özgentürk** tarafından yürütülecek olan bu atölyede, her yazar kendi öyküsünü senaryo tekniğine göre nasıl yazacağını öğrenmekle kalmayacak, diğer katılımcı yazarların öyküleri üzerinde çalışma olanağı da bulacak. Katılımcılardan birini atölye çalışması sonunda ikinci bir ödül daha bekliyor. 10 senaryo içinden seçilecek olan en iyi senaryo, Türkiye'nin en büyük yapım şirketlerinden olan **Filma-Cass**

tarafından filme çekilecek ve bir sonraki festivalde gösterilecek.

Yarışma koşullarıyla ilgili ayrıntılı bilgi için adres: Büyükelçi Sokağı, 20/4 Kavaklıdere- Ankara Tel: 0 312. 427 00 20

Geçtiğimiz ay üçüncü sayfa haberi olmayı hak edememiş kısacık bir habere rastladık gazetelerde. Erzurum Nene Hatun Kız Yetiştirme Yurdu'nda kalan, yaşları on üç ile on altı arasında değişen beş kız çocuğunun topluca intihar girişiminde bulunduğunu söylüyordu haber. Biz olayı deşmeye henüz başlamıştık ki, teşhirci olmayanın vali* yapılmadığı Erzurum ilinin şimdiki Valisi Celalettin Güvenç olaya el koydu, mevzu da üçüncü sayfalara terfi etti.

toplu intihar girişimine vali yorumu:

dikkat çekmek istiyorlar

Nene Hatun Kız Yetiştirme Yurdunda kalan kızlar revirden aldıkları hapları içerek ve yurttan gördükleri kötü muameleden bıktıklarını söylemişlerdi ilk etapta. Erzurum'daki yerel muhabirleri aradığımızda, kızların daha sonra olaya Vali Celalettin Güvenç ve Erzurum Emniyet Müdürlüğü'nün olaya el koymasının ardından ifadelerini değiştirdiklerini söylediler. Bu konu yabancı değil aslında. Yetiştirme yurtlarında kalan kız ve erkek çocukların yaşadıkları, şiddet ve taciz olaylarının hiç de az olmadığını gazetelerde arada bir çıkan haberlerden ve yetiştirme yurtlarından kaçan çocukların bir daha oraya gitmek istemediklerini söylemelerinden de biliyoruz, duyuyoruz. Erzurum'daki kızların hastanede tedavilerinin

tamamlanmasının ardından yurda geri gönderilmeleri, valiliğin ve emniyetin sorunun üstünü kapatma, yurttan neler yaşandığını sorgulamama anlayışının da göstergesi. Yurda geri gönderilen kız çocukları yurttan yapılan sorgulamada (ki bu sorgulamanın nasıl yapıldığını, kızlara nasıl davranıldığını kızlarla görüşme izni alamadığımız için öğrenemedik) kızlardan Ş.K. ve B.D., ailelerine geri gönderilmeleri gibi bir olasılık duyduklarını, bunun üzerine intihara kalkıştıklarını söylediklerini öğreniyoruz. Diğer kızlar, T.K., A.İ ve M.T. ise ifadelerinde, arkadaşlarının yurttan gönderilmesini istemedikleri için onlarla birlikte intihara kalkıştıklarını söylüyorlar. Yaşananların ardından kızların yurda geri

gönderilmesi, üzerine de Vali Celalettin Güvenç'in basına açıklama yaparak, yurttan herhangi bir problem olmadığını, kızların bunu dikkat çekmek için yaptığını belirtmesi bunlar yetmiyormuş gibi, kızları basının önüne çıkararak teşhir etmesi de son darbe oldu. Beş kız çocuğuna ulaşmış, neler hissettiklerini, neler yaşadıklarını, konuşmak ister, onlara hem psikolojik hem de fiziksel olarak sağlıklı yaşayabilecekleri bir yer önermek isterdik. Sığınmaevi talebimizi, kadınların ve çocukların sağlıklı ve güçlü bir hayat kurmak için ihtiyacı olan yol göstermeyi onlara yurttan baskı uygulayan personelin değil, bu konunun eğitimini almış, uzman kadınların vermesi gerektiğini bir kez daha hatırlatmak isteriz.

yorumsuz

Izmir'de bir grup kadın, yılbaşı (noel) münasebetiyle Bush'a bir yeni yıl mesajı göndermişler. Mesajı okuduğumuzda, manalı bir kutlama olduğunu hepimiz anladık tabii de, asıl Bush'tan gelen cevabı görünce vallahi ne diyeceğimizi bilemedik.

Buyrun...

"George W. Bush
ABD Başkanı

Dünya halklarının tamamını ve ABD halkının yarısının karşı çıktığı bir savaşı yürütüyorsunuz! Ancak bu olay savaş olmaktan çıktı, katliama dönüştü. Artık bu savaşa son verin! Size Irak'ta işkence edilen, öldürülen insanların ve ölüme gönderilen Amerikalı gençlerin ailelerinin kadar mutlu bir Noel diliyoruz..."

Ve Bush'tan gelen cevap:

"Başkan Bush'a gönderdiğiniz elektronik posta için teşekkür ederiz. Fikir ve yorumlarınız O'nun için çok önemli. Alınan mesajların geniş hacmi nedeniyle, başkan her mesaja kendisi cevap veremez. Ancak Beyaz Saray personeli, yurttan gelen fikir ve sorunlarını dikkate alır ve Başkan'a raporlar. Adresine ilaveten, mesajları otomatik olarak yanıtlayan White House Web Mail geliştirdik. Lütfen belirli konularda yorumlarınızı sunmak için ziyaret edin. Ek olarak, ilgi duyabileceğiniz güncel konu ve olaylarla ilgili en son güncellenmiş bilgileri bulabileceğiniz web sayfamızı ziyaret etmenizden de mutluluk duyacağız."

yorumsuz

Avcılar Kadın Kooperatifi'nden kadınlara çağrı:

birlik mücadeleye dayanışma

1996 yılında İstanbul'da toplanan HABİTAT'ta Home-Net ve SEWA temsilcileri ile tanışan Ev Eksenli Çalışan Kadınlar çalışmaları ve yapılabilecekler konusunda ilk adımları atıyorlar. Adım adım çalışmalar sonucunda Avcılar Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Küçük Sanat Kooperatifi'ni kuruyor. I. Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Konferansı nedeniyle kooperatif gönüllüleri ile başlangıçtan bu yana kat ettikleri yol üzerine sohbet ettik.

Ev eksenli çalışan işçiler genellikle 'ev kadını' sandığımız kadınlardır. Evlerinde boş oturur gözüken, ara sıra yaptıkları işlerden küçük paralar kazandıkları sanılan kadınlardır onlar. Bu kadınların görünmeyen emeklerinin görünür kılınması, dünyanın farklı yerlerinde ev eksenli işçilik yapan kadınların çalışmasını koordine etmek amacı ile Uluslararası Ev Eksenli İşçiler Ağı oluşturuluyor. 70'li yıllardan bu yana bu alanda değişik şekillerde çalışma yürüten örgütler var. Bu örgütlerden ilki Hindistan'ın Ahmedabad kentindeki Serbest Çalışan Kadınlar Örgütü(SEWA). SEWA, ev eksenli çalışanlar da dahil enformel sektörde çalışan tüm kadın işçiler için kurulan bir sendika. Şu anda Güneydoğu Asya'da, Güney Afrika'da Kuzey Amerika'da ve başka bölgelerde gruplar oluşturulmuş durumda. Birincisi yapılan Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Konferansına yirmiyi aşkın ilden yüz kadın katıldı. Üç gün süren konferansta ev eksenli çalışmanın zorlukları, bu alandaki sömürüye karşı mücadele yöntemleri, politikaları tartışıldı. Kooperatif çalışanları sorduğumuz soruları ve konferansı bizimle paylaştılar.

Kuruluş amacınızı açıklayabilir misiniz?

Kurucularımızın hepsi ev eksenli çalışıyorlar. Jean temizleme yapıyor, örgü örüyor, baklava, mantı vb yiyecek siparişlerini karşılıyorlar. Dolayısıyla kuruluş amacımız, görünmeyen bu emeğin görünürlüğü sağlamak. Ortada bir çalışma var, emek var, bir güç var fakat hiçbir

şekilde görünmüyor, yasalarda hakları olmayan bir çalışma bu. Fabrikada çalışan bir işçinin hakları var, mesai hakkı gibi. Fakat evde iş yapan kadının saati belli değildir, fabrikada çalışanın belli bir çalışma süresi var ama evde iş yapan kadınların saati belli olmadığı gibi o işin yanında evin rutin işlerini ve çocuk bakımını da yapmaktadırlar. Sabahtan akşama kadar o işi yapıyor ve ne mesaisi ne de başka bir hakkı söz konusu olmuyor. Ayrıca çocuklar da bu emek sürecine giriyorlar.

Çalışma yürüttüğünüz alan sadece eve fason diye tanımlanan (kalem ucu, boncuk işi vb) iş alan kadınları mı kapsıyor?

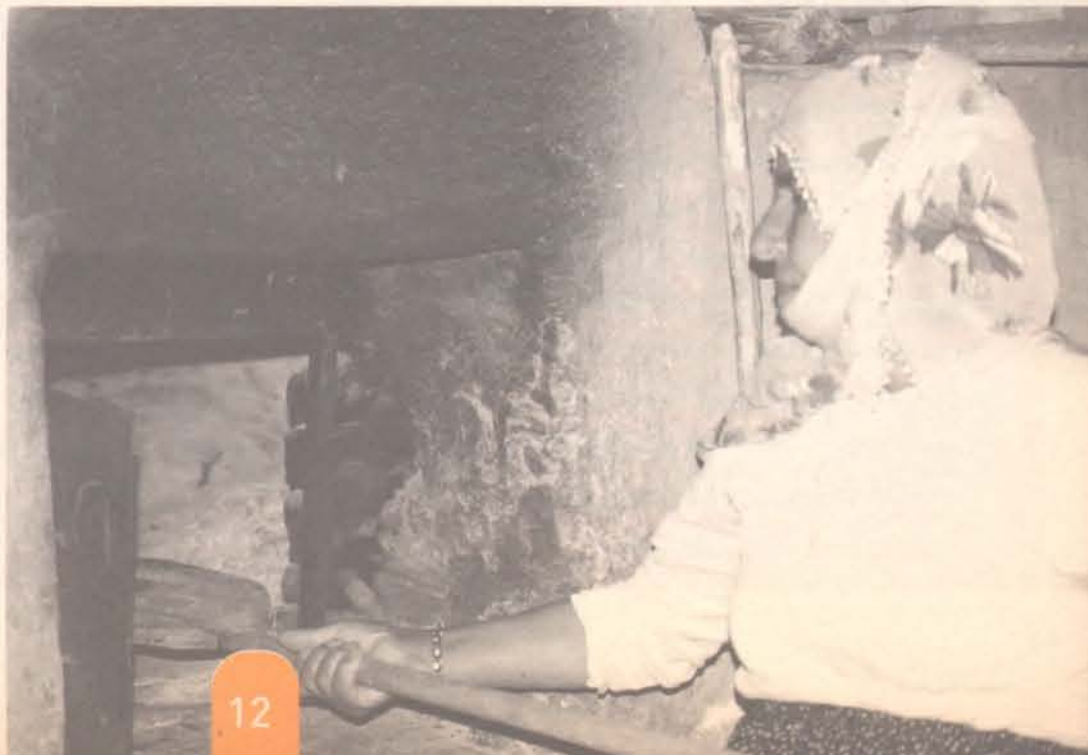
Evet, Marmara Bölgesi'nde ekseriyetle fason üzerine çalışma yürütülüyor. Fason iş derken sadece kalem ucu gibi işleri kastetmiyorum. Tekstil üzerinde, yemek üzerinde dahi var bu tip çalışma. Mesela Bonibon şekerleri var, bunlar bile dışarıya aktarılıyor, sakız vb. bunların evlere verilmesi, sağlık açısından da tehlike teşkil ediyor. Evlerde insanlar bunu sağlıksız bir şekilde yapıyorlar. Amaç ucuz emek ve ucuz iş gücü. Ev eksenli çalışmanın özelliği bu. Fabrikadan biri alıyor, dağıtımını tek başına yapamıyor, ikinci bir kişiye veriyor, ikinci kişi üçüncü bir kişiye veriyor. Bu şekilde kadının eline geçen ücrette düşüyor. Kadına gelene kadar kuş oluyor. Siz işi alıyorsunuz emek veriyorsunuz sabahlıyorsunuz yetiştiriyorsunuz ve teslim ediyorsunuz hem iş veren kazanıyor, hem araçlar kazanıyor fakat kadınlar asıl emek veren kazanamıyor. Bunun için bizim amacımız bunu ortadan kaldırmak, bu üç dört eli ortadan kaldırmak. Firma ile beraber iş yapabilmek gelecekte şu an belki zor görünüyor ama çalışan bir işçinin bütün imkânlarını bizlerde alabilmek yani eve iş alan kadınların da o haklara sahip

olması. En büyük hedefimiz biz varız bunu kabul edin haklarımız ne ise bizler bu haklarımızı istiyoruz. Bunu da yapabilmemiz için örgütlenmemiz gerekiyor. Örgütlenmek için de kooperatif kurduk.

Kooperatif çatısı altında bunu var etmeye çalışıyoruz. Bunu var ettiğimiz zaman biliyoruz bu uzun bir süreç kolay değil bu süreç içinde amaçlarımızı, hedeflerimizi üyelerimize anlatabilmemiz gerekiyor. Hem üyelerimize anlatabilmemiz hem de taşeron ağını kırabilmemiz gerekiyor. Hem işveren, hem taşeron ağı, hem de devlet ile üç şekilde çatışma yaşıyoruz. Yani kendimizi üç yere de kanıtlamamız gerekiyor. Üç hedefimiz var önce birinci hedefi çözmemiz gerekiyor. Birincisi, örgütlenmeyi genişletmemiz gerekiyor, sadece İstanbul'da değil bütün Türkiye'de örgütlenmek gerekiyor. Daha sonra taşeron ağlarını ortadan kaldırarak, firmalardan iş almak. Zaten bunları yaptığımız zaman sendikalaşmaya gitmemiz gerekecek.

Evlerde kadınların kocaları ile ilişkileri nasıl?Erkeklerin ev içindeki bu üretimde yerleri nerede?

Erkeklerden maddi durumu iyi olanlar zaten kendileri de yapmıyor, ama bizim çalıştığımız alan zaten ekonomik sıkıntı çeken kesim. Maddi durumu iyi olan bir insan sabah yedide başlayıp gece dörde kadar oturup kendini yormaz. Maddi sıkıntı çeken insanın eşi de destek vermek zorunda, çocuğunun da emeği var, eşinin de. Yani, el birliğiyle yapıyor. Çocuğun yapabileceği bir şey varsa, yapmaya çalışıyor. Yapmasa bile annesinin etrafında dönüp duruyor, su getiriyor vb. Çocukluk yaşaması gereken süreçte ev içinde, çocuğun da emeği sömürülüyor. Bunlar görünmez kılınıyor üstelik.

Bu durum tabii ki biliniyor. Fakat bunu onaylamak zor bir durum. Onayladığın zaman kayıt dışını kabul etmiş oluyorsun. Biz de tam bu noktada çalışma yürütüyor bu görünmezliği görünür kılmaya çalışıyoruz. Üç yıl önce başladık bu çalışmaya. Üç yılda kendimizi gösterdik. Modelimiz yok, ilk deneyiz bu alanda. Kendi kendimize yaşayarak hatalarımızla, doğrularımızla bir şeyleri bulmaya çalışıyoruz. Bulduğumuz zaman gelecekte kooperatifleşmeye gidecek arkadaşlara bir örnek olmaya çalışıyor, mümkün oldukça hatalarımızı ayıklamaya çalışıyor, doğrularımızı bırakmaya çalışıyoruz.

Çalışmalarınız ne boyutta, kaç üyeniz var? Örgütlenme ağınız ne durumda?

Otuz üyemiz var. Üye yapmada biraz titiz davranıyoruz. Üye olmak isteyen bizi tanıması için süre tanıyoruz, bizi tanısan memnun kalırsa üye olsun. Bu süreç içinde amaçlarımızı, fikirlerimizi anlatıyoruz ve anlaşsaksak üye oluyorlar. Çünkü insanlar kaygılı yaklaşıyorlar bu konuda da. Ben buraya üyeyim deyip imza attığında arkasından bir şey gelip gelmeyeceğini merak ediyor. Bu yüzden belli bir güvenin doğması için hem onlara hem kendimize zaman tanıyoruz. Bu bir ay içinde fikirlerimizi, amaçlarımızı anlatıyor, düşüncelerini alıyor ve birbirimizi tanıyoruz. Karşılıklı fikir alışverişi ve beraber iş yapıyoruz. Üç yıl içinde otuz üye olarak kalmamızın nedeni bu. Yani seçiciliğimiz ve onların da bizi seçmeleri. Burada üye olduktan sonra, "artık bıktım," olmuyor. Çünkü birbirimizi tanıyoruz. Aslına bakılırsa beş kişi, hatta iki kişi ile başladık, sonra beş, sonra da sekiz kişi olduk. Şimdi otuz kişiyiz. Büyük hayaller kuruyoruz. İlk çalışmaya

başladığımızda bize destek olanlar, destek oluyor ama inanmıyorlardı. Biz gerçekleştirdikçe inandıklarını söylemek zorunda kaldılar. "Helal olsun biz inanmıyorduk ama yaptık," dediler. Hedeflerimiz var ve büyük azim göstermek gerekiyor. İstanbul'da, Türkiye'de bazı süreçler uzun sürüyor ve bizim sadece İstanbul'da yedi tane kooperatif hedefimiz var. Avcılar'ın gösterdiği azmi diğer arkadaşlara aktarabilmemiz ve onların da azim göstermelerini sağlamak gerekiyor. Çalışmaları yürütmek kolay olmuyor. Bütçe gerekiyor, kooperatif kurmak kolay değil, para gerekli. Bizler gönüllüüz, ücretle çalışmıyoruz. Bunu diğer arkadaşlar yapabilecek mi? Bunu da kendi içimizde tartışıyoruz. Onlara örnek olabilmek için tartışıyoruz. Yedi tane kooperatif kurulsun ama sağlıklı olsun, uzun soluklu olsun istiyoruz.

Kadınlar politikanın neresinde?

Ev eksenli çalışmalarda kadınlar politikayla ilgilenmiyorlar. Siyaset dedin mi insanlar tedirgin oluyor, çekiniyorlar. Ev eksenli çalışan, hayat şartları ile mücadele eden insanın kaygıları daha büyük oluyor. Bizim politikalarımız kooperatif olarak kendimizi karşı tarafa benimsetmek, hangi siyasi iktidar olursa olsun CHP, AKP kim olursa olsun kendimizi tanıtmak. Bizleri benimsemelerini, kabul etmelerini sağlamak.

Patriyarkaya karşı kadınların konumu ne olacak? Sadece emek sömürsünün görünür kılınması ve kayıtlı hale gelmesi, yasal statüye kavuşturulması yeterli olacak mı? Kadınların erkek (patron, eş) ilişkisi, cins çelişkisi nasıl çözülecek?

Biz erkek egemen sistemi kurulduğumuz andan

itibaren içimize sokmadık. Baştan kestik. Sözleşmemizde erkekler bizim üyemiz olmaz dedik. Erkeklerin çok değişik yapıları var. Kadını erkeğin egemenliği altına sokmak bizim karşı çıktığımız bir şey. Erkeklerin liderlik, karşıdaki insanlara bir şey empoze etme gibi yaklaşımları var. Biz sözleşmemizde erkeklere yer vermeyerek bu işi çözdük. Gelecekte de erkekleri beden gücü olarak kullanabiliriz, beyin gücü olarak değil. Kadınları koruyan noktadan hareket ediyoruz. Kadın Sığınakları Kurultayına katıldık. Cins ayrımcılığına yönelik çalışma yaptık. Her şeyi kadın yapıyor ve erkek, "parayı bana ver," dediğinde kadınlar da parayı veriyorlar. Ben kaç kere şahit oldum. Kadınlar, erkeğe bağımlı, her zaman eşim getirdi, eşim yaptı diye düşünüyor. Kısa sürede değişmesi zor. Süreç gerektiriyor. Emeline sahip çıkmak bir süreç ister. Kadın olduğunu, hakkı olduğunu, kendisine saygısının olması gerektiğini, eşine karşı benim bu hakkım var diyebilmesini farkettiğinde başlıyor değişim. Üniversite mezunu bile olsa, iş bulamıyor çoğu. Hayat şartları çok zor. Mezun oluyorlar, iş bulamıyorlar. Bir dönem bir sürü üniversite mezunu bizden iş istedi. Biz işin bir ucundan tuttuk, bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Herkes bir yerden tutsa gelecek için olumlu olacaktır. Evde yapılan bu işler kayıtlı hale geldiği zaman her şey daha iyi olacaktır. Kadınları evden çıkartmamız gerekiyor ve bizim amacımız da bu ev eksenli çalışmaları evden çıkarmaktır. Sosyal yaşama katılmaları gerekiyor. Ev eksenli diyerek, evde kaldıkça hiçbir şey değişmez. Yavaş yavaş bu insanların dışarıya aktif olarak çıkması gerekiyor.

Kadınlar kocalarına tavır alabiliyor mu?

Ortak çıkar var. Nasıl yapacaklar? Taşeron ağında kadının da erkeğin de emeği sömürülüyor, ama kadının emeği daha fazla sömürülüyor. Erkek maddi yönden daha avantajlı. Ama bizim amaçlarımız yaşama geçtikçe kadınlar açısından pek çok şeyin değişeceğine inanıyorum. Atölyeler açılacak, örgütlülük ağı genişleyecek ve bir güç oldukça kadınların kendilerine güvenleri daha da gelişecek. Örneğin, büyük firmada çalışan bir kadının kendini algılaması ile küçük bir işletmede çalışan kadının kendini algılaması aynı değil. Büyük bir firmada çalışan bir kadının eşine, topluma karşı duruşu başkadır. Küçük bir firmada çalışan maddi geliri çok az olanın duruşu başkadır. Büyümemiz gerekiyor bizim. Mesela, bir televizyon programına çıktık, ondan sonra insanlar bizi aramaya başladı. Hâlâ sorunları olanlar paylaşmak için arıyorlar bizi. Çok müşkül durumda olan kadınlarımız var. Her şey sadece iş vermekle de bitmiyor. Eğitim çalışması gerekiyor. Kadınlara çok şey verilmesi gerekiyor. Kadınlar derken ben de işin içine giriyorum. Benim de bir sürü şey almam gerekiyor. Hepimizin her alanda geliştirilmesi gerekiyor. Bir kuruma gittiğimizde kendimizi ifade etmemiz önemli. Bu sadece bizim değil, çalışma içinde olan tüm insanların alması gereken bir eğitim. Güçlendikçe bunların hepsi olacak. Biz varlığımızı hissettiriyoruz, ama maddi olarak güçlü değiliz. Kendimizi daha güçlü hissetmemiz için çoğalmamız lazım. Dört tane daha kooperatif olsa daha güçlü oluruz.

3 çıkarmayayım seni dergiye

“Petrol-İş Kadın” Türkiye’de bir sendikanın kadınlara yönelik olarak çıkarttığı ilk süreli yayın olma özelliğini taşıyor. 2003 yılının Ocak ayında çıkmaya başlayan dergi bu ay iki yaşına girdi ve biz de derginin editörü Necla Akgökçe ve tasarım ve uygulamasından sorumlu Selgin Zırhlı ile görüştük.

Neden bir kadın dergisi? Bu fikir ilk olarak nasıl oluştu? Talep kimden geldi? Hayata geçmesi zaman aldı mı? Kadronuz nasıl oluştu, bize biraz bunlardan bahseder misiniz?

Necla: Petrol-İş Sendikası Yönetim Kurulu bir kadın dergisi çıkarma kararı almışlar. Sendikanın genel politikasının bir parçası bu. “İşçiyi biz tek başına görmüyoruz. İşçi aynı zamanda ailesi olan birisi. Bu ailede kadınlar, çocuklar vardır. Sendikal bilincin onlara da ulaşması gerekir” diye bir anlayışı var sendikanın. Çocuklara yönelik bir dergi zaten çıkarıyorlar. Bu çerçevede “üye eşlerine ve kadın üyelere ilişkin de bir dergimiz olsun” diye bir düşünülmüş. Dergimizin koordinatörlüğünü yapan, Petrol-İş’in eğitim uzmanı Erhan Kaplan, Kadın Çalışmaları’nda master yapmış, Serpil Çakır onun hocasıymış. Dergi çıkarılması gündeme gelince Serpil Çakır’a danışmış. O da beni önermiş. Sonra Fatmagül Berktaş sanırım, “evet doğru isim,” demiş. Sonunda Erhan Bey bana böyle bir öneride bulundu, biz öyle tanıştık. Başta birileri bir şey yapacak ben de onlara yardım edeceğim sanıyordum, sonra işin öyle olmadığını gördüm. Bir taslak hazırlamamı söylediler, onu yaptım, sundum. Genel Başkan ve uzmanların katıldığı bir toplantıda bu içerik konsepti üzerinden konuştuk, tartıştık.... Mizanpaj meselesi gündeme gelince kim yapacak sorusu doğdu ve bir kadının yapması bir kadın dergisi için iyiydi ve Erhan Bey’in vasıtasıyla Selgin’i tanıdık. Ben ve Selgin profesyonel olarak çalışıyoruz... Hukuk, sağlık, jinekoloji alanlarında sendikadan uzman arkadaşlar katkı sunuyorlar. Ayrıca hemen hemen bir yıldır gönüllü olarak çalışan Aysun Selçuk arkadaşımız var... Son sayıda Cemile Bulut’un da katılımıyla gönüllü destekler arttı.

Petrol-İş’e üye kadınların sayısı pek fazla değil galiba?

Necla: Evet. Yaklaşık 30.000 civarında üyesi var sanıyorum ve bunun 2.000 kadarı kadın işçilerden oluşuyor. Zaten bu nedenle “üyelere ve üye eşlerine” diyoruz tanıtırken.

Bir kurum dergisi olmanın neden olduğu kısıtlamalarla karşılaştığınız oluyor mu?

Selgin: Öyle bir kısıtlama var. Sendika dergisi olduğu için doğrudan salt kadın sorunu olarak yaklaşmıyorsunuz, çalışan kadını ele alacaksınız. Onun dışında sendika üyesi erkeklerin eşlerine de hitap edeceksiniz. Dolayısıyla bir sendika süzgecinden geçmek zorunluluğunda zaten.

Dergi çıkmaya başladıktan sonra aldığınız tepkiler neler oldu?

Selgin: İlk etapta anladığım kadarıyla erkekler dergiye pek evlerine götürmek istemedi. Okuduklarından değil, ama bu kadın dergisidir ve bir eve kadın dergisi giriyorsa kadınlar bir şekilde bilinçlenecek bize başkaldıracak diye bir önyargıları vardı herhalde. Kadın bilinçlenince ne yapacak önce en yakınındaki erkeğe başkaldıracak dolayısıyla aile huzuru bozulacak vs.. gibi düşünceler vardı, şu anda da var ama gitgide azalıyor.

Dergi dağıtımını nasıl oluyor?

Selgin: Şubelere gönderiliyor dergiler, erkek işçiler de alıp evlerine götürürlerse eşleri görmüş oluyor. Bazı şubelerde mesela erkeklerin çoğunun götürdüğünü görüyoruz. Ama bazı şubelerde zaman zaman karşılaştığımız üye eşlerine sorduğumuzda, “yok hiç görmedik, gelmedi,” diyorlar. Ayrıca kadın üyeler de sendikaya uğrarsa görüp alıyorlar.

Dergide sürekli yinelediğiniz bir vurgu var. Okuyucularınıza, “sadece profesyonellerin çıkarttığı bir dergi olmak istemiyoruz, bize destek verin, gelin dergiye birlikte çıkartalım,” diyorsunuz. Bu çağrınız ilk sayınızdan bugüne kadar nasıl bir cevap buldu?

Necla: Yazı gönderin demek yazının gelmediğinin bir göstergesi aslında... Söyleşilerde siz de yazın, yollayın diyoruz ama geriye dönüşün olması belki oralarda işi takip edecek kadın yapılarının olması lazım... Bu anlamda çok fazla geriye dönüş yaşamıyoruz ama kadınlara nasıl diye sorduğumuzda, “iyi,” diyorlar. Bunu dışında biz dergiye üniversitelerin ilgili bölümlerine de gönderiyoruz oralardan talep var ve destek oluyor. Bir de bu alanda tek ve ilk dergi olduğu için aslında belli bir tarih kesitindeki kadın işçi portresini çiziyor dergi ve diğer sendikaların kadın komisyonlarından, Eğitim-Sen’den Kesk’ten arkadaşlar takip ediyorlar bu ilgiyi sevindirici buluyorum.

Selgin: İlk başlarda çok fazla kadın bulamıyorduk. Sonra şubeleri gezip oralarda kadın işçilerle sohbet etmeye başlayınca birden

herkesin ilgisi dergide yoğunlaştı. “Gelin bizim şubemizde de sizinle röportaj yapmak isteyen kadın işçiler var,” dediler. Bu için Yarımca, Düzce, Ankara, Adana, Batman, ve Diyarbakır’a gittik.

Hemen her sayıda yer alan kadın işçilerle yaptığınız sohbetler bir nevi bilinç yükseltme toplantısı kaydı gibi olmuş ve okuyan kişide ona katılma, bir yorum yapma ve kendi deneyimini oradaki kadınlara aktarma isteği uyandırıyor. Ayrıca konuşan kadınlarla bir

özdeşlik, empati kurup bir dayanışma ve güçlenme hissiyatı doğuruyor gibi geliyor.

Necla: Petrol-İş üyesi kadınlar ve üye eşleriyle ilgili sohbetler bölümü bilinçli bir tercihti. Bu alanda bilinç yükseltme toplantılarından esinlendik. Bilinç yükseltme toplantıları kadın hareketine çok önemli katkıları olmuş ve başka alanlara da aktarılması gereken bir deneyim. Kadınlar ezilme durumları üzerinde birlikte konuşarak, deneyimleri ortaklaştırarak belli adımlar atıyorlar. Bu bölümün en derginin en ilgi çeken bölümü olduğunu gördükten sonra doğru bir seçim yaptığımızı anladık

Çekinme kayıt cihazına konuşamama gibi şeyler

oldu mu?

Necla: Tabii oldu. Özel alana ilişkin epey sorumuz oluyor... Herkes cevap veremiyor tabii. Ama mekanın da etkisi bir hayli büyük. Sohbetleri bazen şubede bazen evlerde gerçekleştiriyoruz ve evlerde olduğu zaman daha rahat bir ortam olduğu için sohbetin bir yerinde bazı patlamalar yaşıyor. Her zaman ve yerde dile getirilemeyecek bir kadın problemi, bir kadın deneyimi birden ağızlardan çıkıyor...

Selgin: İlk başta bizim sorunumuz yok diyerek başlıyorlar sohbete. Sonra biri anlatırken diğeri dinliyor ve benim yaşadıklarım benziyor deyip birden dökülmeye başlıyor...

İki yıllık yayın hayatınız boyunca edindiğiniz deneyimlerden yola çıkarak, özelde örgütlü olduğunuz sektördeki işçi kadınların genelde ise Türkiye'deki işçi kadınların yaşadığı en önemli problem, dertler sizce neler ve bu konuda bir genelleme yapmak mümkün mü?

Selgin: Genelde en büyük sorun işyerlerinde ikinci sınıf olmak. Aynı işi yaptığımız halde biz erkeklerle aynı muameleyi görmüyoruz diyorlar. Aslında bu toplumsal alandaki ayrımcılığın çalışma hayatına yansımaları diyebiliriz. Mesela bir röportajımızda bir kadın işçi kendisinin bildiği ve onun işi ile ilgili bir sorunun ona değil yanındaki erkek işçiye sorulduğunu, o erkek işçinin de sorunun cevabını kadın işçiden öğrendikten sonra üst makama ilettiğini anlatıp, neden ilk ağızdan kendi sorumluluğundaki bir işin kendisinden öğrenilmediğini sorgulayarak rahatsızlığını dile getirmişti.

Necla: Problemler dizisinden bahsetmek daha doğru belki. Ev içi emek sömürsü, iş yerlerinin cinsiyetçi örgütlenişinden kaynaklanan cinsiyetçi baskılar, dışarıda özellikle de kasabalarda hem işyerinde hem dışarıda yoğun cinsiyetçi baskılar... Sokakta, özellikle gece vardiyalarında cinsel taciz...

Üretimde olan kadınlar kadınlıktan kaynaklanan ezilme deneyimlerini daha rahat ifade edebiliyorlar. Yönetici olan ve kendini nispeten daha ayrıcalıklı daha rahat konumda hisseden kadınlar, eşlerinin ev işleri yapmamalarını itiraf etmekte zorlanıyorlar. Eşlerinin ev işlerine katılmamalarını adeta kendi ayıplarımış gibi görüyorlar. "Benim kocam öyle değil esasında yardımcı olur" ne yapar? "salata yapar"...

Başka? Çok fazla bir şey yok...

Erkek evde oturuyor besbelli. Ama üretimde çalışan kadınlar bir noktadan sonra her şeyi anlatıyorlar. Mesela dayak yediği söyleyen bir kadın vardı hatta "Ben de bir tane patlattım şimdi kendimi daha rahat hissediyorum artık kolay cesaret edemiyor böyle şeylere" diyordu. Evdeki cinsel baskıdan, şiddetten, evi içi işbölümünden vs her şeyden bahsediyorlar yani kadınlık meselesini, kadının ezilmesini algılamaya, belki kendi hayatlarına daha dönük yaşadıkları için daha yatkınlar.

Selgin: Bir kadın sadece çamaşırları, bulaşıkları hep ben yıkıyorum diye yakınırken bir başkası kocam başka bir kadınla

yaşıyor ama ayda bir eve gelip beni döverek paramı alıp çekip gidiyor diyordu. Bu kadın hem ekonomik olarak çok zor bir durumda hem de haklarını savunma noktasında da bilgisiz ve diğer örnek ile karşılaştırılmayacak kadar kötü şartları...

İş yerinde ne tür sorunlar yaşıyor?

Necla: İş yaşamının cinsiyetçi örgütlenişi hepimizin kabul edebileceği bir durum. Ama bunu her kadın farklı bir biçimde yaşıyor. Yönetici oldukları için aşağılanan kadınlar var. Bu da cinsiyetçi baskının bir başka tezahürüdür. Mühendis, yönetici yanında 15-20 kişi çalışıyor ve onu dinlemiyorlar, neden? Çünkü kadın. Gittiğimiz yerlerden birinde bir barut fabrikasında dinamitlerin arazide patlatılması görevi vardı. Bu iş kadınların yapacağı bir iş değildir, kadınlar araziye çıkamaz, bu işi yapamazlar diye bir anlayış olduğu için kadınlar dışarıya çıkarılmıyormuş. Kadın işçilerden biri kimya meslek lisesi mezunu olmasına bu işlerden anlamasına rağmen ona ilk başta çay getir götür işleri yaptırmışlar. Sonra inat etmiş çıkmış araziye gayet de başarılı olmuş. Başka bir yerde iş yaşamının cinsiyetçi örgütlenmesinin yansımaları şuydu "terfi edemiyoruz kardeşim, 30 senedir burada çalışıyorum, erkeklerden daha fazla deneyime, bilgiye sahibim bir türlü terfi edemiyorum" diyorlardı. Bu sorunların aşılabilmesi için deneyimlerin ortaklaştırılması

ortak bir talep üretmekten geçiyor galiba ama bir dergi olarak biz bunu yapamayız ancak vesile, araç olabiliriz...

Dergi kaç adet basılıyor?

Selgin: 5000 adet basılıyor. Yani bütün üye eşlerine ve kadın işçilere ulaşmayabiliyor ama onu önümüzdeki dönemde yapacağımız etkinliklerle telafi edebileceğiz. Bu konuda kafa yoruyoruz şu anda, yönetimin de var o yönde bir düşüncesi, etkinlikler vs düzenlemek, ev kadınlarını ve kadın üyelerimizi sendikada eğitim, panel vs aracılığıyla biraraya getirmek gibi.

Necla: Derginin başardığı işlerden bir tanesi de geçtiğimiz yıl yapılan 8 Mart kutlaması oldu. Kutlamaya Trakya'dan, Düzce'den, Balıkesir'den pek çok kadın katıldı. Şenlikliydi. Bir sendikanın bünyesinde olmak bu açıdan önemli. Sendika bir organizasyon ve Petrol-İş de bu anlamda sahiden sağlam bir organizasyon. Her şey bu organizasyon içinde bir anda duyuluyor. Geçtiğimiz 8 Mart'ta ben o kadar kadını bir arada görünce şok oldum. Yaptığımız işlerden biri de kadın ve erkek arasında iletişimi sağlamak. Bunu sohbetlerde gördük. Mesela evde bir şey oldu kadın erkeğe "bak dikkat et seni dergiye çıkarırım!" diyebiliyor.

Aynı biçimde bizim yaptığımız kadın sohbetleri sendika ile kadınlar arasında da bir iletişim kanalı oluşturuyor. Genel Başkan Mustafa

Öztaşkın bir konuşmamızda "biz dergideki sohbet kısımlarını okuyoruz ve orada dile getirilen problemleri dikkate alacağız" dedi. Bu bence çok önemli, bir biçimiyle sendikalarda çok fazla yer alamayan kadın işçilerin talep, öneri ve ihtiyaçlarını yönetime iletebildiği bir kürsü olma işlevi de görüyor dergi.

İlerisi için düşünceleriniz neler?

Necla: Bir emsal oluşturabileceğimizi düşünüyorum. Mesela Eğitim-Sen'den bir arkadaşım, "bizim yüzde 51 oranında kadın üyemiz var ama böyle bir dergimiz yok," demişti bir gün... Umut ediyoruz ki ileride diğer sendikalardaki kadınlarda böyle bir olanağa ulaşırlar.

benim saçlarım beyazdır

Kendinden küçük yaşta kadınlarla birlikte olan erkeklerin durumunun meşru ve normal, kendinden küçük yaşta erkeklerle birlikte olan kadınların durumunun ise sübyancılık olarak değerlendirildiği bir ortamdayız. Üç kadın oturup konuştu, onlar neler yaşıyordu kendilerinden küçük erkeklerle?

Belma / 48 yaşında bir yayınevinde editör olarak çalışıyor...

esasında benim saçlarım beyazdır

Yeni bir işe girmiştik... Bir gün pembe yanaklı, ela gözlü, kıvrıkcık kirpikli, güzel bakışlı bir genç adam geldi büroya... Tanıştırdılar, tam zamanlı çalışmıyormuş, haftanın birkaç günü geliyormuş işe... O gün yanına geldi ve "ben sizi tanıyorum" dedi... Ben bir arkadaşımın dolmuşta işe başlayacağına sohbetini yaparken, "şunu öne uzatır mısınız" diye para verdiğimiz öndeki şahıs oymuş... İlgimi çekmesi kadınları ilgilendiren, o zaman gündemde olan bir meselede görüş beyan etmesiyle oldu... "dur bakalım ukala, bu burada kalmaz" diye geçirdim içimden... İşyerinde bulunan erkekler, kadınlar hakkında ileri geri konuşurlardı, onun bu sohbetlere katılmadığını gördüm... Sigara molalarında kızlarla dışarı çıkıyor, onlarla konuşuyordu... Bir süre sonra "hadi siz de gelin"ler başladı. Birkaç kez onlarla çıktım dışarı, kızların ondan neden hoşlandığını anladım. İyi bir dinleyiciydi, karşısındakini çok iyi gözlemliyor, onun isteklerine göre davranıyordu, ayrıca şefkatliydi... Grup halinde dışarı çıkmalar, yerini iki kişilik sohbetlere bıraktı... Sigara molalarından birinde çok üşüdüğüm için arkamı sıvazlayarak beni ısıtmaya çalıştığı zaman, gönlümü tam anlamıyla feth etti. Elleri öylesine şefkatli ve itinalıydı ki... Bir süre sonra hep birlikte vakit geçirmeye başladığımızı gördüm... Bir şeyler geliyordu ama o kadar feminizme rağmen kendimden 16 yaş küçük bir erkekle beraber olmak düşüncesi bana ürküntü veriyordu... Birkaç kere evine gittim... Yaşımı, saçlarımın gerçek rengini söyledim ona... Karşılıklı itirazlar başladı sonra... Gönlümü ve düşüncelerimi açtım... İkna olmam zaman aldı... Başladık... Altı yıldır birlikteyiz. Şimdi iyi ki başlamışız

diyorum...

nasıl gidiyoruz?

Biz kendi aramızda yaş meselesini unuttuk... Yakın çevremiz de durumu kabullendi... Dışarıda bazen sorun çıkıyor... İşte "ablanız, anneniz vs" şeklinde yakıştırmalar... İçim fena olmuyor değil... Böyle zamanlarda feminist bilinç devreye giriyor... Kendimi sakinleştirmek için oldukça sağlam teorik dayanaklarım var... İnanın feminist bilinç tazelemede oldukça yararlı oluyor bu tür müdahaleler... Başlangıçta gençliğin bir avantaj olduğunu ona anlatmaya çalışırken, o da bana "ama senin biriktirmiş oldukların var, yaşadıkların var, ben de onlara hiçbir zaman ulaşamayacağım, sen bana göre daha avantajlısın" derdi... Halen o düşüncede mi bilmiyorum... İkimizin ayrı evi var. Ben haftanın belli günlerinde ona gidiyorum... Arkadaşlarımız bu arada ortaklaşmaya başladı...

Müzik zevklerimiz zaten aynıydı, ikimiz de evde oturmasını seven insanız ama yemek anlayışımız uymuyor. Yemek pişirmesini seven biri- son zamanlarda bu işi genellikle ben yapıyorum ama- o yemek yaptığıda mutlaka benim için sebze de pişiriyor...

Çok yüksek sesle müzik dinlemesi, iki yılın sonunda kavradığım Galatasaray tutkusu, beni çıldırtıyor... Tartıştığımızda genellikle o alttan alıyor, hatalı olduğum zamanlarda ben de

durumu teslim ederim yine de... Ama ben yaşlı, bilgili ve feminist olduğum için daha az hata yapıyorum...

"O beni seviyor ben de onu, nasılsa başka kadın olmaz, benim sevgilim öyle şeyler yapmaz," demedim hiç... Feminizm böyle şeylere müsaade etmez biliyorsunuz... Bir taraftan güzel güzel yaşarken diğer yandan da gözlemliyorum... Geçen sene, "Aradan beş yıl geçti hâlâ beni izlemeyi bırakmadın" dedi bana... İzlemek, didiklemek, gerektiğinde deşifre etmek... Ama belki bu onun yaşından ziyade benim erkeklığe ve erkeklere bakış biçimimle ilgili bir şey... İzlerken yaşayamazsınız şeklindeki düşüncelere ise hiç katılmıyorum... Çok da güzel yaşıyor ve öğreniyorsunuz...

Farklı iş yerlerinde ve farklı alanlarda bulunduğumuz için bazen kazalar oluyor... Onun bu tür kazalara uğrama ihtimali bana göre daha fazla çünkü Türk toplumunda erkeklerin gözleri 30'un üzerindeki kadınlara takılmaz genellikle... 40'ın üzerindeki de eski arzu nesnelere olarak geçmiş zaman aşklarının mezarlık beççiliğine soyundurulur... Bir seferinde "Ben de şiir yazıyorum... Onları okur eleştirir misin?" diyen bir kız girdi yaşantımıza. Bu tür girişimleri baştan "benim sevgilim var, biz mutluyuz" filan diye savuşturuyordum... Hani güvenlik önlemi olarak kızla beni de tanıştırdı. Ama bazen bilirsiniz, bir erkeğin sevgilisi olması, sevgilisinin ondan yaşlı olması, feminist olması, hemcinslerimiz arasında tutkuyu alevlendiren bir unsur olur. Nereye gittiğini, ne yaptığını akşam anlatır genellikle... Yine anlattı... Ama gitti... Yani şiir eleştirisi yapmaya...Yapmış da... Şiirler çok kötümüş Allah'tan...

Aramalar sıklaştı, kızın "tekrar buluşalım" talebi,

tabii bana da yansıdı... Durum saptaması yaptık. Benim yanımda kıza telefon açtı... "Belma bu tür şeylerden hoşlanmıyorum... Bizim için ilişkimizin huzuru çok önemli. Gelmek istemiyorum" dedi. Kız bir daha aramadı...

Geçenlerde Seda Sayan kendisiyle söyleşi yapan muhabire, "Valla, aşık olacağım erkeğe gidip senin yaşın kaç diye sormam," diyordu... Aklın yolu bir...

Biz ilişkimizden memnunuz, ne kadar gider? Bilemiyorum... Ama Türkiye'de yaşayan bir kadın olarak 40'ın üzerindeki evli barklı adamların çapkınlık

potansiyellerinin gençlere göre çok daha yüksek olduğunu biliyorum... O nedenle, gönlünüze, kafanıza, ruhunuza uygun biri olduğunda yaş hesabı yapmayın derim ben... Hem sonra bir yandan güzel güzel aşkınızı yaşarken, diğer yandan erkek egemenliğini de aşındırmış oluyorsunuz...

Selma / 45 yaşında işletmeci erkeklerin fethetme arzusu baki kalıyor

Kendimden genç bir erkekle ilk birlikte olduğumda yaşamı sınırımı yirmi beş falandı, o da benden altı yaş küçüktü. O arada benim kendimden beş yaş büyük başka bir sevgilim de vardı. Aşkta denemelere meraklı olduğumuz yıllardı. Üçümüz hep birlikte gezerdik. Ondan sonra makul bir dört yaş küçük dönemi yaşadım. Kendimden dört yaş küçük, ama en az beş yaş büyük gösteren bir adamla uzun bir ilişki. Yine kendimden dört yaş küçük bir adama aşık olup ondan ayrılma...

Sonra birden işler değişti. On yaş, on bir yaş gibi farklarda dolaşmaya başladık. Kendimden on yaş küçük, üç tane, uzun, kalıcı ilişkim oldu. Bu üç ilişkim de büyük tepki topladı. On beş, yirmi yaş küçük kızlarla birlikte olmakta hiçbir sakınca görmeyen erkekler bana sübyancı muamelesi yaptılar.

Bir ara yaşıtım (üç yaş küçük!) bir erkekle flört ettik ve yaşıtımla geçinmenin benim için ne kadar zor olduğunu anladım.

Benim fark ettiğim birkaç şey var bu konuda. Birincisi şu, bazı romantik kalıplar var dünyada. Bu kalıpları biz edebiyattan, filmlerden falan öğreniyoruz. Ve en ciddi sanat eseriyle en boktan pembe dizi de aynı kalıpları kullanıyor aslında. Genç ve saf kız-ona ders veren akıllı adam bir kalıp. İşte, iki yaşıt birlikte birşeyler yapıyorlar bir kalıp. Eşcinsel kalıplar bile var ve belli bir meşruiyeti var bunların ama kadın yaşlı erkek genç kalıbı yok. Ve o yüzden müthiş irkiltici geliyor insanlara.

Öte yandan, her çekim belli psikolojik birikim ve etkileşimler sonucu oluşuyor. Baba sevgisine hasret genç kızlar kendilerinden yaşlı erkekleri tercih ediyorlar örneğin. Nitekim ben de öyle büyüdüm ve ilk büyük aşkımdan kendimden yaşlı bir erkekle oldu. Her şey felaketti. Belki daha sonra gençlerle rahat etmemin sebebi budur. Aynı şekilde bazı genç erkekler de, ya anneleri güçlü olduğu için ya da başka bir sebeple kendilerinden büyük kadınları çekici buluyorlar. Bunun bir sebebi bu olabilir. Yani koruyan kollayan, akıllı bir kadın tercih etmek. Bir

yandan da, bazı genç erkekler kendilerinden daha güçlü, akıllı vb. bir kadını fethetmenin daha önemli, çünkü daha zor olduğunu hissediyorlar ve öyle kadınları tercih ediyorlar. Ama fethetme arzusu baki. Öte yandan arada flört ettiğim yaşıtım erkekle şöyle bir şey yaşadım. Benimle sürekli aşık atıyordu ve entelektüel olarak kendisinin benden üstün olduğunu

varsayıyordu. Çünkü hep kendinden çok genç kızlarla olmuş! Bir ilişki kurmamız mümkün değildi. Ama sadece o da değil, erkekler şöyle bir şey yapıyor. Eğer birlikte olmasalar kendilerinden üstün hissedecekleri bir kadınla birlikte olunca eşitlendiklerini sanıyorlar. Bir yandan da gerçeklik o değil, onu da içten içe hissediyorlar ve o noktada bir gerilim doğuyor. Bense bazen bu konuda erkek gibi olduğumu düşünüyorum, ben ciddiye almadığım, fikren saygı duymadığım birisiyle birlikte olabilirim. Sevgi ve arzuyla, bunun birbirinden farklı olduğunu düşünüyorum. Erkekler zaten hep böyle yaptığı için değil, aşk hayatımızdaki bütün ihtiyaçları karşılamayacağı, en önemli ilişkimiz olmadığı için. Ama aşk her şeydir, en yüce duygudur, aşık olduğum insan beni temsil eder dersiniz, tabii başka kriterlerle seçiyorsunuz. Bazen de cinsel cazibe faktörünü tamamen boş veriyorsunuz.

öte yandan şöyle bir şey de var. Eskiden erkekler genç kalır, kadınlar çökerdi. Şimdi tam aksine. Genellikle kadınlar çok daha genç gösteriyor ama yine de kendilerinden büyük erkeklerle oluyorlar. Yani mesele bir cinsel çekiciliğin eşitlenmesi ya da denk olması meselesi değil -ki kim demiş gençlik mutlak biçimde çekiciliktir diye?- daha gençlerle birlikte olmak erkeklerin tekelinde olan bir hak ve bu neredeyse ellerindeki son kale gibi, başıma gelirdiği için biliyorum en tepki toplayan şey kadının erkekten büyük olması. Aysel Gürel, her zaman için, Süha Özgermi'den daha fazla tepki topluyor.

Selen / Öğretmen, 40 yaşında güçlü kadın olmak, erkeğin hayatını kolaylaştırıyor

Kendinden genç bir erkekle olunca, yaşanmışlıklarının benden az olması biraz sorun olarak yansıyor. Çünkü onun yaşam deneyiminde önüne neler çıkabileceğini görüyorsun, onun için daha bu yollar aşılmamış henüz. O yüzden sen daha önde ve yol gösteren

durumda oluyorsun. Zaten kadın ve erkeğin ilişkisinde kadının daha koruyucu kollayıcı yanı var. Erkeğin bu konumu seni koruyucu rolünü sahiplenme yada sahiplenmeme arasında bırakıyor.

Senin ilişkide daha olgun duruyor olman, birçok şeyi biriktirmiş olman, onda belli şeyleri daha kolay yapabileceğin düşüncesini, duygusunu yaratıyor. Seni daha bilinçli görmesi, daha güçlü görmesi ve bir takım işleri sana daha rahat bırakması, kendisinin de yapabileceği şeyleri sana bırakması, korunma duygusu ile hareket etmesi söz konusu oluyor. Annesi gibi görme durumu gelişebiliyor veya ona dönüşebiliyor, yeniden yeniden kendine hesaplaşmak zorunda kalıyorsun. Genelde hayatta güçlü kadın olmak zorunda kalmış isen bu rolü sahiplenmek senin içinde daha kolay bir şey oluyor ama ben bu şekilde yaşamak istiyorum sorusu kafamda soru olarak kalıyor.

Ben kendi ilişkimde anneye bir özlem arayışı olmadığını düşünüyorum ama bazı ayrıntılarda da bunları yakaluyorsun. Onun yaşayabileceği, önüne çıkan pek çok şeyi konuşurken mantıklı önerilerde bulunabiliyorsun ve bunlar senin şu kadar sene önce yaşadığın noktalar olabiliyor. Ve bu yaşanmışlıktan sonuçlar çıkarabiliyorsun. Böyle bir kolaylık oluyor onun için. Ama her şeye rağmen şunu da söylemek gerekir; erkeğin erki üzerine kurulmuş bir toplumda, bir erkeğin kendisinden yaşça büyük bir kadınla üstelik de tersi olması gerektiği vurgulanmışken bunu göğüsleyebilir olması, tüm zayıflıklarına rağmen belki daha demokratik, daha eşitlikçi bir yönünün olduğunu düşünüyorum. Sürekli benimle yarışan bir erkekle, sürekli eksik olduğunu düşünen bir erkekle birlikte olmak bana boğucu da geliyor.

Eskiden kendi yönümü çizmeden hayatta bir erkekle kuracağım ilişkiler hemen hemen her kadında olduğu gibi onun beni koruyup gözetmesi, güç alabileceğim bir ilişki istiyordum. Ama kendi ayakların üzerinde durduktan sonra ille bir ilişkiden güç alayım, destek değil ama onun beni hep koruması gibi beklentilerin azalıyor. Bir de kendi hakların, kendi sınırların daha tanımlı hale geliyor ve bunları koruma konusunda daha kışkıncı davranıyorsun. Sürekli taarruzda bulunan bir erkeğe katlanmak daha zor geliyor. Uzun süredir kurduğum ilişkiler aile ve çevre sorularak şekillenir olmaktan çıktı. Böyle sorun yaşayacak bir erkek beraber olmak istediğim bir şey değil.

Gerçekten sana değer verenler bunu anlayabildiği için o çevrede böyle bir yaşamıyor. Sorun çıkmıyor belki seni dominant bir kadın olduğunu da bildikleri için onlar içinde anlaşılır bir şey oluyor. Yani bir ilişkiden beklentilerini onlarla konuşmak daha kolay. Anlamayanlar için bu durum, senin garipliğin olarak algılanıyor. Kişisel olarak ne deneceğini sorun yapmadığım gibi insanların da kafasında sorunları varsa gelip sorsunlar ya da kendileri çözsünler diyorum. Nasıl hesaplaşacak, ne yapacaklarsa...

Araba alıp kadın olan, olduğunu söyleyen birini tanıdınız mı hiç? Yazdığı kitaba böyle bir isim verene ya da. Ben tanıdım. Aslında tanıyordum/ tanıdığımı zannediyordum. Ama asıl, yaptığımız söyleşi esnasında sakatlarla ilgili yüzleşmemi yaşadım diyebilirim. Ve Nazmiye'yi yeniden tanıdım...

Nazmiye Güçlü:

Özürlüdeğilsakatım

Önce kitabını okudum tabii ki. Kitaba adını veren öykü daha önce Pazartesi'de de yayınlanmış olan bir öyküydü. Araba aldığı anda, kırmızı ışıkta yan arabadaki adamın ona laf atmasına, "teşekkür ederim," diyerek cevap verdiğini, yaşadığı şeyin taciz olduğunu bilmesine rağmen bundan duyduğu mutluluğun kadın olduğunun farkedilmesinden dolayı olduğunu gördüğünü anlatıyordu. O zaman çok ilgimi çekmemişti. Kitabını okuduğumda yeniden karşıma çıktı bu hikâye. Kitabı bir solukta okudum. Şimdiye kadar Nazmiye'nin bazı yazılarını okumuştum zaten. Ama elimde 244 sayfalık kitap vardı şimdi. Bütün hikâyeler sakatlarla, sakat olmayla, sakat yaşamayla ve Nazmiye'nin benim gibiler için icat ettiği kavram olan sakat fobik insanlarla ilgiliydi. Kitabı okuyunca somut iki şey öğrendim. Üç şey yaptım. Birincisi kapının zilini zar zar çalmamayı, beklemeyi. Nazmiye'nin kalkıp kapıyı açmasına fırsat tanımayı yani. İkincisi telefon ederken üç kere çaldırıp kapatmamayı öğrendim. Ona giderken de uyguladım. Onun yazmadığı ama benim ikitap sayesinde içimden gelerek yaptığım üçüncü şey ise, evine gitmeden önce onu arayıp, "bir şey lazım mı" demem. Yani, diyeceğim odur ki, bu kitabı mutlaka okuyun. Hepimizin, sorgulayacak, yüzleşecek ne kadar çok şeyimiz olduğunu bir kez daha fark edeceksiniz. Sorularına verdiği cevapları

okuduktan sonra kitabı okumayı daha çok isteyeceğinize eminim. Benim son sözüm Nazmiye'ye, o üç şeyi ve daha ötesini fark ettirdiği için, teşekkür ederim!

Ne zaman başladın yazmaya?

Ben kırk yaşından sonra yazmaya başladım. Dünya özürlüler günü diye haberler çıkmıştı gazetelerde. Bütün gazetelerin yayın yönetmenlerini aradım. Hiçbirine ulaşamadım. Bir tek Agos Gazetesi yayın yönetmenine ulaştım. Özürlü kavramının defolu anlamına geldiğini ve eleştirilerimi söyledim. Dinledi ve sonra, "bunları yazar mısınız?" dedi. "Ben yazı yazamam," dedim. Çok ısrar etti, ben de yazdım. Üç gün uğraştım, o yarım sayfa yazı için. Ondan önce, bir tek satır mektup yazmışlığım yoktu benim. Bu arada ben arkadaşlarıma başıma gelenleri anlatır dururdum. Bir gün yine bir şey anlattım. Bir arkadaşım, "tam Öküz Dergisi'ne göre bir yazı olur bu," dedi. Ben de Öküz'e gönderdim. O yazıya para verdiler. Çok mutlu olmuştum. Sonra Öküz'deki yazıyı görüp, Milliyet'ten istediler, sonra o yazıyı isteyen kişi işten ayrıldı. Yazı elimde kaldı. Ben de onu Radikal 2'ye gönderdim. Sonra Radikal'den anneler günüyle ilgili yazı istediler. "erken büyür sakat annelerin çocukları" yazısını yazdım. O arada Özgür

Gündem'e köşe yazdım, Pazartesi'ye yazdım. Böyle başladım yani.

Neden böyle kelimeler kullanılıyor ki? Özürlü, engelli vs.

Kadına bayan denmesi gibi bir şey bence. Kadına kadın demeye utanıyor, bayan diyor. Eskiden özürlü ya da engelli gibi kavramlar yoktu ki. Sakat kelimesi o kadar çok olumsuz anlamda kullanıldı ki sakatlar

kendilerine sakat diyemez oldular. Özürlü kelimesi kullanılmaya başlandı. Devlet tüm yazışmalarında bunu kullanmaya başladı. Bu bile yeterli benim kullanmam için zaten. Özürlü kelimesi defolu kelimesiyle eş anlamlı. Devletin bakış açısını yansıtıyor bu. Ben kadına kadın, sakata sakat derim. Sürekli bir kelime yıprandı, yenisini çıkaralım mantığıyla olmaz ki. Kavram kargaşası doğuyor ondan sonra. Bir panelde kör bir arkadaş, "bizim mahallede gidin beni görme engelli Emin diye sorun kimse bilmez, kör Emin deyin herkes tanır," demişti. Yeni kelime üretmek yerine, sakat kavramına olumsuz anlam yüklenmesinden vaz geçilmeli. İnsanlar sakatlara bakış açısını değiştirirse daha kolay olacak.

Yazar olmadan önce ne yapıyordun?

Yapmadığım iş kalmadı ki, otuz küsur iş yaptım. Hayat beni yazmaya zorladı. Mecburen yazar oldum aslında. Ama çok okurdum. Annem kardeşimi pazara götürüp, beni evde bıraktığında, kitap okurdum ben de. Okulda çocuklar, tenefüse çıkar oynardı, ben çıkamazdım, okurdum. Şimdi yazar olmak, kendime bunu demek çok hoşuma gidiyor.

Sadece sakat olmakla ilgili yazılar yazdığın için sıkıldığın oluyor mu? Yazıların ya da yaşamda karşılaştıkların sende nasıl bir tepki yaratıyor?

Sen ne zaman hatırlarsın kadın olduğunu. Hep kadın olduğunu düşünerek mi yaşarsın? Hayır. Sokakta laf atıldığında, bir filmde, bir kitapta cinsiyetçi bir şeye rastladığında hatırlarsın. Aynen ben de öyle yaşıyorum işte. Sokakta biri alay ederse sakat olduğumu hatırlıyorum mesela. Ama kadın olmaktan bir farkı var tabii. Kaldırım yüksekse çıkamadığımda, çok katlı bir yerin merdivenlerinde hatırlıyorum filan. Bazen kadın, bazen sakat, bazen anneyim. Çocuk eğitimiyle ilgili bir konu oluyor, o zaman anneliğimi hatırlıyorum. Benim de on altı yaşında bir oğlum var çünkü. Ama her an sakat olduğumuz düşünerek, evde bacaklarımı uzatıp, kitap okurken aklıma gelmiyor. Ama o kitapta cinsiyetçilik olduğu anda kadın oluyorum. Sakatlara yönelik bir ayrımcılık olduğu anda sakat oluyorum. Ben durup duruken de yazı

Valla tam olarak ben de bilmiyorum. Fakat o kadar benziyor ki sırf kadın olduğun için aldığın tepkilere. Kadın olduğun için gecenin bir vakti çıkıp gezerken, başına bir şey gelse, suçlanırsın o saatte sokakta olduğun için. Sokaklar erkeklerin çünkü. Hayat bize yasak. Sırf sakat olduğum için ben çok düşünüyorum mesela, bacağımlı kırılıyor, aylarca hastanede yatıyorum. Önce, "nerede düştün?" diyorlar. Eğer oğlumu okula götürürken düşmüşsem daha az kızıyorlar. Yok eğer, bara giderken düşmüşsem, "ne işin vardı," diyorlar. Önceleri anlam veremiyordum. Şimdi anlıyorum, demek ki sakatsan sokağa çıkmayacaksın. Çok benziyor ikisi. Ama bunu tartışacağım bir alan olmadı. Sakat örgütleri de bunları tartışmaya uygun değil. Sakatların uğradığı ayrımcılığı açıklayan bir ideoloji yok. Feminizm kadınların ezilmelerini açıklıyor. Marksizm işçi sınıfının ezilmesini tahlil ediyor. Ama onun dışındaki ezilmeler için bunlar yeterli olmuyor. Sosyalistler kendileri ezilmese de ezilen başka işçiler için mücadele ediyor. Feminist kadınlar kendisi dayak yemese de başka kadınların haklarını savunuyor. Ama aynı şey sakatlar ya da diyabet hastaları, ya da böbrek hastaları için de düşünülüyor. Ama kimse bunu umursamıyor. Beni en çok feministlerin ve sosyalistlerin sakatlara ayrımcılık yapması öfkelenendiriyor. En çok en yakın arkadaşına kızsın ya onun gibi bir öfke bu. Ben anlamak için yazıyorum. Hiçbir şeyi çözmüş değilim. Tartışıyorum bir yandan da.

Tekerlekli sandalyedeki insanlar badanacı olsun demiyorum ben. Ama isterlerse olsunlar diyorum. Bunun düzeneğini de Deli Emin yapıbiliyorsa, hepimiz yapıabiliriz. Yeter ki anlayış değişsin. Ben bu filme tabii ki bayılacağım. Çok önemli bir şey yaptı Yılmaz Erdoğan. İlk kez bir sinema filminde sakat olduğu için, aşağılanmadı birisi. Koşulların ona göre de uygun hale getirildiğini gördüm. Bilirsiniz bizim bütün filmlerimizde hep sakata kız verilmez. Sakatı sevgilisi terk eder. Bütün senaryolar böyledir. Yazı Tura filmi bence çok iyi bir savaş karşıtı film. Ama birinci öyküde sakat kalan askere kız verilmemesi çok klasik bir şey. Eleştiri gibi sunulsa da varolanı yeniden üretiyor aslında. Sakatlar ne düşünür onu izleyince, ya da sakat anne babaları? Bunları da önemsemek gerekiyor.

Kitaba dönersek, çok arayan oldu mu seni? Televizyonlara çıktın. Sakatlardan nasıl tepkiler aldın?

Hiç ummadığım kadar çok arayan oldu. Kitap çıkmalı bir ay oldu. Özellikle sakat kadınlar o kadar çok arayan oldu ki. Yayınevini arayanlar oluyormuş, ağlayarak, "hayatım değişti," diyorlarmış. Hayatım değişti diye kadınlar aradıysa beni kitap işe yaradı demektir. Bir tek kişi bile arasaydı, işe yaradı derdim. Genç kızlar arıyor, sokakta sarılanlar oluyor. Hayatım değişti diyorlar. Sakat olmayanlar da aynı şeyi söylüyor. Çünkü, "farklı bir bakış açısı kazandım," diyorlar. Bir kadın, "sayenizde annem altmış yaşında etek giydi," dedi ağlayarak. Ben de ağladım. Bunlar çok önemli. Değişim bu kadar kolay mıydı? Bunu soruyorum son günlerde kendime.

İlk olması belki de...

Belki de. Ama bunların hiçbiri olmasaydı da, annem kırk beş yıl sakat kızım var diye üzülürdü durdu. Şimdi, artık bir yazar kızım var diyor. Bu bile yeter bana. Üzülüyor artık. O kadar çok mektup ve telefon alıyorum ki inanamazsın. Sakat olmayanlar da var arayanların içinde. Bir üniversite profesörü de, bir garson da sağcı da solcu da çok etkileniyor. Ben daha tam anlamadım. Kavramaya çalışıyorum ben de. İlginç şeyler çünkü bunlar.

Sence bütün bu tepkiler içinde anlamak mı, yoksa acıma duygusu mu var?

Orası çok ilginç ama bana acıyamıyorlar. Hâlâ sakatlara acıyanlar var. Sen de bende yok diyemezsin. Herkeste var. Bana acıyamıyorlar. Ben şaşırtıyorum onları. Kısa etekler giyiyorum. Gülben Ergen'in programında, Gülben Ergen bana, "çok güzelsiniz, saçlarınız çok güzel," dedi. "Yaşlılıktan," dedim. Çok şaşırdı. Yaşlılık ve güzellik asla yan yana getirilemiyor çünkü. Ben sakatlar ve yaşlılar arasında da ilişki kuruyorum. Bugün sakat olmayanlar da elbet yaşlanacaklar. Bugün yol, kaldırım vs. Şeyleri sakatlara göre düzenleyecek olanlar, yarın kendi yaşlılıklarına da yatırım yapmış olacaklar çünkü. Yaşlılıkla sakatlık arasında benzerlik var. Ama bu güzellik ve yaşlılık meselesi aynı cümlede bile geçemiyor. Kadınların güzelleşmek, yaşlanmamak için acı çekmelerini bu yüzden anlamıyorum. Dünyada çok daha kötü şeyler var, enerji buna harcarsa daha iyi olmaz mı?

yazmıyorum zaten. Hep bir yaşanmışlık ve öfke duymam sonucunda yazıyorum. En çok bu konuda yazmama eleştiriler var tabii. Hem bunu yazmıyor, bilmiyor kimse, ben yorulduğum anlatmaktan arkadaşlarıma bile. Ama ayrımcılık da bitmiyor ki. Muhalif hareketlerde bile sakatlara ayrımcılık yapılıyor. Sakatlara sakatlar bile ayrımcılık yapıyor. Sakatlara ayrımcılıktan kimse muaf değil. Bu da beni delirtiyor. O yüzden yazıyorum.

Kendini feminist olarak tanımlıyorsun. Peki sakatlık ne senin için? Bir kimlik mi, özellik mi, bir ne?**Kitabın bir bölümünde çözüm önerileri de yapmışsın. Bu öneriler, mimariyi, çevre düzenlenmesini de kapsıyor. Bunların olması için bakış açılarının değişmesi gerektiğini söylüyorsun...**

Evet. Mesela, Vizonte Tuuba benim için çok önemli bir film. Bir devrim diye yazmıştım. Yani tekerlekli sandalyede bir kadına, "ne yapıyorsun?" diyor. Cevap, "hiç," "hiç yapma, boya yap," diyor. Tekerlekli sandalyedeki kadına boya yaptırıyor, o düzeneği kuruyor. Bu kadar basit aslında. Hepimiz için hayatı kolaylaştırmak çok basit. Sadece anlayışı değiştirmek lazım.

Şehnaz'dan Aliye'ye aynı tas aynı hamam

Hamamlar "jakuzi", taslar köpüklü sünger oldu. Ama su hâlâ aynı kirli/zehirli su... Şehnaz Tango'yu hatırlar mısınız? Hani, yaşını başını almış, "koskoca kadın" diyeceğimiz bir kadın kahramanın yaşadıklarını hatırladınız değil mi? Ama ne oldu? "Şehnaz çok feminist oldu, reytingler düştü" dendi... Hem zaten sevgilisi de Şehnaz'a bir "yüzük" hediye etti. Kolektif namusumuz kurtuldu, dizi de bitti.

Ama bunu hiç açmayalım). TV'de de onların duygularını harekete geçiren, benzedikleri ya da benzemek istedikleri kişileri, ilişkileri, hayatları, vb. gösteren programlar en tercih edilenlerdir. Bunların formülleri bellidir ve dünyanın her yerinde aynıdır. O kadar ki popüler kültür alanında da "ileri" olan Batı dünyasında şimdilerde "senaryo" programları vardır. Evet! Bayağı bilgisayar programı, tak makineye, ver iki kahraman türü, bir "alt tür" (aşk, macera, sit-com...), birkaç detay daha. Hokus-pokus.. buyrun size dizi hikâyeniz. Hayır. TV'lerimizdeki onlarca (son on yılı düşüncecek olursak yüzlerce... Hatta, üşendim tek tek saymadım ama 1000'i bulmuş hatta geçmiş olabiliriz) diziyi üreten senaristin emeğini hiçe saymıyorum. Sadece bir gerçeğin altını çiziyorum. Gerçi bu konuda bir başka gerçek de bizim pek sevilen bazı dizilerimizin, üstelik de yine bizim ekranlarımızda daha önce gösterilmiş bazı yabancı film ve dizilerin ikiz kardeşi olduğudur ama... Buna ileride değineceğiz.

Popüler kurmaca ürünlerinde, yani filmler ve dizilerde, insanları yormayan ama sürükleyen şeyler tercih edilir. Düşünceden çok duyguları harekete geçiren şeyler. Ki kimlerimizin "vıcık vıcık melodram" olarak adlandırdığı da budur. Hani eski Türk filmleri konusunda annelerimiz birbirlerine gördükleri filmlerin güzelliğini, "ay şahane filmdi, bir ağladım, bir ağladım," diye anlatırlardı ya... Benzeri dizilerde geçerlidir, yer yer ağlamak, gülmek olur ya da kızmak-öfkelenmek, ama en önemlisi bir sonraki bölümü merak etmek.

İşte bu dizilerimizdeki kahramanlar da izleyicilere benzeyen ya da izleyicilerin benzemek istedikleri kişiler olarak tasarlanır. İzleyicileri yormayacak, düşünmeye, tartmaya, ince değerlendirmeye, yani "ciddi" şeylere itmeyecek karakterler olmalıdır bunlar.

Dolayısıyla da dizi kadınları ve erkekleri (çocuklar apayrı bir konu...) ya zaten gerçekte varolanı üretirler : yani egemen modeli. Ya da "özenilmesi" gerekeni... Ama, ama... Nedir bizim bugünkü Türkiye'mizde özenilen: tüketim toplumunun sunduğu modeller: zenginlik, lüks, para, iktidar, vs. Bunun alternatifi "cemaat toplumu"nun "manevi" değerleridir, ki biz kadınlar açısından aynı derecede tehlikelidirler. İlk yerli dizilerimizde ve sonraları en popüler olan dizilerimizde kadın karakterler genelde izleyiciye tip ve yaşam tarzı olarak benzeyen

orta sınıf, orta güzellik-çekicilik sahibi olarak tasarlanırdı. En önemli özellikleri sonsuz fedakârlıkları, sevecenlikleri, her şeye herkese koşturmalarıydı. "Özlediğimiz mahalle yaşamı", "yitirdiğimiz değerler" falan gibi klişelerle sunulur ve sevilirdi. Sonraları biraz farklılıklar girdi devreye: çoğunlukla "ev kadını" olan bu ana karakterler az biraz çalışmaya başladılar (gerçi çoğunlukla ev kadınlığının devamı türden meslekleri vardı: öğretmen, terzi, kuaför falan gibi. Ben makine mühendisi ya da ne bileyim plastik fabrikasında ustabaşı bir kadın hatırlamıyorum). Ama bu genelde ya laf olsun diyeydi, ya da kocalarından ayrılıp "ev geçindirmek zorunda" oldukları için. Zaten Türk dizilerinde kadın-erkek hiç kimsenin iş yaşamı (eğer bu iş mafya dizilerinin "adam öldürmece"si değilse) yoktur, görülmez, işlenmez. Sonra klasik evliliğin dışında aşk yaşama ihtimalleri doğdu. Örneğin Şehnaz Tango ile. Üstelik de yaşını başını almış, hani "koskoca kadın" diyeceğimiz bir kahraman için bu bayağı farklı bir konumdu. Ne oldu? "Şehnaz çok feminist oldu, reytingler düştü" dendi... Hem zaten sevgilisi de Şehnaz'a bir "yüzük" hediye etti. Kolektif namusumuz kurtuldu, dizi de bitti.

Benzer biçimde İkinci Bahar'ın Hanım'ı "kadından kebabçı olacağını" kanıtladı da... Amaç dükkân sahibiyle aşk-meşk, mutlu evlilik ve hatta Türkiye'de mutlu evlilik, çocuksuz olmayacağı için, elli yaşında bir de "oğlan" doğurmuş meğer (hem de ilk karısından üç kızı olan bir adama!). Örnekten bol bir şey yok. İyisi mi ben genel sınıflandırmalara geçeyim ve şimdiki sevgili dizilerimizden birkaç "aktüel" örnek vereyim.

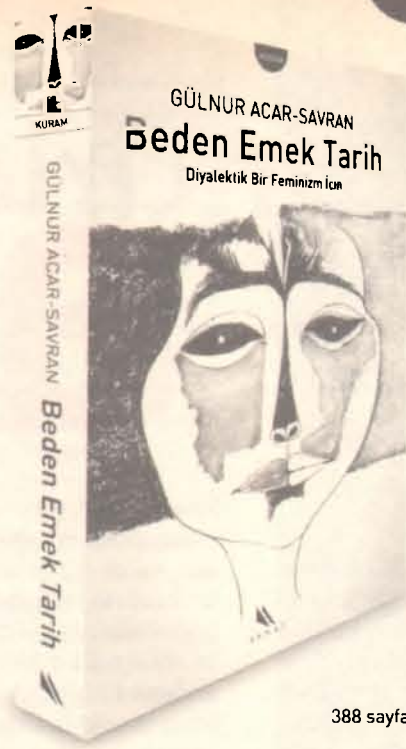
Dizilerimizde birkaç tür kadın kahraman vardır. Klasik fedakâr eş-iyi annelerin ötesinde (deyim Ayşe Saktanber'e aittir) benim "gerçek ya da

Olabilirdiği geniş kitleyi ekran önüne "kilitlemek" isteyen ürünlerin ortak özellikleri olduğunu hepimiz biliyoruz. Çekici, sürükleyici olmaları, dikkati canlı tutmaları, "ilgi"yi çekmeleri, başka etkinliklere "tercih edilir" olmaları. Hoş, canım Türkiye'mde, küçücük bir azınlığın dışında silme "L tipi" cezaevine, yani "evine" ve o evi merkez alan ataerkil ideolojiye kapatılmış olan kadınlar için "başka etkinlikler" ne olabilir ki? Sinema, tiyatro, konser? Hangi kadın, nasıl gidecek akşam tiyatroya? Hangi parayla? En önemlisi de hangi "alışkanlıkla"? Kitap okumak... Bizde insanlar okur-yazar değil ki! Nüfusun yüzde şu kadarı falan demiyorum, bunlar göstermelik laflar. Bir kitap okumak için gerekli olan okur yazarlık "Ali topu at"ı, ya da "Atatürk Selanik'te doğdu"yu "sökme"nin ötesinde şeyler gerektirir. O da ya hiç yoktur, ya da okul zamı öğrenilmiş olsa da, sonra okumaya okumaya unutulur. Böylece insanlara kalan seçenek ya TV izlemek, ya TV izlemektir (tabii kadınlar açısından, yarının yemeğini yapmak falan da olabilir..

simgesel ana" olarak adlandırdıklarım. Bunlar ille de çocuk sahibi olmayabilirler: örneğin geçen iki yılın modası "ağa" dizilerindeki hizmetçi takımının şefleri ya da tatlı-sert öğretmenler. Yaramaz kızlar: bunlar özellikle babalarına, bazen de başka büyüklerine karşı çıkarlar ama bu isyanlar hep pek masumdur : okul seçimi, meslek seçimi, bazen eş seçimi gibi durumlarda, ama "iffetleri" pek tamdır, yani büyük çoğunlukla bekâretlerine hâlel gelmez, gelirse de evlenirler ya da "tevbekar" olurlar. Hataları çocukluklarına verilir, hem zaten sürüden kaçanı kurt kapmıştır, pişmandırlar. "Modern" meslek sahibi, özerk (oldukları varsayılan) kadınlar: bunlar klasik öykülü dizilerin ikinci derecede kahramanlarıdır, iyidirler, hoşturlar. Ama "aksesuar" olarak kullanılırlar. Mafya dizilerinin kadın avukatları falan bu kategoriye girerler, ama şimdilerde hemen her dizide bunlardan vardır. Bazıları da süper iyi ana kadın karakterimizi kıskanmak ya da onunla (negatif) denge oluşturmak için vardır. Yerli "sex and the city"lerimizle ortaya çıkan meslek ve (güya) güç sahibi özgür kadınlarımız yeni bir türdür. Belki en ilginç yanları kadınlar arası dayanışma örneğini vurgulamalarıdır. Ama bu dayanışma ya aşk acılarını unutmada ve mümkünse acilen bir başka sevgili bulmada geçerlidir, ya da daha acıklısı "hatasız kul olmaz"larla eski kocaları affetmede. Bir de tabii ortak özellik olarak "Cosmopolitan" kızı olmayı sayabiliriz: güzel, bakımlı, çok şık giyinen, dekor dergisinden fırlamış evlerde oturup, ha bire benzeri cafe'lerde buluşan... E, sponsorluk diye bir şey de var ya! Ağa dizilerimiz ya da yerli Dallas'larımızla birlikte ortaya çıkan ve aslında eski Türk filmlerimizde bolca varolan bir başka kadın karakter ise "kötü kaynana"dır. Sümbül Hanım'dan Behiye Hanım'a düşmüşlerdir bir "soy-sop-oğul-oğlan doğurmak-aile adını korumak-mal mülkü sahiplenmek" in peşine... İzleyici delirir, kızar... Ama aynı zamanda da hayranlık duyar/duyabilir. Çünkü iktidar her şeydir. İktidarın en büyüğü ise ailededir. Başta baba, yoksa iş anneye düşer ve anne zaten erkek olmamanın "kompleksiyle" daha da gaddar olacaktır! Hem bizim tüm bu sonbahar TV sezonumuz, dizilerimizin yanı sıra bir de "kaynanayla" geçmemiş midir? Zira TV söylemi bir bütündür. Üstelik "iyi" kurmaca için iyi çatışmalar gerekir... Uzmanlar buna, "dramatik yapının temel taşlarından biri," diyeceklerdir. Dizilerimizin "hikâyeleri" ve söylemleri için... Bizi izlemeye devam edin!

388 sayfa

GÜLNUR ACAR-SAVRAN

Beden Emek Tarih

Diyalektik Bir Feminizm İçin

Gülnur Acar-Savran, *Beden Emek Tarih*'te feminist politikanın biçimlerini ve araçlarını sorguluyor; ikilikleri aşan diyalektik bir feminizm için kuramsal bir çerçeve oluşturmaya girişirken toplumsal bilimlerin son yıllarda yıldızı parlayan kuramlarıyla hesaplaşıyor:

"Bu kitap, teoriye doğru bir geri çekiliş döneminin ürünü. Ama hiç kuşku yok ki, çekildiğim bu yer de politikadan arınmış bir yer değil; burada da ideolojik demek ki bir tür politik çatışma var. Buradaki politika, toplum bilimlerinde kendini her yandan dayatan hegemonik bir bakış açısı ve kendisinininkinden başka sesleri yok sayarak, duymayarak susturan büyükenmeci bir tavı karşısında, yine de kendi söylediklerine yabancılaşmama direncini göstermek."

DENEME

YAŞAR ÇABUKLU

Toplumsalın Sınırında Beden

184 sayfa

"Şimdi, burada, her an mutlu olmaya kilitlendiği için, bireyin en küçük bir sürçmeye acıya tahammülü kalmamıştır postmodern toplumda. Kesintiye uğramaması gereken bir hız, şeffaflık arzusu, durmadan, 'arızalanmadan,' ebediyen işlemesi gereken bir beden saplantısı, hafifliğin mutlaklaştırılması, riskin abartılıp güvenliğin yüceltilmesi... tüm bunlar postmodern toplumun bireyini acı karşısında çıplak bırakmakta ve hayatı boğmaktadır."

Yurttaşlık, cemaat, gelenek ve modernlik, yoksulluk ve işsizlik, postmodern etik nostalji, yaşlılık, acı, hastalık, moda, fetişizm, spor, yemek...

Yaşar Çabuklu'nun büyük çoğunluğu *Virgül* dergisinde yayımlanmış 10, bu kitapta ilk kez yayımlanan 8 denemesi, gündelik yaşamın farklı alanları üzerinde gezinerek kolektif birlikteliklerin sarsılışı sırasında "beden" in halleri ve mitleri üzerinde yoğunlaşıyor.

İnönü Caddesi, Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST.

Tel: (0212) 252 42 80 Faks: (0212) 293 15 44 Web: www.kanatkıtap.com

KANAT

Latife Tekin:

bizim zincirlerimiz
anılar

Son romanı Unutma Bahçesi vesilesiyle görüştüğümüz Latife Tekin'le sadece kitabını değil, kadınları ve edebiyatta kadının yerini konuştuk.

Bodrum Gümüşlük'te yaşayan Latife Tekin'le görüşmemiz pek kolay olmadı. Biz gidemedik, o gelemedi; internetten bir röportaj yapmaya karar verdik, yaptık da. Gelin görün ki birbirimizin sözlerini dinlemeden konuşmuş olduğumuzu farkettilik. Bu arada İstanbul'da düzenlenen İlhan Berk saygı gecesine katılacağını öğrenince sil baştan deyip yeni bir randevu ayarladık. Vakit darlığından ancak kuaförde buluşabildik. Föndü, kesimdi derken saçlarımızdaki yıldızlara veryansın etmeyi bir kenara bıraktık. Hepimizin, şehirden ayrılma ve doğayla iç içe yeni bir yaşam kurma arzusuna dokunan, unutma ve hatırlamayı sorgulayan yeni romanı Unutma Bahçesi üzerine başladık konuşmaya.

Unutma Bahçesi, unutmaya odaklanmış bir roman...

Unutma Bahçesi ağırlıklı olarak unutma meselesini kendine sorun etmiş bir kitap, ama sadece bundan söz etmiyor. Ütopya, insanların bir yere gitme arzusundan, dönme/dönememe durumundan söz ediyor. Yalnızlıktan ve yakınlıktan söz ediyor. Aynı zamanda insanlar hep bir cennet aradılar, kadınıyla erkeğiyle mutlu bir yer bulma düşünü kurdular ama orası olmayan bir yer. Bu düş yaşıyor Unutma Bahçesi'nde. Kitapta pek çok mesele varken yalnız unutmaya yoğunlaşmak eksik bir okuma. Bir sürü okumaya açık bir kitap, aynı zamanda orada kadınlar var, anlatıcısı kadın olduğu zaman, onun hikâyeyi anlatış biçimi bir erkeğe göre farklılaşıyor. Çünkü ben bi kadın yazarım aynı zamanda, yazdıklarımı farklı yapan bu ve ben bunun hep altını çizdim. Ben yoksul bir yazarım, genç de bir yazardım –ödül aldığım zaman- fakat ben bir kadın yazarım bu benim bakışımı, tarzımı çok değiştiren bir şey.

Sevgili Arsız Ölüm'ü okuduğumda, kimin yazdığını bilmesem de, "bu, kadın elinden çıkmadır" dedim.

Berci Kristin de öyledir. Neden? Çünkü mahalleden hiç dışarı çıkmamış biri tarafından anlatılmıştır hikâye. Bir kadın dili orada da var.

Unutma Bahçesi'ni ben de bir ütopya gibi gördüm. Bahçede insanlar yeni bir dünya yaratıyorlar fakat bu yeni dünyanın hangi dünyaya karşı kurulduğunun da unutulması riski yok mu?

Tabi ama zaten unutuyoruz. İnsan unutan bir varlık, unutarak yaşıyor. Ölümün varlığını da unutuyor en başta ve her şeyi unutma üzerine

kuruyoruz. Anılarımız unutmadan yapılmıştır diyorum zaten, unutmadan arta kalanlar anılarımız. Bizim tarih dediğimiz şey, unutmaların boşluğunda duruyor. Unuttuğumuz şeyleri anımsamıyoruz bile. Bize kalanlar anılar ve onlar hakkındaki düşüncelerimiz. Ama o anıların da neden bize kaldığını bilmiyoruz. İnsan kendisi hakkında çok az şey bilebilen bir canlı, kadınıyla erkeğiyle. Gözünü kapattığında bazı anıların gözünün önüne geliyor. Neden özellikle bazılarını hatırladığını bilebiliyor musun? Bilmiyoruz. Ayrıca zaman geçtikçe taze anılar solmaya başlıyor, korumaya çalışsak da unutuyoruz. Yalnız kötü anıları değil iyileri de unutuyoruz.

Fotoğraf toplayarak, günlük tutarak, anlatarak biriktirmiyor muyuz anıları?

Biriktirmenin iyi bir şey olduğunu da kimse söyleyemez. Belki de ket vuruyoruz kendimize. Onlar bizim zincirlerimiz. Anıların ağırlığı belki de özgürleşmemizi engelliyor. Kadın özgürlüğü açısından bak meseleye. Edindiğimiz alışkanlıklar, düşünme biçimleri, baskılar; onlar da anı.

Ama bunları unutmaya çalışmıyoruz ki, bunlarla mücadele ediyoruz.

Evet işte ben de onu anlatamıyorum. İnsan isteyerek, seçerek kendinde varolan bu gücü, unutma gücünü -bu bizi yaşatan bir güç çünkü biliyorsun, ölümü unutturarak, acıyı unutturarak-bilinçli kullanabilir. Ya da kullanabilir mi acaba? Unutmanın kendisi unutanı canlı tutar. Ama asıl orada kişilerin yapmak istediği bir Unutma Enstitüsü kurmak, unutma ve hatırlama üzerine düşünmek. Unutma Enstitüsü kurulduğu zaman yalnız unutma değil hatırlama da konuşulacak. Kimseye o kitapta her şeyi unutmak önerilmiyor. İnsanın unutan bir varlık olmasıyla ilgili düşünce üretiyorlar. Unutacak şeyi olan ve kendini yenileyemeyen, üstüne ağırlık çökmüş insanlar gelip burada kendilerini yenileyebilirler. İnsanları belli koşullarla oraya çağırıyorlar ve "Unutma üstüne düşünelim" diyorlar. Unutma üstüne düşünmek demek; tarih üstüne, anılar ve gelecek üstüne düşünmek demek. Unutma Bahçesi zamanı mesele edinen bir roman ayrıca. Acaba geleceği bugünde mi tüketiyoruz? Kadınlar mesela, kadınların bence böyle bir şeyi konuşmaları gerekiyor. Çok düş kuruyoruz, mutlu olma arzusu taşıyoruz ve geleceğe doğru düş kuruyoruz. Belki de bu, geleceği şimdide tüketmemizi ve şimdiki yaşamamızı engelleyen bir şey. Kadınlar unutmaz, bunu da düşünmek gerekir.

Bir de doğal unutmalar var. Doğum sonrası neredeyse üç yıl boyunca derece derece

unutkan bir varlık halini alıyor kadın, organizmanın kendisinde böyle bir şey var, anne ve çocuğu birbirine bağlıyor. Bunlar doğanın işleri... Çocukla anneyi aynı halenin içine alıyor, anne çocuğu dışında çoğu şeyi unutuyor.

Bu unutkanlığın, çocuk bakımının anneye yüklediği sorumluluklardan kaynaklandığını de düşünebiliriz.

Ama unuttuğumuz şey ne biliyor musun? Unutma dediğim şey, aslında dünyanın flulaşması. Başka bir unutma değil. Dış dünya anne ve çocuk merkezli ışıyor, dış dünyadaki bir sürü şey artık seni çağırılmaya başlıyor, ilginin yitiriyorsun. Unutma dediğim şey bu. Yüzünü hayattan çocuğa dönüyorsun. Bunu da organizmanın yaptığını düşünüyorum, beden bir çağırısı. O anda anne için en önemli olan, çocuğunu büyütme. Beden öyle çalışıyor. Her şeyi gündelik hayatın baskısına bağlamamak lazım, bizim doğamızdan gelen şeyler var.

Romadaki Şeref ve Tebessüm otoriter bir babayla, babanın buyruklarını uygulamaya çalışan bir anneye benziyorlar. Ve Tebessüm,

babanın iktidarıyla çatışmayan, sadece mırıldanan bir anne gibi. Bu roller neden unutulmuyor?

Ben tam öyle olduğumu düşünmüyorum. Şeref bir erkeğe benziyor, doğru. Tebessüm ise bir kadına benziyor. Kadınların hayata, sorunlara karşı çıkma biçimleriyle erkeklerinki farklı. Tebessüm yakınıyor, kadın sürekli iç sesle konuşan bir varlık zaten. Hepimiz dış dünyayla iç dünya arasında bölünmüş canlılarız. Dış dünyayla farklı bir dille, farklı bir sesle konuşurken kendi içimizde sürekli mırıldanıyor, söyleniyor, düş kuruyor, düşünüyoruz. Kadınlar bir gözleriyle hep uzaklara bakarlar. Zihinleri sürekli kendi sesleri, ötekinin sözleri, bir gün önce söyledikleri, ötekinin bir gün sonra söyleyeceğiyle meşguldür. Kadının zihni ağırlıklı olarak meşguldür. Aslında Tebessüm Unutma Bahçesi'nin işleriyle uğraşırken bir yandan Şeref'i nasıl hale yola sokacağını düşünüp duruyor. Sürekli kendisiyle de bir çatışma halinde, ama Şeref'le çatışması onu öldürmeyi düşleyecek kadar ciddi. Bu doğrultuda kafasında gizlice bir kurgu yapıyor bahçıvanla. Şeref'ten bir şiddet yansıyor. Doğru bu. Ama birini öldürmüştü düşlemek de az bir şiddet sayılmaz. Tebessüm de şiddet yansıtan bir kahraman. Bir insanı yoğun bir biçimde düşünmek de onu ele geçirmenin bir yolu olabilir. Kadınların iktidar kurma biçimleri, iktidarla başatma biçimleri hakkında daha derinlemesine düşünebilmeliyiz. Tebessüm aynı zamanda Şeref'e olan tutkusunu, onu düşünerek tüketen biri, o kadar masum değil. Şeref Tebessüm'ün gitmesini istiyor aslında ama biz biliyoruz ki herkes gider Tebessüm gitmez Unutma Bahçesi'nden. Ben Tebessüm'ün, senin hissettiğin gibi edilgen bir roman kahramanı olduğunu zannetmiyorum.

Kadınların iki dilli olduğunu söylemişsiniz, nedir bu iki dillilik?

Kadın sürekli kafasında bir ağırlık taşıyor, kafasının içinde bütün bir hayatın ağırlığını taşıyor, evirip çeviriyor ve durmadan konuşuyor, dünyayla, hayatla, başkalarıyla. Modernleşme sürecinde kadın eviçi hayatın dışına çıkıyor. Evin içinde kalan kadın eviçi hayatı çekip çeviriyor ve onun iktidar alanı ev. Yani evin içinde erkeğin mutlak iktidarından söz edilemez.

Kadın iktidarın kendisi mi evde, yoksa erkek iktidarının yürütücüsü mü?

Hayır hayır. Kadın eviçine tıklımış durumda ve çocuklarıyla birlikte gizli bir örgüt kuruyor iktidara karşı. Ama bunu geleneksel kadın bilgisini kullananlar için söylüyorum. Yani kendisine bilezik aldirtmayı beceren kadın. Gizlice sandığında para biriktiren... Onlarda bir intikam duygusu ve erkeğe karşı öfke var. Bir televizyon programında söylemiştim; bu ülkede çocuklar babalarını sevmezler, annelerini severler. Bu, kadınların erkeklerden aldığı bir intikamdır. Bunları ağırlıklı olarak Gece Dersleri'nde anlatmaya çalıştım. Benim ilk gizli örgütüm annemle kurduğum örgüttür. Bize babanın otoriteyi temsil ettiğini ve onun sevilmemesi gereken bir yaratık olduğunu işaretleriyle öğretti. Yani kadınlar bir şey

yapmaktadırlar ve her yerde mazlumların direnç mekanizmaları vardır ve bu bilgiye sahipler. Regl kanını şekere damlatıp yedirirler adamlara. Erkek dünyasını fısıltılarıyla oyar, kendilerine olan güvenlerini sarsar, ruhlarını zedeler ve her türlü ruhsal yıpratma yollarını denerler. Türk erkeği kadının tezgahından geçmiştir Türkiye'de ve efemine bir erkektir. Ben buna inanıyorum. Kadın, dillendirildiği kadar edilgen bir yaratık değil, yani erkekler dünyaya hükmedecek ve kadın da binyıllardır sersemlemiş, dağılmış yaratıklar olarak onlara boyun eğecek. Hayır ben zekamla ve duyarlılığımınla eğer kadın denilen canlıyı tanıyorsam, bu kadınların da bir şey yapıp bu baskıya bir yanıt verdiklerini düşünüyorum. Bir direnç geliştirdiler ve bir kadınlık bilgisine sahipler. Tabi geleneksel kadından bahsediyorum, bizler böyle değiliz, iktidarsız o anlamda. Kadınlar sokakta ne kadar yalnızlarsa, erkekler de eviçinde o kadar yalnızlar. Erkek evin içine girdiğinde çocukların ve annenin bakışıyla karşı karşıyadır. Orada her an ona bir tuzak kurulabilir. Nasıl ki kadınlar karanlık ve boş bir sokaktan geçemiyorlarsa, erkek de o fısıltıların burgacı ve labirentine girer, çocuklarıyla beraber kadın erkeğini oracıkta yalnızlaştırır.

Peki bugünkü kadın...

Doğru, öyleyse biz kimiz? Biz bütün bu geleneksel kadın/erkek rolünü reddeden, kendi cinsimizin fısıltılarından nefret edip, sokaktaki erkeğin baskı ve iktidarına karşı durmaya çalışarak hem sokakta kalıp erkeklerle savaştık, hem de o mızrak gibi fısıltıları olan kadınlarla savaştık. Bu savaş bitecek gibi değil. Ben kendi adıma onlar gibi olmak istemedim, o bilgiyi erkeğe karşı kullanmayı reddettim. Ama

ne oldu? Bizim kuşak ve bizden önceki sokağa çıkan kuşak erkeklerle geleneksel başedebilme bilgilerini reddedince iktidarsız kalmış oldu. Hem de sokakta erkeklerin direnciyle savaşmak durumundayken. Savaşa savaşa erkeklerin jestlerini, mimiklerini, erkek dilini öğrendik sokakta. Ve onlarla bir arada varolabilmek için biz çeviri yaptık, erkeklerle

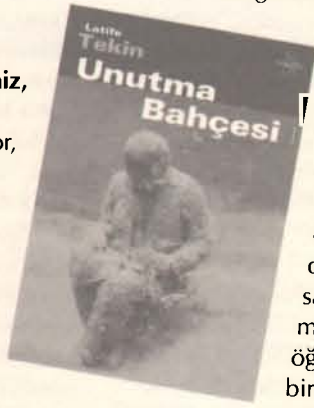
konuşabiliyorsak biz çeviri yaptığımız içindir. Gücünü kullanmadığımız bir eviçi hayat yorgunluğu yanısıra iki dünya arasında çeviri yapabilecek bir kıvraklığa, bilgiye sahibiz.

Bu iki dillilik edebiyata nasıl yansıyor?

Yazarken ben bunu bir avantaja çevirdim. Çünkü ben yoksulların da hep öteki olarak var olduğunu biliyorum. Hem yoksulluğumu koruyarak hem de kadınlık vurgusuyla yazıp varolmak istedim. O zaman zaten bildik kurguyu değiştirmek gerekiyor. Klasik roman kurgusu erkek bir kurgu; olaylar peş peşe gelir, nedensellik zinciri vardır, her şey birbirini açıklar. Romanı kadınlar yaratmadılar, erkek kafasının bir ürünü. Çok iyi yazan kadınlar var ama erkek kurgusu sonuçta. Bir kadın yönetmenle karşılaşırsak acaba, o da öyle mi kurardı nedensellik zincirini. Hayır, kadın

sinemacı da başka türlü anlatıyor. Biz ağırlıklı olarak duygu takibi yapıyoruz, iç dünyadaki değişimleri izliyoruz. Neyin neden olduğunu takip etmek yerine bir duygunun nasıl gelişip evrildiğini takip ediyoruz. Ya da ben öyle yapıyorum. Daha parçalı düşünüyorum, beş şeyi birden aynı anda düşünebiliyoruz, odaklanma biçimlerimiz erkeğinkinden farklı. Bu tabi ki kurguya yansiyacaktır. Ben kendi iç bilgim ve sezgilerimle yol aldım. Kendi dilimi kurmak ve romanımı kendime benzetmek istedim. Varolan biçimlerin benim iç dünyamı karşılamayacağına, beni bir şeylerin içine sıkıştıracağına dair bir kuşku vardı. Bütün bu verili formları reddetmeliydim, el yordamıyla başka bir şey bulmalıydım. Sevgili Arsız Ölüm'ü kurarken annemin hikaye anlatma biçimini ve sesini kullandım ben. Diğer kitaplarımı da hep bir ses duygusuyla yazıyorum. O da beni episodlu, ritmik bir yazıya götürdü. Sonra süreç içinde bu sezgisel kararlar gelişti, yeni biçimler aldı yazdıklarım. Bir de kadınlar fazla yazmadığı ve bize bir yazma bilgisi aktarmadıkları ve eski kuşaklardan bir yazma deneyimi devralmadığımız için kadın yalnızdır yazarken. Genç kadınlar yazdıklarını getiriyorlar bana, o yazılarındaki sesi hemen duyuyorum. Çünkü yapayalnız, gidilmedik bir yere adımını atıyor... Tıpkı benim gibi o da bir sesi yedeğine almaya ihtiyaç duyuyor. Gittiği yerde kadın yazarlar karşılamıyor onu. Tabi ki kadınların yazdıkları farklı olur; duyarlılıkları farklı... Mesele edindiği şey farklı, sesi ve kurgusu da. Nitekim öyle. Demek ki kadın yazmaya başladığında farklı bir kurgu, farklı bir anlatım olanağı doğacaktır. Ben bir kadın olarak yazıyorum ve kadın okurlarımla özel bir şey var aramda.

balkonlar aslında kadınların

Oya Şengör ve Sheree Barka. Onları daha çok eşleri vasıtasıyla tanıyoruz. Oysa bu iki kadın bir araya gelerek İstanbul'u baştan aşağı dolaştılar ve görüp beğendikleri yüzlerce balkonun fotoğrafını çektiler. Fotoğrafların son hali için Atilla Altın, İlky Muratoğlu, Tolga Tezkavuşan ve Nikos Michalakis ile çalıştılar. Derken Boğaz'dan, Beyoğlu'dan, Yeşilköy'den, Şişli'den, Büyükdada'dan, Nişantaşı'ndan, Şişli'den, Moda'dan ve daha başka pek çok semtten tam yüz balkonun bir araya geldiği 'İstanbul'un Balkonları' adlı kitabı Çitlembik Yayınevi'nden çıkardılar. Kamusal alanda çalışma imkânı bulamayıp, vaktinin çoğunluğunu evinde geçirmek zorunda kalan pek çok kadının dünyayla bağ kurduğu, "dışarıya" çıkıp "nefes" aldığı bir alan olarak gördüğümüz balkonlar da, balkonları ele alanların iki kadın oluşu da ilgamizi çekti doğal olarak. Kitabın mimarlarından Sheree Barka ile buluşarak, kendisinden, balkonların ve kadınların olmasa bile kitabın hikâyesini dinledik.

Türkiye'ye ne zaman geldiniz?

İlk olarak 1979 yılında tatil için eşimle birlikte geldim Türkiye'ye. Üç yıl sonra ise burada yaşamaya karar verdim. İlk olarak Ankara'ya gittim. Dört yıl kadar Ankara'da yaşadık sonra, İstanbul'a yerleştim ve o zamandan beri de burada yaşıyorum. 1985 yılında Amerika'ya giderek, eşimle birlikte beş yıl boyunca Boston ve California'da yaşadım. Onun dışında hep Türkiye'de, İstanbul'daydım.

Bu kitap nasıl çıktı ortaya?

Aslına bakarsanız, "yapalım mı" deyip yaptığımız bir çalışma oldu bu. Oya Şengör ile birlikte Vediha Dökmeci'nin "İstanbul'un Kapıları" adlı eserini görüp, çok beğendik. Biz de İstanbul'a dair bu tür bir şey hazırlamak istedik. Oya ile birlikte semt semt gezerek, tam 600 tane fotoğraf çektik. Çitlembik Yayınevi de bu proje karşısında bizim kadar heyecanlıınca, çalışmaya birlikte devam ettik. Derken ortaya İstanbul'un Balkonları çıktı.

Mimariye duyduğunuz bu ilgi nereden geliyor?

Bu içten gelen bir şey sanırım. Sokaklarda yürürken çevremle, binalarla pek çok kişiden daha fazla ilgileniyorum. Bu benim için bir tutku diyebilirim hatta. İstanbul'un mimarisinden çok etkileniyorum. Bütün bu balkonlar ve balkonları taşıyan binalar benim için çok önemli. Onlar geçmişten günümüze kalan ve mutlaka korunması saklanması gereken çok önemli yapılar bence.

Peki kitaba koyacağınız balkonları neye göre seçtiniz?

Farklı dönemleri yansıtan farklı balkonlar olsun

istedik. Ama pek çoğu aynı döneme ait. Görüp beğendiğimiz, kitapta olmasını arzu ettiğimiz balkonları seçtik. Bizim için önemli olan onları bir şekilde geleceğe taşımaktı. Çünkü ne yazık ki bir çoğu bakımsızlıktan, ilgisizlikten yok oluyor. Kitabımız hazırlandıktan sonra yıkılanlar bile var aralarında. Tabii bir çoğu da kaçınılmaz olarak gelmekte olan büyük depremde yıkılacak. Onları bir şekilde ölümsüzleştirmiş olduk en azından. Fakat semt semt gezdiğimiz sırada, bu balkonları yani tarihi böylesine sahipsiz bırakmış olan insanlara çok kızdık.

Sizce neler yapılmalıydı?

Bu binalara kesinlikle sahip çıkılmalıydı. Belediyeler bunu yapmıyorsa bile, o semtte oturan insanlar, "bu binalar bizim" diyerek seslerini yükseltmeliydi. Oysa koca bir tarihi barındıran belki de başka eşi olmayan bu binalar neredeyse ölüme terk edilmiş. Daha az bütçeli belediyeleri bir nebze anlamak mümkün ama çok zengin semtlerde de benzer bir durum söz konusu.

Balkonlar evin dışarıya açılan koridorları gibi aslında. Özellikle ev kadınları için "dışarı" ile iletişim kurmanın bir yolu. Projeye başlarken bunu düşünmüş müydünüz?

Aslında projeye başlarken aklımda olan bu değildi ama bu açıdan bakmak çok doğru bence de. Erkekler çay içmek ve arada bir oturmak dışında balkonları pek kullanmazlar. Oysa kadınların soluklanmak, dışarıdaki dünya ile bağ kurmak için balkonlarda daha fazla vakit geçirdiğini biliyoruz. Hatta balkonların aslında kadınlara ait olduğunu bile söyleyebiliriz. Özellikle kamusal alanda çalışmayan, zamanının büyük çoğunluğunu evinde geçiren

ve maddi durumu çeşitli aktivitelere katılmaya elvermeyen kadınlar için, evlerinin balkonları çok önemli olabiliyor.

Gerçekten belge niteliğinde bir kitap hazırlamışsınız. Ne var ki kitabı açtığım da karşıma çıkan fotoğraflardaki balkonların mimari bilgilerini, hangi dönemde yapıldıklarını hatta hikâyelerini okumak isterdim. Sizce de bu bakımdan eksik bir çalışma olmamış mı?

Evet. Aslına bakarsanız biz de sizin gibi düşünüyoruz. Keşke biraz daha fazla bilgi verebilseydik. Ne var ki bizim bu bilgileri verecek düzeyde bir mimari bilgimiz yoktu. Yayıneviyle de anlaşınca çalışmalarımızı hızlandırdık. Bu bilgileri vermek konusunda bize yardımcı olabilecek üçüncü bir kişiyi projeye dahil edersek, koordinasyonumuzun bozulabileceğini düşündük. Çünkü oldukça yol almıştık. Üstelik fazla zamanımız da yoktu. Dolayısıyla ne yazık ki, kitabımızda sözünü ettiğiniz türden bilgilere yer veremedik.

Sheree Barka'dan öğrendiğimiz kadarıyla, balkon projesinin verdiği heyecan, akıllarına yeni yeni fikirler getirmekteymiş. Çantasından birkaç tane fotoğraf albümü çıkarıp bize gösterdi. Önümüzde sayısız kapı fotoğrafı bulunmaktaydı. Kapılardan bazılarını göstererek, fotoğraflarını çektikten sonra yıkıldıklarını yani artık ortada böyle kapılar kalmadığını anlattı. Dolayısıyla zamana karşı yarışmalıydı şimdi. Kuşkusuz sıra "İstanbul'un Kapıları"ndaydı. Nedense kapılar balkonlardan daha çok heyecanlandırdı beni. Belki de balkonlarla yetinmeyip, tam anlamıyla "dışarıya" çıkmak isteyen binlerce, milyonlarca kadın hayal ettiğim içindir...

ya rastî eywan-yên jinan in

Me ji ser mijarên eywan, jinên kurtî eywanan û "dewreyê" dinêhîrim û pirtûka "Eywanên Stenbole" ku bi hevarek xwe re amade kirin bi Sheree Barka re axift.

Oya Şengor û Sheree Barka. Me wan piranî bi riya hevseren wan nas kirin. Nexwe ev her du jin hatin ba hev, Stenbole ji serî heya binî geriyar û weneyan bi sedan weneyan xweşik en eywanan kişandin. Ji bo rewşa dawî ya weneyan bi Atilla Altin, İlkey Muratoglu, Tolga Tezkavuşan û Nikos Mîchalakis re xebitîn. Dawiye ji Tengava Stenbole, ji Beyogluyê, Yeşilkoye, Şişliye, Giravamezin, Nîşantaşî, Moda û gelek cihen dine, pirtûka ku ji sed weneyan eywanan pek te, ji Weşanxaneyê Çitlêmbîke derxistin. Eywanên ku gelek jinen di qada cemawerî de kar nabînin û pewendiya xwe ya bi "derve" re le datînin. En ku le nefesek distînin, bala me kişandin. Her wiha dema ku vana ji hela du jinan ve hate çekirin zedetir bala me kişand û me pedivî dît ku binivîsin. Me bi yek ji afirîneran pirtûka Sheree Barka re hevdişînek kir û çîroka eywanan, û pirtûka ku amade kirine guhdar kir.

Hun kengî hatin Tirkîyeye?

Cara yekemîn di sala 1979'an de ji bo behnvedane bi hevserê xwe re hatibûm. Piştî ve bi se salan jî, min biryar stand ku eze edî li vir bijîm. Bere çûm Enqereye li vir çar salan mam, dawiyê hatim li Stenbole bicih bûm. Û ji we gave ve li vir dijîm. Di sala 1985'an de tevî hevserê xwe çûm Amerîkayê û li bajaren Boston û Californîyê jiyar kirim. Ji bilî we

her dem li Tirkîyeye me, li Stenbole me.

Ev pirtûk çawa derkete hole?

Ya rastî xebatek wisa bû ku me got "em çê bikin?" û derket. Ez û Oya Şengor me berhema bi nave "Deriyên Stenbole" ya Vedîha Dokmeci dîtibû û me pir ecibandibû. Me jî xwest ku der heqê Stenbole de tiştek amade bikin. Tevî Oya em bi semt bi semt geriyar û 600 wene kişandin. Weşanxaneyê Çitlêmbîk jî li gel ve projeyê bi qasî me bi heyecane girt û me xebata xwe bi hev re domand. Dawiyê me dît ku "Eywanên Stenbole" derkete hole.

Eleqeya we ya li hemberî avahîsaziye ji ku te?

Bawer dikim ji hundire mirov te. Dema ku li kuçeyan digerim ji gelek kesan zedetir bi der dora xwe re, bi avahiyan re eleqedar dibim. Ev yek ji bo min kefek e. Her wiha ji avahîsaziya Stenbole pir bihistyar dibim. Hemû eywan û avahiyan ku van şaneşînan hildigirin ji bo min pir giring in. Ew ji dîroka me heya roja me mane û tiştên ku teqez bene parastin in.

We eywanên ku bixin pirtûka çawa hilbijart?

Me xwest ku bila eywanên cuda û yen ku demen cuda nîşan didin bin. Le gelek ji wan aîdî heman serdemî ne. Eywanên ku aciband û me xwest di pirtûka me

de cih bigirin me hilbijart. Ji bo me ya giring ev bû ku em wan bigihînin peşerojê. Ji ber ku mixabin piraniyê wan ji ber bexedîtiyê tek diçin. Hin ji wan hene ku heya pirtûka me amade bûn hilweşiyar. De piraniya wan jî bi erdheja ku be de hilweşin. Qe nebe me wan bi vî pirtûkî hişt dîroke. Le dema ku em semt bi semt geriyar bi kesên ku van eywanan be kes hiştine re pir xeyidîn.

Li gorî we divet çî bihata kirin?

Dive teqez li van avahiyan xwedî bihata derketin. Ger şaredarî dernekevin jî dive kesên ku li van deran rûdînen xwedî li wan derketa. Le ev avahiyan ku dîroke mezîni di nav xwe de dihevin, kî ji ku dizane belkî tu mînakên wan tunebin, be xwedî mane. Şaredariyên ku butçeyên wan tunebin jî hene, le gelek ji van avahiyan li semten dewlemend in.

Ya rastî eywan wekî korîdoren ku deriyê male vedikin derve ne. Bi taybetî ji bo jinen male riya teklî danîna bi "derve" re ne. We dema ku dest bi projeyê kir ve yekê anî bîra xwe?

Ya rastî dema ku me dest bi vî xebatî kir ev yek nehatibû bîra min. Le mirov ji vî aliye le binere rast e. Mer ji bilî vexwarina çay a car caran, an jî rûniştine zede eywanan bikar naynin. Le jin ji bo behnvedane, ji bo teklîdanîna bi derve re, li eywanan zedetir dem derbas dikin. Mirov dikare bibeje bi rastîya xwe eywan aîdî jinan in. Bi taybetî jinen ku di qada cemawerî de naxebitin, en ku piraniya deme xwe li male derbas dikin û yen ku rewşa aboriya wan dest nade ketina aktîvîteyên cuda re eywanan malan pir ciheke giring e..

Bi rastî we pirtûkek di asta belgeyê de çekiriye. Le me dixwest, dema ku em pirtûka vekin, agahiyan der heqê avahîsazî, dîrokan wan û çîroka wan de jî xwedî agahî bin. Li gorî we di vî warî de ne xebateke kem e?

Ya rastî em wekî we nafikirin. Xwezî hinek dine jî me agahî bidana. Le jîrbûna me ya di ware agahiye avahîsazî de tune bû. Dema ku me bi weşanxaneyê re jî peyman kir me lez da xebata xwe. Em fikirîn ku kesek ku der heqê xebate de agahiyan bidest bixê bikeve nav komisyona me, de koordînasyona me xera bibe. Ji ber ku me riyek direj meş kiribû û zede dema me tune bû me der heqê agahiyan de tiştek neda berhema xwe.

Li gorî ku me Sheree Barka hîn kiriye projeyê eywanan fikrên nû aniyê heşe wan. Ji çente xwe çend albûmen weneyan derxist û nîşanî me dan. Li peşîya me gelek weneyan deriyar hebûn. Hin deriyar nîşanî me dan û bibîr xist piştî ku weneyan van deriyar hatine kişandin tek çûne û edî deriyên wisa tune ne. Ji ber ve jî dive li hemberî deme pêşbazdana. Be şik dor a dariyên Stenbole bûn. Nizanim çima, le derî ji eywanan zedetir ez bi heyecane xistim. Belkî jî ji ber ku ez xeyala bi milyon jinan ku bi eywanan ter nabin û ji derî derdikevin di hundire xwe de diparezim e.

sesimi duyarsınız

muhakkak

Geçtiğimiz ay İstanbul'da konser veren Lydia Lunch'la konser sonrası Amy'nin yaptığı söyleşiyi ne yazık ki dergimize sığdırmamız mümkün olmadı. Çünkü Lydia Lunch yaptığı müzik dışında da bir derya. Müzik, feminizm, pornografi ve kadınlar konusundaki ilginç fikirlerini Amy sordu, Lydia Lunch anlattı.

Fotograf: Deniz Uğurlu

Konserle başlamak istiyorum, nasıl buldunuz? Dinleyiciler sizde nasıl bir izlenim bıraktı?
Bence harikaydı. Dinleyicilerin tepkisi çok iyiydi, yani, kadınlar haykırdığı zaman -tek ses olsunlar olmasınlar- çok hoşuma gidiyor. Anadili İngilizce olan ülkelerde beni daha az anlıyorlar. Dinleyicilerin anadilinin İngilizce olmasının daha fazla önyargı, daha fazla yanlış anlamaya yola açtığını düşünüyorum. Belki anadili İngilizce olmayanlar daha konsantre olarak dinlemek zorunda olduklarından daha iyi duyabiliyorlar. Gözlerindeki ifadeden anlaşılıyordu. Ne dediğimi anlayabiliyorlardı.

Şarkılarınız son derece politik. Feminizmde özel olanın politik olduğunu söylüyorsanız, siz de politik olanı benimseyip kişiselleştirerek, özel olanı da politikleştirerek bunların mükemmel bir birleşimini güçlü bir biçimde göz önüne seriyorsunuz. Şarkı sözlerinizi dinlerken, yazma, ya da daha genel olarak yaratma sürecinizi merak ettim.
Öncelikle yaklaşık iki varil kafeine, bir karton sigaraya ve üzerinde üç yüz millik volta atılmasına dayanabilecek bir zemine ihtiyacımız var. Şarkı sözleri veyahut bir konuşma metni yazmaya koyulduğum zaman, her şey hızlıca ortaya dökülüyor. Hiçbir zaman yazdıklarımı düzeltmem. Ama çıldırtana dek kendime ajite

ederim. Dolayısıyla yazılacak olanlar aslında ortaya çıkmadan çoğunlukla içimde halledilmiş oluyor. Dün geceki gibi performansın güzelliği, yani setin üçte biri benim şarkı olarak saydığım şey, yani aslında diğer herkesin standartlarına göre bunlar şarkı sayılır, ama yaptıklarımın çoğu "resimli söz". Psikoambiyant bir fon, yarı doğaçlama olup, sözleri destekleyen canlı müzik... Onlara şarkı sözleri diyeceksek, yani bir miktar şarkı sözleri var, ama bu daha çok doğaçlama, böylece de daha çok güncel konulara değinme fırsatım oluyor ve bu benim için yapabileceğim en özgürleştirici müzik tarzıdır.

Müziğin yanı sıra resim, yerleştirme sanat çalışmalarınız, filmleriniz de var. Windowspeak adında bir müzik şirketi ve yayıneviniz de var aynı zamanda. Bütün bunları neden kendi başınıza yapmaya karar verdiniz?
Kendi şirketime sahip olmak kulağa geldiği kadar büyük bir şey değil. Sanırım baştan beri benim güçlü noktam, Teenage Jesus'a başladığım on yedi yaşımdan beri yaptığım gibi her şeyi ısrarla belgelemek olmuştur. Bir şekilde konserlerimizin filme alınmasını sağladım, bir sürü canlı kayıt, ki bunların birçoğunu yayınladım, kendi spoken word

performanslarımı da yayınladım. Bu da çok az masraf demek. Sonuçta bu bir yandan bir seçim, öbür yandan da olayın gerçeği şu: hiçbir müzik şirketi beni istemiyor, ben de onları istemiyorum. Bağımsız müzik dağıtım şirketleriyle çalışıyorum. Çünkü, birincisi, miladım geçti, yirmi sekiz yıldır müzik yapıyorum, herkes inatçı biri olduğumu biliyor, varolan tüm büyük müzik şirketleri için faydasızım. Bunun da birkaç nedeni var. Taviz vermiyorum, fazlasıyla sertim, gerçekleri söylüyorum, bunlar da beni popüler bir ürün yapmıyor. Bence bildiklerim arasında yaşayan en önemli sanatçı benim, çünkü istediğim formatta, istediğim insanlarla birlikte çalışarak bir şekilde sanatımın belgelenip dağıtılmasını sağlayabiliyorum. ABD'de tek bir adamın yönettiği, Atavistic adında bağımsız bir şirketle çalışıyorum; onlar yeni olanlar hariç tüm albümleri dağıtıyorlar. Windowspeak aracılığıyla çıkardığım her şey ise yalnızca internet üzerinden ya da 'eşek arabalarında', yani konserlerde satın alınabiliyor. Aslında dağıtılıp dağıtılmaması bile umurumda değil, hatta bağımsız dağıtımcılara karşı bile ayaklanıyorum, çünkü artık internet sayfam var, albümleri istiyorsanız oradan sipariş vererek edinebilirsiniz. Her şeyi kendim yapmaktan başka bir seçeneğim yok. Kişisel, cinsel, siyasi, ne olursa olsun içimden atmam gereken, o anın histerisini en iyi ifade edecek olan müzik türünü seçerek konsepti tasarlıyorum. Sonra birileriyle çalışmam gerekecekse kimlerle çalışacağıma karar veririm. Sonra onların yaşadığı yer meselesi var. Genelde benim yaşadığım yerde yaşamıyorlar, çünkü ben sürekli taşınıyorum, dolayısıyla belki birlikte çalışacağım insanların yanına taşınırım. Hayatımın en pahalı kısmı bu. Sonra albümü kaydetme yolunu bulurum. Bazen bunlar canlı kayıtlar oluyor. Artık ev stüdyolarıyla her şey çok kolaylaştı; son albümüm "Smoke in the Shadows" dört tanesi bir stüdyoda geri kalanlar ev stüdyolarında kaydedildi. Sonuçta ne kadar para bulabildiğine bağlı. Ama kariyerimin tümünün Red Hot Chili Peppers'ın rehabilitasyon faturalarından daha az masrafı olduğunu göz önünde bulundurmak gerek, tamam mı? Ve ben, onların kolektif ömürleri boyunca yapacakları kayıttan daha fazla kayıt yaptım, ve bununla çok gurur duyuyorum.

Feminizmle ilgili biraz konuşmak istiyorum...
Aslında feminizmin ne anlama geldiğini bilmiyorum, o benim için fazlasıyla genel bir terim. Bence insan ırkının güçlendirilmesi gerek, çünkü esas mücadele sırtlarını dev şirketlere dayamış siyasetçilerle bizim aramızda, yani halkı oluşturan biz. Dev şirketlerle siyasetçilerin artık bir olduğunu, herkesin bunun altında ezildiğini düşünüyorum. Aynı zamanda kadınlar olarak ne kadar çok yol kat ettiysek yine de

yeterli değildir. Bence buradaki asıl sorun patriyarka. 2004 yılında siyasetteki iktidar konumlarının kadınla erkek arasında yüzde elli yüzde elli paylaşılmasının şart koşulduğu yalnızca üç ülke mevcut, üçü de İskandinav ülkeleri. Tüm dünyada üç ülke! 2004 yılındayız, bu gülünç bir şey! Dolayısıyla konumumuzun feodal dönemdekiden veya ortaçağdakinden pek farklı olmadığını düşünüyorum. Bu gaddarlığın sona ermesi gerek. Mevzu hâlâ Tanrı, biz hâlâ kahrolası Tanrı yüzünden kavga ediyoruz. Bu gülünç bir durum. Tanrınızın olup olmadığı umrumda değil, varsa da bunu gözümde sokmayın ve bu yüzden savaşmayın. Ya da Tanrınızın bir savaş Tanrısı olduğunu itiraf edin. Kimse bunu itiraf etmek istemiyor. Herkes Tanrısından vazgeçsin demiyorum, ama siyaseti Tanrı'dan arındırmamız lazım. Tanrı, şimdiye dek yaratılan en büyük kitlesel katil. ABD'de iki Tanrı var, biri Tanrı, öbürü para, ve bu ikisi aslında bir. Bu da içinde bulunduğumuz durumun başlıca nedeni, yani Tanrı, toprak, ve petrol, ki bu üçü para demek. Bunun altında yatan da yine patriyarkadır. İskandinavya'da bile bence sistem yeterince iyi değil. Kadınların sorunları ve erkeklerin sorunlarını gidermeye çalışmak iyi bir şey, ama artık küreselleşme nedeniyle bunları ayırmak o kadar kolay değil, özellikle ihtiyaç, beyaz, işadamları kulübünün hâkim olduğu ABD'de. Ki bu, sürgünde yaşıyor olmamın nedenlerinden biri. Hiçbir zaman sansürlenmemiş veya taciz edilmemiş olmamın nedeni -ve var mı yok mu emin olamıyorum ama varsa FBI dosyamın nasıl görüldüğünü yalnızca tanrı bilir- yani bunun tek bir nedeni var, o da yeterince para kazanıyor olmamam. Eğer ben Courtney Love'ın veya Madonna'nın parasına sahip olsaydım, ya hapse atılır ya da

suikaste kurban giderdim, bunu size temin ederim. Şimdi, bu iki zavallı paralarıyla hiçbir şey yapmıyorlar, çünkü yapıyor olsalardı bu iki övünge, kesin bunun havasını atarlardı, duyardık. Ben dünyanın en zengin pop yıldızı olsaydım, paramla üniversiteleri fonlardım, insanları düşünmeye teşvik etmek için. Bana göre Madonna teorisi bize her şeyi gösterip hiçbir şey söylememekten ibaret. Bunun da kimseye faydası yok. Bu, para ve ölüme adanmış bir şöret. Ve bu tehlikeli bir şey. Bu, insanları düşünmeye teşvik etmez, düşünceyi boğar.

Özellikle feministler arasında son derece tartışmalı bir konu olduğu için pornografi konusuna da değinmek istiyordum...

Ben mevzuya şöyle bakıyorum. Hepimiz seksten hoşlanırsınız, yani çoğu insan seksi sever. Seks toplum tarafından lanete dönüştürülen bir ihsandır. Sürekli kullandığım en önemli satırlarımdan biri de şu: kadınlar kendi zevklerine yeniden sahip çıkmalı çünkü bizim davranışlarımız için sahte bir ahlakçılık uygulayarak bizden çaldıkları ilk şey budur. Sorun pornografi değil, var olan pornografi yani pornografiyi üretenlerin bunu belli bir tür insana yönelik yapıyor olmaları. ABD'de bu o kadar büyük bir endüstri ki, her yıl insanlar bu işten milyarlar kazanıyorlar. Öyle çok pornografi türü var ki. Pornografi rahatlama aracı olmalı. Kadına yönelik şiddete neden oluyor diyorlar. Ama İncil, üretilen pornografinin tümünün neden olduğu şiddetten daha fazla şiddete neden olmuştur, tamam mı? Sorun pornografinin kimin tarafından, kim için yapıldığıdır. Bence bizim bu eşitsizliği giderecek biçimde davranmamız gerek. Örneğin muhteşem lezbiyen pornografi yapan Maria Beatty;

filmlerinde çok fetişizm var, kaliteleri yüksek, müzikleri iyi. Pornografi genelde müzik konusunda berbat. Daha az değil, daha çok pornografiye ihtiyacımız var. Pornografiyi yok edemeyiz, seksi hiçbir zaman yok edemeyiz, bunu neden yapmak isteyelim ki? Seks karşıtı mıyız? Hayır, belli pornografi türlerinde seksin belli biçimlerde tasvir edilmesine karşıyız.

ML: Ama pornografi sonuçta gerçekte erkeklere yönelik yapılıyor, ve kadının eros'u farklı. Sorun bu değil mi?

Evet, sorun bu. Bu yüzden kadınlar kendi pornografilerini yapmalılar.

ML: Ama aynı zamanda kadını tahrik eden şeyi keşfetmek de zor, çünkü erkeğinkinden çok farklı, yani basılacak düğmeler çok farklı.

Kadınların tahrik olmalarına yarayan düğmeler çok farklı, dolayısıyla kadınların bu işin başına çıkmaları gerek, bu yüzden kendilerine göre bir pornografi yapacak daha fazla Annie Sprinkle, Candide Royale, Marie Beatty'lere ihtiyaç var.

Bir porno fuarında pornograficilerle yapacağım röportajlara hazırlanmak için bir sürü pornografi filmi izliyordum. Pornografiye içeriden de bakmak istedim. Ve size söyleyeyim, pornografi endüstrisinin içindeki çeşitlilik beni çok şaşırttı. Bu yüzden de sanırım bunu daha da çok inceleyerek bunun hakkında kitap yazmalıyım diye düşünüyorum. Bazı pornografik filmler bende bir şiddet uygulama isteğinin doğmasına neden oluyordu, bunu itiraf etmek ne kadar zor olsa da, bende doğan o şiddet uygulama isteği kadınlara yönelikti. Yani, İncil'in bazı insanları diğer dinlere karşı şiddet uygulama isteğine neden olduğu gibi. Bu da duraksamama neden oldu. Pornografinin iki tane amacı olduğunu düşünüyorum; para kazandırmak ve rahatlatmak. Pornografiyi alıp izlerken otuz bir çekiyorsun ve rahatlıyorsun, amaç bu. Pornografinin amacını yanlış anlamayalım, asıl amacı budur. Eğer gördüklerimizden memnun değilsek, ama seksi hâlâ seviyor, sevebileceğimiz bir pornografi türünün mümkün olduğunu düşünüyorsak, o zaman neden daha fazla bağımsız, kadınlar tarafından kadınlara yönelik yapılmış pornografi olmasın ki? Pornografiye mutlak bir biçimde karşıysanız belki size uygun bir film görmemişsinizdir. Bir ara pornografi eleştirmenliği yapıyordum, ve bunu daha da çok yapmak isterim. Pornografi konusunda benim estetiğim birçok insanınkinden farklıdır. Hardcore bir şey istiyorum, aşırı olsun, ışıklandırması iyi olsun, müziği pek umurumda değil. Siz sevmiyorsanız bunu izlemek zorunda değilsiniz.

"You're Not Safe in Your Own Home" (Kendi Evinizde Güvende Değilsiniz) yerleştirme sanat çalışmanızdan söz edebilir miyiz.

Onu buraya da getirmek istiyorum. Mart ayı için ayarlamaya çalışıyorum. "Bellek ve Delilik"

başlığını taşıyan bir spoken word performansından yola çıkarak yaptığım bir eser bu. Kısaca gayet farkında olarak, bir felaketle sonuçlanacağı belli olan bir ilişkiye girdim. Kırk yaşımı geçmişim, gülünç bir durum, ama işte böyle bir şey yaptım. Çok büyük acılarla sonlandı bu deneyim, ve bu kadar çok acı çekmemin nedenlerinden biri bunu farkında olarak yapmış olmamdı. Aldığım karşılığa değdiği için sonuçları ne olursa olsun katlanmaya razıyım diye düşünerek bilinçli olarak girdim bu ilişkiye. Sonuçları ıstırap içinde kıvrılmak olsa da, bunun karşılığı aynı uzunlukta bir süreç için yıkıcı bir güzellikti. Ben her zaman her şeye rağmen umut taşımak istiyorum. Dokuz aylık ıstırap dokuz aylık mutluluğa değdi mi? Evet, çünkü acı çektikten sonra iyileşirsin, ama güzellik, buna aşk da dersin istediğini dersin güzellik hücrel bir

ama hem kadınlara hem de erkeklere karşı uygulanan şiddet. Bu ilişki fiziksel şiddetle sonuçlanmadı. Söz konusu adam kendini kötürüm eden biriydi. Şiddet pek çok form alır. Birinin sana veya kendisine karşı şiddet uygulamasını önlemek imkansız, dolayısıyla bununla nasıl baş edilir. Bu eserin konusu işte bu. Onu buraya getirmek isterim. Bence bu eser, bireyi böyle bir döngüyü devam ettirmekte nasıl bir rol oynadığını sorgulamaya itiyor. Bence iki taraflı bir yol bu, bence ev içi şiddet hiçbir zaman tek taraflı değildir. Bu psikolojik çatışmaya kilitlendiğiniz zaman bu bir bağımlılık üretir, bir döngüye dönüşür. Kimse sabah sevgilisini döveceğini veya kendini keseceğini düşünerek uyanmaz. Bir dinamizm var ki ondan uzaklaşırsan o senin için var olmaktan çıkar, ama bunu nasıl becerebilirsiniz, ya da beceremezseniz ne olacak? Bu eserin sorguladığı

bastırmaya zorlanmaları erkeklerin kendilerinden zayıf olduklarını düşündükleri birilerine karşı şiddet uygulamalarına neden olmaktadır. Kadınların da kendilerini korumalarını öğrenmeleri gerek. O kadar basit değil kendini koruyup bir durumdan kurtulmak. Bunun ilk adımı kadınların genç kızlar olarak kendilerine sahip çıkmaları, daha özgür olmaları, kendilerini korumayı öğrenmeleri, ABD’de silah taşımaları.

ABD’de kadınlar silah taşımaları mı diyorsunuz? Mutlaka. Ben de atış dersleri aldım, ABD’deki kadınlar için gerekli, bir de kendini koruma dersleri. Dünyanın diğer yerleri için kadınların silah taşımalarını tavsiye etmiyorum, ama ABD’de gerekli. Çünkü, dünyadaki diğer tüm ülkelerden daha çok şiddete meyilli olmamızın nedeni, özgür olduğumuz yalanını telaffuz ettikçe bastırılmış hallerimizin devam etmesi. Ve her türlü şeyi satmak için seksin kullanılması, kadınların nesneleştirilmesi, ulaşılması imkânsız olan güzellik standartları, ki bunlar kadınların çocukluklarından itibaren kendilerini küçük hissetmelerine neden olmakta. Bütün bunlar maruz kaldığımız toplumsal ayrımlarından kaynaklanmaktadır. Bu durumu değiştirmek için çocukluğumuzla başlayan ve toplumsal düzeyde gerçekleşen bu cinsiyet ayrımından başlamamız gerek. Gençlerle fotoğraf dersleri yapmayı sevmemin nedeni, değişik bir estetik anlayışına sahip olan genç kızlarla ve erkeklerle birlikte çalışarak onları, ana akım toplumuna uymalarını değil, kendilerine özgü olan bu özelliklerine saygı duymaları için yöreklendirmek istediğimden. Bu yüzden çocukları görüntülemeyi de seviyorum, onlara bir kendilik hissi kazandırmak için. Özellikle de anoreksik barbie bebeklerine benzemeyen, sıra dışı bir güzellik standardına sahip kadınları görüntülemeyi seviyorum. Böylece onları ulaşılması imkânsız olan bu güzellik kıstasına karşı koymaları konusunda yöreklendirmek istiyorum. Eskiden konuşmalarımında her zaman kullandığım sözlerden biri, “Bütün kadınlar hemen beş kilo almalı”dır. Ben hiçbir zaman o “fazla” beş kiloyu vermedim, olduğu yerde kalıyor vallahi, şu kalçalarda, bir yere gitmiyor. Göbek mi? Onu da severiz. İşte kadınların göbeklerini sevmeleri gerektiği düşüncesi başkaldırımın bir parçası.

şeydir. Onu içselleştirmen gerek. Birine aşık olduğunuz zaman, biriyle birlikte çıldırdığınız zaman, güzellik gördüğünüzde, ki bu ışığın bir yaprağa nasıl vurduğu da olabilir, o hiç önemli değil, onu mutlaka içine çekmeli ve içindeki hücrelerden tamir edebildiğinizi tamir etmelisiniz. Zihinsel, fiziksel, psişik olsun fark etmez, acının üstünden her zaman gelersin, acı her zaman sona erer, bunu çok iyi biliyorum. “Bellek ve Delilik” bağımlılık, seks, şiddet ve birini kendinden kurtarmanın imkansızlığı ile ilgili yazdığım bir parçaydı. Ve bu kadınların tekrar tekrar kendilerine dayattıkları bir lanettir. “Ona bakar, daha iyi davranırım, o da içkiyi bırakır, vesaire vesaire.” Ama hiç kimse yapmak istemediği bir şeyi yapmaz ve siz onu buna zorlayamazsınız. Ya buna tahammül edersiniz ya da ilişkiyi bitirirsiniz. Sonra bu konuşmamın fiziksel tezahürünü yapmak istedim. Bu da psikotik bir çöküş sırasında darmadağın edilen sevgilinin yatak odasıydı. Duvara şiddetle ilgili istatistikler de yazdım mesela. Ev içi şiddet,

şey bu. **Şiddet her yerde yaşanıyor. Örneğin geçen hafta İstanbul’da tribünde bir genç öldürüldü, sokak ortasında, yanındaki kadını döven bir adama sözlü olarak müdahale ettiği için kadın hakları savunucusu bir arkadaş dayak yedi. Yoldan geçen herkes çekip gitmiş. Bu, şiddete karşı olan duyarsızlığımızı, ama aynı zamanda şiddetle olan ilişkimizin ne denli derinlere işlediğini gösteriyor...**

Bence, sorunun bir yanı yine çocukluğumuzda uygulanan cinsiyet ayrımıyla ilgili. Ağlama, erkekçe davran, yiğit ol, duygularını belli etme, bu bastırma şiddete neden olmaktadır. Erkeklerin uymaya zorlandığı maçoçluk var, bu da erkeklerin erkeklere zulmetmeleri demek. Kadınlar arasında böyle bir şey yok çoğu zaman. Ya da en azından ben diğer kadınlara zorbalık etmem. Yanından geçen bir kadın senin için sıklıkla bir tehdit oluşturmuyor, ama genç erkekler için başka bir gerçek söz konusu. Bahsettiğim yetiştirme tarzı, yani duygularını

Sanırım Mart ayında burada başkaldırmaya devam edeceksiniz, öyle değil mi? Hatta buraya yerleşmek gibi bir düşünceniz var...

Evet, Mart ayında konser için tekrar buradayız. Ayrıca mümkünse burada bir üniversitede ders vermek istiyorum. Performans dersleri, spoken word atölyeleri, haftada veya ayda bir daha önce performans yapmamış insanlarla performans yapmak. Ve şunu da söylemek istiyorum, dün geceki kadınların tepkisinden çok memnun kaldım. Özellikle kendi kültürel sorunlarıyla çok fazla yüzleşmemiş toplumlarda, kadınlara sorunları, kaygılarıyla ilgili sanat üretebilecekleri bir mekân sunmak çok önemli. Buraya gelip bunu yapmak isterim.

Yapacağınızı umuyoruz. Mart ayında görüşmek üzere...

Beni görür, sesimi de duyarsınız muhakkak!

Çamaşır iplerinde resimler

Üç kadın yanyana gelirse
Güneş Savaş, Özge Açıkkol ve ben, 1997'de üç kadın sanatçı olarak bir araya geldik. Ben sosyoloji okudum. Sonra da Marmara Üniversitesi'nde resim master'ı yaptım. Özge ve Güneş'le de oradan tanışıyoruz. Kendimize bu civarlarda bir atölye arıyorduk. Şahkulu Sokak'ta Niyazi Bakkalın en üst katında bir yer tuttuk. Orada üç sene geçirdik. Atölyede çalışmalar yaptık, Özge ve ben fotoğraf çekiyorduk, Güneş de video çekimleri yapıyordu.

Çocuklar ve annelerle tanışma
Üç senemiz burayı tanımakla geçti. Muhtardan derneğe kadar herkesle tanıştık. Çocuklar bize gelip gitmeye başladı. Sonra annelerle tanıştık. Komşuluk yaptık, birbirimize çay içmeye gidip geldik. Tabii bizim elimizde malzeme vardı hep. Kraft kâğıtları, boyalar...

İlk çalışmalar
Fikir nasıl çıktı bilmiyorum ama Galata Kule Meydanı'ndan o zaman araç geçmiyordu. Her hafta sonu yerlere büyük kraft kâğıtları yayıp, çocukların orada resim yapmalarını sağladık. Konular çıkarıyorduk, resimler yapıyorduk. Sonra Galata Şenliklerine davet ettiler bizi. Orada da resim çalışmalarını yaptık.

Çamaşır iplerindeki resimler
Elimizde çok fazla malzeme birikmeye başladı. Bunları Hürriyet Gazetesi'nin sponsorluğunda 'Çamaşır iplerinde Resim' adlı bir kitapta

derledik. Kitap, çocukların yaptığı resimlerin üzerine başka çocukların yazdığı yazılardan oluşuyordu.

Çamaşır iplerinden kitaba
O ara biz bu avluya taşınmıştık. Mahalleli aracılığıyla bulduk burayı. Çok yağmur yağın bir gündü. Resimlerin hepsini bir leğene doldurduk, mandalları da koyduk içine. Bunları kurutmamız lazım diye düşündük. Böylece bir gün süren bir sergi oldu. O çalışmayı da fotoğraflamıştık. Kitap fikri de buradan oluştu zaten.

Yararsız bir uzama dair
2000 yılına kadar bu tür çalışmalar yaptık. Bu arada Güncel Sanat Platformu'yla da ilişkilerimiz vardı. Avluya taşınınca burayı başka projelere de açalım istedik. Buradaki orta odayı boşalttık, boyadık, temizledik. İlk proje Özge'nin projesiydi. George Perec'in bir metni var, "Yararsız bir uzama dair" diye. Orada şöyle bir şey var: Öyle bir mekân olabilir mi ki içinde hiçbir şey yapılamasın, ama bir taraftan da içinde bir sürü şey yapılabilecek olan odalar olsun. Bu metni Özge Fransızca'dan çevirdi. O metinle birlikte biz boş odayı, "oda bir sergi mekânı" diye basına da duyurarak, boş olarak bir ay sergiledik.

Edip Cansever avluda
Amaç şuydu: Oda bahanesiyle, bazı sanatçılarla bir ilişki başlatmak ve bu mekânı onlarla birlikte kullanmak. Sonra ben bir proje yaptım. Eski bir

Beyoğlu Tünel'de binaların arasında kalmış bir avlu keşfedilmiş önce. Üç kadın sanatçının, mahalleliyle birlikte yaptıklarını, avludaki icraatları bilerseniz inanamazsınız. Kimi zaman konserler verilmiş, kimi zaman ikâmet ettikleri avluda piknik yapmış, kadınların evlerinde yıllardır yaptıkları yemeklerin yanına isimlerini yazarak emeklerini görünür kılmışlar, kimi zaman balkonlara çamaşır yerine resim asmış, mahalleli çocukların yaptığı resimlerin mandalların ucunda uçuşmasını seyretmişler birlikte. Seçil Yersel, Tünel'de bir avluda yaptıkları bu çalışmaları, yani Oda Projesi'ni anlattı bize...

salıncak getirip sallanamayacak bir alçaklıkta girişe koyduk. O dönem tesadüfen Edip Cansever'in 'Salıncak' şiirine rastladım. Sonra da başka bir kitapta Edip Cansever'in bizim avluda çekilmiş bir fotoğrafını gördüm. Bütün bunlar birleşince proje tamamlandı. Çocuklar katıldı bu projeye daha çok. İşte, "Neden sallanamıyoruz bu salıncakta?", "salıncak nerede olur?", "nerede sallanmak isterdik?" gibi sorular çıktı.

Kadınlar ve çocuklar bizimle, babalar dışarıda
Orta odada her seferinde farklı şeyler yaptık. Bir seferinde Selim Birsal'i çağırdık. O da Reprikas'ı getirdi. Onlar Orta Oda'da bir konser verdi. İzleyiciler dışarıdaydı. Çalışmaları, projesine göre izleyicisine duyuruyoruz; bazen de kapalı oluyor. Biz, mahalleli ve davet ettiğimiz kişilerin ortak rızası, niyeti ve güveniyle oluyor çalışmalar. Kadınlarla ve çocuklarla yapıyoruz esas olarak işleri. Zaten erkekleri kadınlar da görmüyorlar ki günlük hayatlarında. Sabah gidip akşam gelen babalar onlar. Onlar dolaylı olarak bu çalışmalardan haberdar oluyor ve etkileniyorlar.

Sanatsal bir çalışma yapıyoruz
Yaptığımız çalışmalarda buradakilere bir şey vermek, onları değiştirmek gibi bir derdimiz yok. Ekonomik ve kültürel olarak farklı da olsak onları eğitmek ya da dönüştürmek gibi bir hedefimiz yok. Bizim yaptığımız şeyleri sosyal içerikli projelerden ayıran ve bir sanat projesi yapan da bu zaten.

Chicks on Speed'den selam

Chicks on Speed, chicks on speed, chicks on speed"... Babylon, 4 Kasım akşamı Berlin'den imal feminist post-punk new wave grubu Chicks on Speed'i ağırladı. Biz de adaydık ve isimleriyle coşan kalabalığa katılıp, dans ettik, slogan attık, şarkılara eşlik ettik ve bizden istedikleri her şeyi mutlulukla yerine getirdik.

Konser başlamadan önce, erken gelenler için grubun kendi oynadığı "The Visitors" (Ziyaretçiler) başlığını taşıyan kısa film gösterildi. Kısaca "Chicks'in (yani "Piliçler") uzay gemisiyle dünyaya inen uzaylıları oynadıkları film, New York sokakları ve metrosunda çekildi. Chicks dışında filmde "oynayan" insanların çoğu ancak kameraya yakalandığında çekimden haberdar oldu. Yani anlayacağınız, provasız, korsan bir film söz konusu. Uluorta yerde halk arasında oldukça spontane gelişen filmde oynamakta ilk başta "hayli zorlandıklarını" söyleyen Chicks, çekim ilerledikçe rahatlayarak gittikçe daha cüretkâr olmuşlar. Öyle ki, Chicks'ten Melissa binlerce göz önünde bir arabayla birleşmesiyle ilgili, "Onu yaptıktan sonra sokakta artık her şey yapabilirim ve utanmam gibi hissettim," diyor. Film tıpkı sahne şovları gibi, birçok kafa karıştırıcı nesne ve olayla dolu. Hepsinin sonunda demek istedikleriyle ilgili bir şeyler anlıyorsunuz, ama gözünüze gözünüze sokulan bir mesaj değil bu. Melissa bunu şöyle açıklıyor; "Koreografi aslında bir tür dil. Spesifik bir şeye işaret etmek zorunda değildir, bir tür iletişimdir." Sahneye çıktıklarında herkes bağırmağa başlıyor. Orta yaş üstü üç kadın, fosforlu makyajlar ve tuhaf kıyafetler içinde şarkı söylemeye başlıyorlar. Dört ay sonra bir erkek evlat bekleyen Melissa, karnına çiçek takmış. Kimi şarkılarda megafon kullanıyorlar, kimilerinde saçlarını tarıyorlar, gazete okuyorlar, etrafı temizliyorlar, örgü örüyorlar. Yıllar önce üçü de Münih'te güzel sanatlar bölümünde okuyor ve aynı sanat galerisinde çalışırken tanışan Chicks, tamamen elektronik ortamda hazırlanmış "sahte" müzik yaparak müzik kariyerlerine başlamışlar. Bununla ilgili olarak da, "bakın, aslında popçuların çoğu sahtedir," diyor Melissa. "Çünkü onların temelinde, belli bir rol oynaması için birinin seçilmesi fikri ve yaratılmış bir imaj yatmaktadır. Biz de bu kalıpları kullanalım dedik, ama bu fikirlerin herhangi bir yapımcıdan gelmesi, herhangi birinin bizi yönlendirmesi yerine biz kendi kendimizi yönlendiriyorduk. Ama her neyse, o daha sonra değişti. Biz makineleri daha çok kullanmaya başladık ve yaptıklarımız zamanla gelişerek gerçek müziğe dönüştü." Geçen yılki "99 Cents" albümlerinin hit

parçalarından biri -son dönemde İstanbul'u ziyaret eden başka bir asi kadın olan Peaches ile birlikte seslendirdikleri- "We Don't Play Guitars" (Biz Gitar Çalmıyoruz) şarkısıydı. Gerçekten de gitar ya da başka herhangi bir enstrüman çalmayan Chicks bilgisayar ve aklımızın ermediği başka elektronik aletler kullanarak eğlenceli oldukları kadar politik şarkılar üretiyor. Dört Barselonalı erkeğin oluşturduğu The No Heads adlı müzik grubu ile birlikte kaydettikleri son albümlerinde ise müzik fonu daha klasik punkvari öğelerin eklenmesi sayesinde değişse de şarkıların insanı zıplatarak düşündüren ruhu aynı. "Bu albüm, günümüz toplumundaki politika ve ekonomiye dair sorular ortaya koyuyor ve müzik, moda, grafik tasarımı, film ve iş bitirme yöntemleri aracılığıyla kültürü ilerletme misyonumuzun bir parçasıdır sadece," diyen Chicks, misyonlarını daha nice yıllar boyunca götüreceklerine benziyor... Performans sırasında grubun arkasındaki perdede gösterilen fotoğraflardan anladığımız kadarıyla, "do it yourself (kendin yap)" fikrine gönül vermiş ablalarımız Chicks on Speed. Kendi müzik şirketlerinden hem kendi albümleri hem sevdikleri başka müzisyenlerin albümlerini çıkaran Chicks aynı zamanda -hem sahnede hem ertesi gün röportajda gündelik giysilerinin üzerine giydikleri parlak kumaşlardan ve kareli kâğıttan yapılmış pelerinler de dahil olmak üzere- kendi kıyafetlerini tasarlayıp diyor ve çeşitli sanat eserleriyle sergilere katılıyor... Dialarda, kıyafetlerini prova ederken, diktirirken ya da poster yaparken görülen piliçler, konser sonrasında, kendi ürettikleri tişörtleri ve çantaları sattı. Mali gücümüz almaya yetmediyse de hayran kaldık. Panasonic, Coca Cola, Sony gibi bir sürü çokuluslu dünya şirketinin logolarının ardına dizildiği çantalar ve el yapımı olduğunu öğrenip kalabalıktan göremediğimiz tişörtler kapışıldı. Gecenin en coşkulu anı ise, en büyük Amerikan rüyasını teşhir eden "Class War" (Sınıf Savaşı) adlı şarkıda grupla beraber hepimizin, küreselleşme lanetine, Bush'a ve kapitalizme karşı avazımız çıktığı kadar, sesimiz kısılana dek bağırduğumuz andı. Artık sınıf kavramının yerini kimliklere bıraktığını düşünürsek, grubun

böyle bir şarkı yapması çok ilginç. "O şarkıyı 2001 yılında ABD turnesine çıkmadan önce yazdık çünkü oraya belli bir mesajla gitmek istedik," diye anlatan Alex'ten sazı alan Melissa, "ABD'de insanlar gerçekten sınıftan bahsetmiyorlar. Yoksul insanlar diye bir şey de yok. Onlar yalnızca 'geçici olarak zorluk çeken halde'ler, yani yarın durumlarının iyileşecekleri düşünülüyor. Ama bir grup olarak proleterya, yani yoksulların kitlesel bir grup olarak dayanışması diye bir şey yok. Aksine orta sınıfa yükselmek için çabalayan tecrit edilmiş yoksullar söz konusu," diyor. Kiki ise şarkıya daha "enternasyonel" bakıyor, "Bu şarkıda söz konusu olan yalnızca tek bir ülkedeki sınıf farklılıkları değil, bir tür küresel sınıf çatışması. Asıl fikrimiz, başlangıç noktamız buydu," diyor. Her fırsatta feminizmin modası geçmiş bir akım olmadığını, feminizme ihtiyaç duymayacakları bir günü özlediklerini belirten gruba ne tür feminist faaliyette olduklarını sorduk. "Ben her zaman feminizmde çok faal bir rol oynadığımı düşünürüm; yani söz aracılığıyla onu açıklayarak ve tanımlayarak değil de, sadece hareketimiz aracılığıyla," diye anlatan Melissa şöyle devam ediyor: "Özellikle sahnedeki ucube faktörü ya da onun gibi şeyler aracılığıyla. Birkaç şarkıdan sonra dinleyiciler arasında birkaç kızın gözlerinin nasıl parlamaya başladığını, nasıl da heveslenip çok mutlu olduklarını görüyorum. Çünkü sanırım sahnedeki temsil ettiğimiz kadınsı şeylerin pek cinsellikle alakası yok, ya da cinsellikle ilgili olabilir de, ama o zaman da tuhaf, biraz sapık bir şekil alıyor, çünkü estetik açıdan oldukça manyak bir şey. Komik ama aynı zamanda güçlü de bir şey. Dolayısıyla bence bir sürü tuhaf şeyin bileşimi söz konusu. Sonuçta bizim umudumuz, bir gün toplumun nasıl olmamız gerektiğine dair beklentilerinden kurtulabilmek. Benim için feminizmin temeli de budur, yani insanın bir kadın olarak istediği rolü seçme özgürlüğü." Türkiye'deki feminist bir dergiyle söyleşi yapmaktan gurur duyduklarını belirten Chicks on Speed'in Pazartesi okuyucularına iletmemizi istedikleri bir mesaj var: "Pazartesi'yi daha fazla elden ele dolaştırın, daha fazla okuyucunuz olsun - daha fazla daha fazla daha fazla!"

"Eğer önce bir okur, sonra bir yazar olarak, bir proje olarak edebiyatla ilgilendiysem bu başka benlikler, başka alanlar, başka rüyalar, başka kelimeler, başka topraklara duyduğum sempatinin bir uzantısıdır."

Susan Sontag'ı kaybettik

Susan Sontag, 1933'de New York'da doğdu. Arizona ve Los Angeles'ta büyüdü. Chicago Üniversitesi'ne gitti, Harvard Üniversitesi ve Saint Anne's College Oxford'da felsefe, edebiyat ve teoloji okudu. Kendisini sersemlemiş bir estetikçi, katıntılı bir ahlakçı ve ciddiyet bağnazı olarak tanımlayan yazar, yapıtlarında toplumun hâkim değerlerini sorgulayıp, ahlakın yapay ve kurgusal karakterini tartıştı hep. Vietnam savaşı döneminde ABD'de savaş karşıtı mücadelenin etkin insanlarından biri oldu. Beyaz ırkın "insanlık tarihinin kanseri" olduğunu söyleyen Sontag, ABD yönetimini karşısına almaktan hiç çekinmedi. 11 Eylül olaylarından sonra yazdığı "katiller korkak değildi" isimli makalede ABD politikalarının geldiği noktayı sorgulayarak tartıştığı için, makale, ABD'de uzun süre yayınlanmadı. **1993-1996 yılları arasını çoğunlukla Saraybosna'da geçirdi ve şehrin fahri hemşehrilik ödülünü aldı. 1987-1989 yılları arasında PEN Amerikan Merkezi'nin başkanlığını yaptı. Başkalarının Acısına Bakmak** adlı kitabında, 1800'lerdeki ABD iç savaşından günümüze, çeşitli toplumların ve kültürlerin savaşlarda yaşadıkları acının anlaşılması üzerinde durdu. Bu acılara, bakılan, seyredilen, haberi yapılan bir olay olmanın ötesinde bir trajedi ve dram olarak empati ile yaklaşmak gerektiğini anlattı. Yazar olmanın ve edebiyatın taşıdığı anlamı ise şöyle anlattı: "Bir yazar, kanımca, dünyada neler olup bittiğiyle ilgilenen birisidir; yani, insanoğlunun ne kadar sefil olabileceğini anlamaya, bunu içselleştirmeye ve bu gerçekle bağ kurmaya çalışan, ama bu anlama çabasıyla da yozlaşmamaya, sinik ve yüzeysel biri olarak kalmamaya gayret gösteren birisidir. Edebiyat, bize dünyanın neye benzediğini anlatabilir. Edebiyat, dil ve anlatı aracılığıyla birtakım standartlar getirip, derin bilgileri başkalarına aktarmamızı sağlayabilir. Edebiyat, bizim ya da bizden olmayanlar için ağlama yetimizi eğitebilir ve harekete geçirebilir. Bizim ya da bizden olmayanlara karşı bir sempati besleyemeyizsek nasıl insanlar oluruz? En azından bazı anlarda kendimizi unutmayı başaramazsak nasıl insanlar oluruz? Ya affetmeyi bilemezsek? O zaman olduğumuzdan başka bir şey haline gelmez miyiz?" Son romanı, Amerika'da bir kadının macerasını, dönüşümünü anlatırken yolu, ütöpik sosyalizmden, arayışlardan geçer. 2003 yılında Alman Yayıncılar Birliği tarafından Barış Ödülü'ne layık görüldü. 71 yaşında lösemiden kaybettiğimiz Susan Sontag'ı eserleriyle ve yaşam biçimiyle yeniden yeniden tartışmaya ve fikirlerini tartışmaya daima ihtiyacımız var...

2004 NATIONAL BOOK AWARD SAHİBİ JUDY BLUME'UN EN SEVİLEN KİTAPLARINDAN BİRİ!

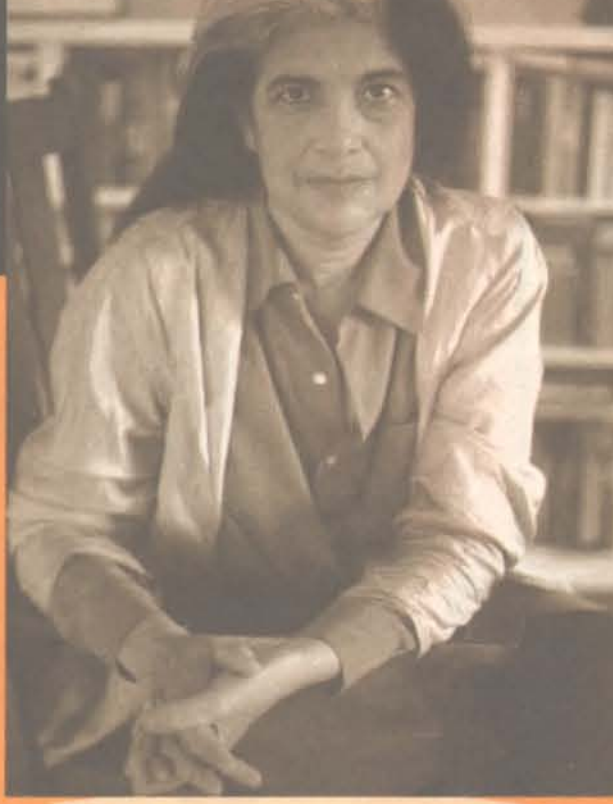
Hiç kimse New Yorklu Margaret Simon'a, on bir yaşından on iki'ye geçişin bu kadar zor olacağını söylememişti. Ama ailesiyle birlikte New Jersey'e taşınınca, Margaret'in de kasaba hayatına, farklı bir okula ve yeni bir arkadaş grubuna alışması gerekiyor. Hayatındaki her şey bir anda değişiyor. Bir de büyümenin öyle yanları var ki, kimseye anlatılmıyor, en yakın arkadaşlara bile! Margaret bunun üzerine sırlarını paylaşabileceği başka birini buluyor.

"Orada mısın? Benim, Margaret. Saat ikiye kadar bekleyemeyeceğim galiba. Okuldaki dans o saatte başlıyor. Sence Philip Leroy ile dans edebilecek miyim? Onu bir insan olarak o kadar fazla sevdiğimi söyleyemeyeceğim, ama bir erkek olarak o kadar yakışıklı ki. Onunla dans etmeyi çok istiyorum...sadece bir, iki kez olsa bile. Çok teşekkür ederim..."

Çitlembik

www.citlembik.com.tr

“Edebiyata (dünya edebiyatına) ulaşmak, ulusal kibrin, dar görüşlülüğün, zoraki taşralılığın, anlamsız müfredat eğitiminin, tamamlanmayan kaderlerin, kötü şansın meydana getirdiği hapisneden kaçmaktı. Edebiyat, daha büyük bir hayata, yani özgürlük alanına giriş pasaportuydu.

Edebiyat özgürlüktür.

Özellikle de birer değer olarak okumanın ve içedönüklüğün ayaklar altına alındığı bir çağda edebiyat, özgürlüğün ta kendisidir!”

Susan Sontag

Başkalarının Acısına Bakmak

agorakitaplığı / 2004